

**JAARBOEK
VAN DE
KONINKLIJKE ACADEMIE
VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2019**

Aan de samenstelling van dit *Jaarboek* werkten mee: de personeelsleden van de KANTL en de leden van het Genootschap (samenstelling publicatielijst). Karel Porteman, Willy Vandeweghe (vaste secretaris) en Bert Van Raemdonck (coördinator) verleenden hun medewerking aan de redactie.

Verantwoordelijke uitgever: Willy Vandeweghe

Te bestellen bij het
Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse
Taal en Letteren
Koningstraat 18
B-9000 Gent (België)
secretariaat@kantl.be

ISSN 0770-7762

JAARBOEK

VAN DE
KONINKLIJKE ACADEMIE
VOOR NEDERLANDSE TAAL EN LETTEREN

2019

REDACTIE: JUDITH VAN DOORSELAER

Gent, Koninklijke Academie voor
Nederlandse Taal en Letteren, 2019

Hoofdstuk 1:

Administratieve gegevens

1.1 WETTEN EN DECRETEN

De Academie is in haar geschiedenis voorwerp geweest van heel wat wet- en regelgevend werk. In het jaar 2018 werd daarin een belangrijke nieuwe stap gezet. Onder 1.1.2 wordt de integrale tekst afgedrukt van het nieuwe decreet van oktober 2018, aangevuld met de Memorie van Toelichting die de besluitvorming begeleidde (1.1.3).

1.1.1 WETGEVING TOT 2018

De Academie werd onder de naam Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde opgericht bij K.B. van 8 juli 1886. Bij K.B. van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (zie Belgisch Staatsblad 14 november 1972, p. 12.596). Het bestaan van de Academie werd bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980 van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (zie Belgisch Staatsblad van 18 maart 1980, p. 3455-3457, met een rechtzetting in het Staatsblad van 3 april 1980, p. 4148). De tekst van het K.B. van 8 juli 1886 is voor het laatst gepubliceerd in *Jaarboek 1966*, p. 5-10. De tekst van het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde is het meest recent afgedrukt in *Jaarboek 1997*, p. 7-11. De tekst zoals in 2006 aangepast door het Decreet houdende aanpassing van diverse decreten aan de nieuwe benaming van de wetgevende vergaderingen van de gemeenschappen en gewesten (B.S.20/11/2006) kan geraadpleegd worden op de website van de Vlaamse Codex (<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1007217¶m=inhoud>).

1.1.2 DECREET VAN 12 OKTOBER 2018

Het VLAAMS PARLEMENT heeft aangenomen en Wij, REGERING, bekrachtigen hetgeen volgt:

DECREET betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren

Art. 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder Academie: de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Art. 3. De benaming van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde wordt gewijzigd in de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren.

Art. 4. De Academie is een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid.

Art. 5. De Academie draagt zorg voor de Nederlandse taal en letteren en bevordert de kennis en studie ervan.

Art. 6. De Academie is zelfstandig en ongebonden.

De Academie heeft de volgende kerntaken:

1. zorgen voor bewaring, duurzaam beheer, ontsluiting en verrijking van taalkundige en literaire bronnen als erfgoed van de cultuurgemeenschap;
2. de onderzoeksresultaten in het domein van Nederlandse taal- en letterenstudie bekendmaken;
3. standpunten en adviezen over taal en letteren formuleren en uitdragen;
4. een dynamische literaire canon samenstellen, promoten en regelmatig aanpassen;
5. artistieke en wetenschappelijke prestaties erkennen door prijzen in te stellen;
6. publieksparticipatie in cultuur en wetenschap bevorderen door openbare activiteiten te organiseren;
7. het wetenschappelijke debat bevorderen door openbare colloquia, studiedagen en lezingen te organiseren;
8. bemiddelen tussen wetenschappelijke en culturele instellingen in het domein van de Nederlandse taal- en letterkunde;
9. deelnemen aan nationale en internationale interacademische samenwerking.

Art. 7. De Academie werkt samen met organisaties uit binnen- en buitenland die bijdragen aan de verspreiding of promotie van de Nederlandse taal en letteren of cultuur in het algemeen. Die samenwerking kan zich op inhoudelijk, organisatorisch of beheersmatig vlak afspelen.

Art. 8. De Academie bestaat uit maximaal veertig leden en een onbepaald aantal ereleden. De leden zijn academici, auteurs en personen die in België

actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren, door hun functie of door aanwezigheid in het publieke debat. De leden hebben een aantoonbare verdienste die verband houdt met de missie van de Academie.

De ereleden zijn ofwel ex-leden ofwel academici, auteurs en personen die in het buitenland actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren.

De Academie streeft bij haar samenstelling naar een zo representatief mogelijke afspiegeling van de maatschappij.

Art. 9. Leden en ereleden vormen samen de algemene vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan alle beraadslagingen van de algemene vergadering, maar ze hebben geen stemrecht.

De algemene vergadering heeft de volgende bevoegdheden:

1. leden en ereleden verkiezen, benoemen en ontslaan;
2. de raad van bestuur verkiezen en ontslaan;
3. de voorzitter, de ondervoorzitter en de vaste secretaris verkiezen en ontslaan;
4. de statuten goedkeuren en wijzigen;
5. het huishoudelijk reglement goedkeuren en wijzigen;
6. jaarlijks de begroting, de resultatenrekening en de balans goedkeuren;
7. het personeelsstatuut van de Academie goedkeuren en wijzigen op voorwaarde van goedkeuring door de Vlaamse Regering.

Naast de bevoegdheden in het tweede lid is de algemene vergadering bevoegd in alle gevallen waarin de statuten dat vereisen.

Art. 10. De voorzitter en de ondervoorzitter zijn lid van de Academie. De voorzitter en de ondervoorzitter worden verkozen voor vier jaar. Hun mandaat is maximaal één keer verlengbaar.

Art. 11. De vaste secretaris is lid van de Academie. De vaste secretaris wordt verkozen voor vier jaar. Zijn mandaat is maximaal één keer verlengbaar.

Art. 12. De raad van bestuur bestaat uit de voorzitter, de ondervoorzitter, de vaste secretaris en ten minste twee andere bestuurders. De leden van de raad van bestuur kunnen leden of ereleden van de Academie zijn, maar ook niet-leden die om hun technische expertise worden aangetrokken. De meerderheid van de leden van de raad van bestuur is lid van de Academie.

De raad van bestuur verbindt de organisatie tegenover derden.

De raad van bestuur is bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn om het doel van de Academie te verwezenlijken, met uitzondering van de handelingen die aan de algemene vergadering zijn voorbehouden.

De raad van bestuur kan bevoegdheden delegeren aan een of meer van zijn leden en aan bijzondere volmachthouders die geen deel uitmaken van het bestuur.

De raad van bestuur kan commissies instellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op de werking van de Academie. Deze commissies hebben als taak om voor een kerntaak als vermeld in artikel 6, of een onderdeel ervan, advies uit te brengen of voorstellen te doen aan de raad van bestuur.

Art. 13. De statuten van de Academie bevatten nadere regels over de werking van de Academie. De statuten worden bekendgemaakt in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad.

Art. 14. Regels en afspraken over de operationele werking van de Academie worden opgenomen in het huishoudelijk reglement.

Art. 15. De kredieten voor de werking van de Academie worden in de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap vastgelegd.

Art. 16. De Academie bepaalt autonoom haar financiële beleid en kan bijkomende middelen verwerven uit erfstellingen, legaten, bijdragen van instellingen en particulieren en andere baten.

Art. 17. De Academie bezorgt jaarlijks vóór 31 maart een inhoudelijk en een financieel verslag van haar werking in het voorgaande jaar aan de administratie, bevoegd voor de culturele aangelegenheden. Deze onderzoekt of voldaan is aan de in dit decreet opgenomen voorwaarden.

Art. 18.

1. De Academie kan een reserve aanleggen. Die reserve voldoet aan de geldende boekhoudkundige regels en wordt aangewend om de kerntaken, vermeld in artikel 6, tweede lid, van dit decreet, te verwezenlijken. De reserve wordt geregistreerd op de volgende rekeningen, vermeld in de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel, die als bijlage is gevoegd bij het koninklijk besluit van 19 december 2003 betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van de jaarrekening van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen:

1° rekening 13: bestemde fondsen;

2° rekening 14: overgedragen resultaat.

De organisatie neemt een reserve die opgebouwd is met werkingsmiddelen, afzonderlijk op in de balans als onderdeel van het eigen vermogen.

2. De organisatie kan met eigen opbrengsten onbeperkt een reserve aanleggen.
3. De gecumuleerde reserve die met werkingsmiddelen opgebouwd is, of de gecumuleerde overgedragen werkingsmiddelen, mag maximaal 20% bedragen van de gemiddelde jaarlijkse personeels- en werkingskosten, berekend over een periode van drie voorafgaande werkingsjaren. De personeels- en werkingskosten omvatten alle kosten die betrekking hebben op de uitvoering en de realisatie van de kerntaken, vermeld in artikel 6, tweede lid. Bij de berekening van de gecumuleerde reserve wordt geen rekening gehouden met eenmalige uitzonderlijke inkomsten.
4. Als de gecumuleerde reserve die met werkingsmiddelen opgebouwd is, meer bedraagt dan de hoeveelheid, berekend conform paragraaf 3, wordt het teveel ingehouden van de volgende dotatie die toegekend moet worden aan de Academie.
5. De Vlaamse Regering kan een afwijking toestaan van het percentage, vermeld in paragraaf 3, op voorwaarde dat de vereniging daarvoor een gemotiveerd bestedingsplan voorlegt.

Art. 19. De volgende regelingen worden opgeheven:

1. de wet van 2 augustus 1924 houdende toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de Koninklijke Academie der Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, de Koninklijke Vlaamse Academie, de Koninklijke Academie voor Franse Taal en Letterkunde en de Koninklijke Academie van Geneeskunde, voor wat betreft de Academie;
2. het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Art. 20. De besluiten die genomen zijn ter uitvoering van het decreet, vermeld in artikel 19, paragraaf 2, blijven van kracht tot ze worden vervangen door nieuwe besluiten.

Art. 21. De bepalingen van dit decreet worden voor de eerste maal toegepast op de datum van de eerste algemene vergadering na de inwerkingtreding van dit decreet. De datum van deze eerste algemene vergadering wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. De leden van de Academie die op de datum van de inwerkingtreding van dit decreet zijn benoemd conform het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde vormen de eerste algemene vergadering.

Kondigen dit decreet af, bevelen dat het in het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt.

Brussel, 12 oktober 2018.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
G. BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel,
S. GATZ

1.1.3 MEMORIE VAN TOELICHTING BIJ HET ONTWERP VAN BOVENSTAAND DECREET

1.1.3.1 Algemene toelichting

1. Samenvatting

Dit ontwerp van decreet vervangt het decreet van 13 februari 1980 betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL). Met dit nieuwe decreet worden verschillende onderdelen uit het vroegere decreet van 1980 aangepast aan de veranderde werking van de KANTL enerzijds en aan de huidige wetgevende context anderzijds.

2. Situering

Dit ontwerp van decreet introduceert enerzijds een aantal nieuwe elementen in de werking van de KANTL en omvat anderzijds de aanpassing aan de huidige maatschappelijke realiteit van een aantal opdrachten en werkwijzen die reeds werden vastgelegd in het oude decreet van 1980. Het gaat hierbij om zowel inhoudelijke als organisatorische elementen.

Het voorliggende ontwerp van decreet is afgestemd op de werking van de KANTL zoals die vandaag de dag in de praktijk gangbaar is. Tegelijkertijd worden in samenspraak met de raad van bestuur van de KANTL ook een aantal nieuwe opdrachten vastgelegd.

De vervanging van het bijna veertig jaar oude decreet uit 1980 door voorliggend ontwerp, komt tegemoet aan een nood die al langere tijd werd gevoeld binnen zowel het dagelijks bestuur als de algemene vergadering van de KANTL. Vooral de noodzaak om de bestuurlijke organen en procedures meer af te stemmen op de hedendaagse maatschappelijke situatie en algemeen aanvaarde werkwijzen, en aldus de bestuurskracht te versterken, vormde de motivatie om tot een vernieuwing van het oude decreet over te gaan.

Ook de hernieuwde dynamiek die de jongste jaren in de schoot van de KANTL ontstond, de grotere focus die de voorbije jaren/decennia werd gelegd op de niche van teksteditie en bronnenstudie én het gewijzigde letterenlandschap – waarbij de KANTL ook een nauwere samenwerking met andere actoren uit het literaire middenveld vond (cf. het Canonproject in samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren) – vroegen om een aanvulling en herformulering van de kerntaken.

3. Inhoud

Binnen het voorliggend ontwerp van decreet worden de kerntaken van de KANTL expliciet ge(her)formuleerd en een aantal nieuwe werkingselementen (zoals onder meer de publiekswerking, de samenstelling en actualisering van de literaire canon, ...) die recent binnen de KANTL werden opgenomen, als bijkomende kerntaken vastgelegd.

Hierdoor wordt de hedendaagse rol en taak van de KANTL verduidelijkt én decretaal verankerd.

In het voorliggende decreet worden tevens een aantal organisatorische aanpassingen doorgevoerd. Zo werd voor wat het ledenaantal betreft, aansluiting gezocht bij wat gebruikelijk is in andere Belgische academies.

Concreet omvat dit onder meer het volgende:

- het aantal leden wordt verhoogd;
- de termen ‘algemene vergadering’ en ‘raad van bestuur’ worden opgenomen en hun rollen gedefinieerd;
- de termijnen voor de mandaten voor voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris worden aangepast.

4. Advies Raad van State en strategische adviesraden

Het advies van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC) werd bezorgd op 24 april 2018. De SARC gaf een positief advies.

Het advies 63.403/3 van de Raad Van State werd bezorgd op 28 mei 2018. Het merendeel van de adviespunten uit het onderzoek van de tekst betreffen grotendeels vormelijke opmerkingen (punten 3, 5-10 en 12-15). Het ontwerp van decreet werd voor deze punten aangepast waar nodig.

De andere punten (3-4, 11 en 15-16) betreffen meer juridisch-inhoudelijke opmerkingen. Deze punten zorgden voor volgende aanpassingen:

- wat de opmerkingen (3-4 over het opnemen van een bepaling over toezicht betreft, werd een artikel 17 toegevoegd waarin een toezichtbepaling werd opgenomen. Hierdoor worden ook de daaropvolgende artikels opnieuw genummerd;
- wat de opmerking (11) over de bevoegdheid in verband met het personeelsstatuut betreft, werd toegevoegd dat aanpassingen aan het personeelsstatuut enkel na bekrachtiging door de Vlaamse Regering kunnen worden doorgevoerd;
- wat de opmerking (15-16) over de inwerkingtreding van nieuwe besluiten en het voorlopig van kracht blijven van de bestaande besluiten worden volgende aanpassingen gedaan:
 - aan art. 20 werd toegevoegd dat de huidige besluiten van kracht blijven tot ze worden vervangen door nieuwe besluiten;
 - aan art. 21 werd toegevoegd dat de datum van de eerste algemene vergadering moet worden bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad.

1.1.3.2 Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel vereist geen toelichting.

Artikel 2-5

De Academie werd onder de benaming ‘Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde’ gesticht bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1886. De Academie is een genootschap met rechtspersoonlijkheid, bij wet van 2 augustus 1924 houdende toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de Koninklijke Vlaamse Academie.

Bij Koninklijk Besluit van 20 april 1972 werd de naam gewijzigd tot: ‘Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde’. Haar bestaan werd door de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap bekrachtigd bij decreet van 13 februari 1980. In dat decreet werden bestuurders, vaste secretaris en leden verkozen door de Academie en benoemd door de Vlaamse regering.

Het liggend streepje dat voorheen in de naam stond, kan in de toekomst worden weggelaten omdat de Academie zich vandaag de dag toelegt op taal en letteren, wat ruimer is én wordt aanzien dan enkel taalkunde en letterkunde. In die zin dient men de nieuwe benaming ‘Taal en Letteren’ dus te lezen als ‘de beoefening, bevordering en studie van de Nederlandse taal en letteren’. Daarmee stroomlijnt de KANTL – waarvan de verkorting identiek blijft – haar naamgeving met gelijkaardige academies.

De verschillende Franstalige en Nederlandstalige academies die het voorwerp uitmaken van de wet van 1924 hebben oorspronkelijk alle een zelfde juridische vorm: genootschap met rechtspersoonlijkheid.

De missie van de Academie heeft betrekking op de Nederlandse taal en letteren, die ze bestudeert en waarvan ze het prestige promoot ten behoeve van de hele Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 6

De zelfstandigheid vormt een cruciaal element binnen de dagelijkse werking van de Academie. Sinds haar oprichting heeft de Academie het ‘welzijn en prestige’ van de Nederlandse taal en letterkunde onder haar hoede. In die hoedanigheid stimuleert/promoot/voert ze wetenschappelijke studies en tekstedities waarvoor op de commerciële markt geen plaats is. Met hetzelfde doel schrijft de Academie prijzen uit die voornamelijk moeten dienen als stimulering van het onderzoek over de Nederlandse taal en literatuur.

De Academie stimuleert ook de kennis over taal en literatuur in de onderwijswereld en bij het brede publiek. Recent kreeg die opdracht een meer concrete vorm met de ontwikkeling (in samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren) van een literaire Canon waarbij een bloemlezing werd samengesteld van 50+1 auteurs/werken uit de Nederlandstalige literatuur als leidraad voor de onderwijswereld en het ruime publiek. Het actualiseren (vijfjaarlijks) en de publiekszorg voor deze literaire canon is één van de nieuwe opdrachten die decretaal worden vastgelegd.

De KANTL biedt als zelfstandige en ongebonden instelling tevens een geschikt forum voor gesprek en overleg tussen zowel de universitaire als niet-universitaire centra die zich bezighouden met taal en letteren.

Artikel 7

De Academie zet sinds enkele jaren extra in op het uitbouwen van goede contacten met andere organisaties uit het taal- en letterenveld. Daarbij ontstonden een aantal partnerschappen zoals bijvoorbeeld met het Vlaams Fonds voor de Letteren voor het samenstellen van de literaire canon en met het Poëziecentrum (Gent) voor de organisatie van colloquia en publieksevenementen.

Andere partners zijn onder meer het Letterenhuis (beheer van letterenarchief), de Vlaamse Erfgoedbibliotheek (overleg over de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren), de Nederlandse Taalunie en het Instituut voor Nederlandse Taal (INT, Leiden) waar de KANTL een zijte heeft in de raad van advies. Voor een aantal van die binationale initiatieven (DBNL, INT) draagt de KANTL bij tot het garanderen van de Vlaamse inbreng.

Aangezien de Academie ook deel uitmaakt van de cluster van Vlaamse academies, werkt zij ook nauw samen met de Brusselse Koninklijke Vlaamse Academie voor Kunsten en Wetenschappen van België (KVAB). Met deze academie deelt zij het lidmaatschap van de Europese Organisaties van Academies (ALLEA, All European Academies) als gesprekspartner van de Europese instellingen.

Inzake voordrachten voor de Nobelprijs Literatuur overlegt de Academie zowel met de Koninklijke Vlaamse Academie voor Kunsten en Wetenschappen (KVAB) als de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen KNAW (Amsterdam). En met haar adviserende rol bij onder meer Taalunie-initiatieven als het Instituut voor de Nederlandse Taal en de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, draagt zij tevens bij aan een grensoverschrijdende dialoog.

Artikel 8

Sinds de oprichting van de Academie ligt het wettelijke maximum aantal gewone werkende leden op dertig. Met het decreet van 13 februari 1980 werd de mogelijkheid geboden om naast een onbeperkt aantal binnenlandse ereleden én maximaal vijftientig buitenlandse ereleden ook nog eens vijf zogenaamde buitengewone leden aan te trekken; mensen met hetzelfde profiel als de gewone leden, maar werkzaam in de Franstalige, Duitstalige of Brusselse cultuurgemeenschap van België.

Het voorliggend ontwerp van decreet voorziet in de verhoging van het aantal werkende leden tot veertig en hanteert enkel een onderscheid tussen gewone

leden en ereleden. Zo wordt ook komaf gemaakt met de vier categorieën van diverse leden die in de praktijk sowieso deel uitmaakten van eenzelfde vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan de debatten maar hebben geen stemrecht.

Door het maximum aantal leden op veertig te brengen, hanteert de Academie hetzelfde richtgetal als in de zogenaamde ‘klassen’ van de Koninklijke Academie van Wetenschappen en Kunsten van België.

Via de verhoging van het aantal gewone leden wordt de Academie ook in de mogelijkheid gesteld om binnen een redelijke termijn, een zo maximaal mogelijke representatieve afspiegeling van de hedendaagse maatschappij na te streven.

Artikel 9 tot 12

Met de termen ‘algemene vergadering’ en ‘raad van bestuur’ wordt aansluiting gezocht bij de hedendaagse terminologie. Daarenboven wordt, in tegenstelling tot het decreet van 13 februari 1980, de mogelijkheid geboden om de raad van bestuur niet langer te beperken tot de voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris maar ook uit te breiden met twee extra leden of niet-leden die omwille van hun technische expertise worden aangetrokken.

De termijn voor het mandaat van voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris wordt vastgelegd op vier jaar, éénmaal verlengbaar. In tegenstelling tot het decreet van 13 februari 1980, waar het mandaat voor voorzitter en ondervoorzitter werd beperkt tot één jaar, biedt dit meer rechtszekerheid en de mogelijkheid tot ontwikkeling van langetermijnplannen.

De algemene vergadering is het hoogste beslissingsorgaan. De raad van bestuur bepaalt het beleid van de instelling en stelt de begroting en rekeningen op. De vaste secretaris heeft de operationele leiding. De voorzitter zit de vergaderingen voor. Het dagelijks bestuur kan toevertrouwd worden aan de vaste secretaris of aan een Bureau, samengesteld binnen de raad van bestuur.

Door de raad van bestuur kunnen commissies opgericht worden met een adviesbevoegdheid ten aanzien van de raad van bestuur. In de raad van bestuur kunnen ook experts worden opgenomen. Hun bevoegdheid is beperkt tot welomschreven materies.

Artikel 13

Het decreet bevat enkel de benaming en een globale omschrijving van de bevoegdheid van de voornaamste bestuursorganen. Een verdere uitwerking van de bevoegdheden van de bestuursorganen gebeurt in de statuten. Op die wijze hoeft een kleinere aanpassing van de bestuurlijke bevoegdheden van de algemene vergadering of raad van bestuur van de Academie in de toekomst niet tot een wijziging van het voorliggende decreet te leiden.

Artikel 14

Het huishoudelijk reglement bevat de bepalingen over de procedures die gevolgd worden om een voor de leden transparante werkwijze te garanderen inzake werking en de verschillende niveaus van bestuurlijke organisatie.

Artikel 15 tot 18

Conform de afspraken die ook voor andere door de Vlaamse overheid gesubsidieerde instellingen gelden, worden afspraken gemaakt inzake het aanwenden van en de controle op de dotatie (en eventuele reservevorming) die door de Vlaamse Gemeenschap aan de Academie ter beschikking wordt gesteld.

Artikel 19 tot 21

Deze artikelen vereisen geen toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel
Sven GATZ

1.2 STATUTEN

In opvolging van het nieuwe decreet keurde de algemene vergadering van de Academie statuten goed in haar vergadering van 19 december 2018. Die verschenen in het Staatsblad op 31 december 2018. Hierna volgt de integrale tekst:

Zoals bepaald in art. 13 van het decreet van 12 oktober 2018 bevatten de statuten nadere regels over de werking van de Koninklijke Academie voor Nederlandse

Taal en Letteren, hierna genoemd ‘de Academie’. De statuten bevatten de elementen die beleidsmatig van belang zijn om de rol en bevoegdheid van de verschillende onderdelen van de Academie en bestuursorganen te bepalen, en inspireren zich op de decreettekst.

Maatschappelijke zetel

De Academie is gevestigd te Gent.

Doelstellingen en kerntaken

1. Zoals bepaald in art. 5 en 6 van het decreet van 2018 draagt de Academie zorg voor de Nederlandse taal en letteren en bevordert ze de kennis en studie ervan.
Ze heeft de volgende kerntaken:
 1. zorgen voor bewaring, duurzaam beheer, ontsluiting en verrijking van taalkundige en literaire bronnen als erfgoed van de cultuurgemeenschap;
 2. de onderzoeksresultaten in het domein van Nederlandse taal- en letterenstudie bekendmaken;
 3. standpunten en adviezen over taal en letteren formuleren en uitdragen;
 4. een dynamische literaire canon samenstellen, promoten en regelmatig aanpassen;
 5. artistieke en wetenschappelijke prestaties erkennen door prijzen in te stellen;
 6. publieksparticipatie in cultuur en wetenschap bevorderen door openbare activiteiten te organiseren;
 7. het wetenschappelijke debat bevorderen door openbare colloquia, studiedagen en lezingen te organiseren;
 8. bemiddelen tussen wetenschappelijke en culturele instellingen in het domein van de Nederlandse taal en letteren;
 9. deelnemen aan nationale en internationale interacademische samenwerking
2. Om haar doelstellingen te verwezenlijken en kerntaken te vervullen, kan de Academie wetenschappelijke bijeenkomsten, lezingen, colloquia en congressen, tentoonstellingen, concerten en andere optredens van kunstenaars organiseren of ondersteunen, commissies, wetenschappelijke comités en centra oprichten, publicaties uitgeven, samenwerken met andere binnenlandse en buitenlandse academiën en wetenschappelijke of culturele organisaties, en elk ander geschikt initiatief nemen.

Leden

3. Zoals bepaald in art. 8 van het decreet van 2018 bestaat de Academie uit maximaal veertig leden en een onbepaald aantal ereleden.
4. De leden zijn academici, auteurs en personen die in België actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren, door hun functie of door aanwezigheid in het publieke debat. De leden hebben een aantoonbare verdienste die verband houdt met de missie van de Academie, zoals aangegeven in 1., en engageren zich voor de Academie.
De Academie streeft bij haar samenstelling naar een zo representatief mogelijke afspiegeling van de maatschappij.
5. De ereleden zijn ofwel ex-leden ofwel academici, auteurs en personen die in het buitenland actief zijn in het domein van de Nederlandse taal en letteren.

Organen

1 Algemene vergadering

6. Zoals bepaald in art. 9 van het decreet van 2018 vormen leden en ereleden samen de algemene vergadering. Ereleden kunnen deelnemen aan alle beraadslagingen van de algemene vergadering, maar ze hebben geen stemrecht.
De algemene vergadering heeft de volgende bevoegdheden:
 1. leden en ereleden verkiezen, benoemen en ontslaan;
 2. de raad van bestuur verkiezen en ontslaan;
 3. de voorzitter, de ondervoorzitter en de vaste secretaris verkiezen en ontslaan;
 4. de statuten goedkeuren en wijzigen;
 5. het huishoudelijk reglement goedkeuren en wijzigen;
 6. jaarlijks de begroting, de resultatenrekening en de balans goedkeuren;
 7. het personeelsstatuut van de Academie goedkeuren en wijzigen op voorwaarde van goedkeuring door de Vlaamse Regering;
7. Quorum. De algemene vergadering beslist geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden.
Voor een aantal beslissingen, zoals bv. de wijziging van de statuten, is vereist dat minstens de helft van de leden aanwezig is. De beslissingen waarvoor dit geldt, worden vermeld in het huishoudelijk reglement.
Is de helft van de leden niet aanwezig op een vergadering waar een van deze

beslissingen genomen moet worden, dan organiseert de raad van bestuur een tweede bijeenkomst van de algemene vergadering met dezelfde agenda. Deze tweede vergadering beslist geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden.

8. Stemverhouding. De algemene vergadering beslist bij gewone meerderheid. Bij staking van stemmen beslist de voorzitter. In sommige gevallen, zoals bv. het wijzigen van de statuten, is er een verhoogde meerderheid (bv. twee derden van de uitgebrachte stemmen) vereist. Die beslissingen en verhoudingen worden vermeld in het huishoudelijk reglement.
9. De raad van bestuur bepaalt de data van de algemene vergaderingen. Bijkomende algemene vergaderingen worden gehouden als vier leden daarom schriftelijk verzoeken met opgave van de punten die zij op de agenda wensen te plaatsen.

2 Bestuur

10. De voorzitter bepaalt de agenda van de algemene vergadering en de bestuursvergadering.
11. De ondervoorzitter vervangt de voorzitter (met diens bevoegdheden) bij diens afwezigheid.
12. De vaste secretaris voert in naam van de Academie en van het bestuur de getroffen beslissingen uit, en is eindverantwoordelijke voor de verslaggeving. Hij/zij is de verbindingspersoon met andere academies en/of gelijkaardige instellingen.
13. Zoals bepaald in art. 12 van het decreet van 2018 bestaat de raad van bestuur uit de voorzitter, de ondervoorzitter, de vaste secretaris en ten minste twee andere bestuurders. De leden van de raad van bestuur kunnen leden of ereleden van de Academie zijn, maar ook niet-leden die om hun technische expertise worden aangetrokken. De meerderheid van de leden van de raad van bestuur is lid van de Academie.
De raad van bestuur is bevoegd om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn om het doel van de Academie te verwezenlijken, met uitzondering van de handelingen die aan de algemene vergadering zijn voorbehouden.
14. De raad van bestuur kan een personeelslid belasten met de dagelijkse leiding van het personeel. De raad van bestuur kan een kernbestuur (voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris) bevoegdheid geven over het

dagelijks bestuur van de organisatie. De raad van bestuur kan bevoegdheden delegeren aan bijzondere volmachthouders die geen deel uitmaken van het bestuur.

15. Onverminderd de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de raad van bestuur (art. 12 van het decreet) wordt de Academie ook tegenover derden en in rechte vertegenwoordigd door de voorzitter en de vaste secretaris die gezamenlijk optreden. Zij hoeven ten opzichte van derden niet het bewijs te leveren van enig besluit van de raad van bestuur of van enige machtiging.
16. De raad van bestuur kan commissies instellen voor aangelegenheden die betrekking hebben op de werking van de Academie. Deze commissies hebben als taak om voor een kerntaak zoals vermeld in artikel 1, of een onderdeel ervan, advies uit te brengen of voorstellen te doen aan de raad van bestuur.
17. De raad van bestuur beslist geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden. Tenzij de statuten anders bepalen, wordt beslist bij meerderheid. Bij staking van stemmen beslist de voorzitter.
18. De raad van bestuur vergadert minimaal vier keer per jaar.
Bijkomende vergaderingen worden gehouden als twee leden daarom schriftelijk verzoeken met opgave van de punten die zij op de agenda wensen te plaatsen.

Bedrijfsvoering

Financieel beleid

19. Zoals bepaald in art. 16 van het decreet van 2018 bepaalt de Academie autonoom haar financiële beleid en kan zij bijkomende middelen verwerven uit erfstellingen, legaten, bijdragen van instellingen en particulieren en andere baten.
20. De Academie bezorgt jaarlijks voor 31 maart een inhoudelijk en een financieel verslag van haar werking in het voorgaande jaar aan de administratie, bevoegd voor de culturele aangelegenheden. Deze onderzoekt of voldaan is aan de voorwaarden zoals bepaald in art. 18 van het decreet betreffende het aanleggen van een reserve en de toegestane grootte van de gecumuleerde reserve.

Huishoudelijk reglement

21. Zoals bepaald in art. 14 van het decreet van 3 oktober 2018 worden regels en afspraken over de operationele werking van de Academie opgenomen in het huishoudelijk reglement.
22. Het huishoudelijk reglement wordt goedgekeurd door de algemene vergadering.

Inwerkingtreding van de nieuwe statuten

23. De nieuwe statuten treden in werking zodra zij zijn gepubliceerd in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad (cf. decreet art. 13). Op dat ogenblik vinden de hierna bepaalde overgangsbepalingen onmiddellijke toepassing.

Overgangsbepalingen

24. Zoals bepaald in art. 21 van het decreet van 2018 vormen de leden van de Academie die op de datum van de inwerkingtreding van dit decreet zijn benoemd conform het vorige decreet van 1980, de eerste algemene vergadering.
25. Met uitzondering van de bepalingen die strijdig zijn met de nieuwe statuten, blijft het huidig huishoudelijk reglement van kracht tot wanneer de algemene vergadering een nieuw huishoudelijk reglement heeft vastgesteld. Bij strijdigheid tussen het huidig huishoudelijk reglement en de nieuwe statuten neemt de raad van bestuur de nodige uitvoeringsmaatregelen.
26. Het mandaat van de huidige vaste secretaris neemt een einde op 31 december 2018, conform de geldende bepalingen over de leeftijds-grens op grond van het decreet van 1980. Op grond van het nieuwe decreet van 12 oktober 2018 kan die zich, indien gewenst, kandidaat stellen voor een nieuw mandaat.
27. Het mandaat van de huidige voorzitter neemt een einde op 31 december 2018. Op grond van het decreet van 12 oktober 2018 kan die zich, indien gewenst, kandidaat stellen voor een nieuw mandaat.
28. Het mandaat van de huidige ondervoorzitter neemt een einde op 31 december 2018. Op grond van het decreet van 12 oktober 2018 kan die zich, indien gewenst, kandidaat stellen voor een nieuw mandaat.

1.3 INTERNE REGLEMENTEN

1.3.1 HUISHOUDELIJK REGLEMENT VAN DE ACADEMIE

De tekst van het Huishoudelijk Reglement (HR) werd op 17 juni 1998 door de algemene vergadering goedgekeurd, en werd bevestigd bij M.B. van 26 oktober 1998 (zie *Jaarboek 1999*, p. 2-24).

In het werkjaar 2014 is een aanvang gemaakt met een grondige vereenvoudiging en actualisering van het Huishoudelijk Reglement. Die operatie werd sinds 2016 opgenomen in een ruimere context van reorganisatie. In 2019 wordt gewerkt aan een nieuw Huishoudelijk Reglement. Tot dit af is, geldt het HR van 1998.

1.3.2 REGLEMENT LITERAIRE EN WETENSCHAPPELIJKE PRIJZEN

1.3.2.1 Evolutie tot 2016

Aangezien de vaak heel specifiek geformuleerde doelstellingen de zinvolheid van een aantal prijzen aan het begin van de eenentwintigste eeuw sterk gereduceerd heeft, en het kapitaal van een aantal afzonderlijke prijzen door de opeenvolgende devaluaties sterk was aangetast, werd de formule verschillende keren geactualiseerd.

Vanaf 2003 reikte de KANTL op basis van de bestaande fondsen vijf vijfjaarlijkse prijzen uit, voor resp. essay, poëzie, proza, podiumteksten en de studie van oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden. De vijfjaarlijkse cyclus startte in 2003 met de vijfjaarlijkse prijs van de KANTL voor Essay. Daarnaast werden nog een aantal afzonderlijke fondsprijzen toegekend. Voorts reikte de KANTL elk jaar ook een wetenschappelijke prijs uit, afwisselend voor taalkunde en literatuurstudie. De reglementering voor de fondsprijzen en voor de wetenschappelijke prijzen, zoals die geldig was tot en met 2015, is te vinden op de oude website van de KANTL: <http://old.kantl.be>.

1.3.2.2 Nieuwe regeling vanaf 2016

De nieuwe regeling vanaf 2016, waarbij het prijzenstelsel verder werd gestroomlijnd, is afgedrukt in de jaargangen 2016, 2017 en 2018 van het *Jaarboek*. Vanaf 2016 worden elk jaar twee prijzen uitgereikt, een literaire en een wetenschappelijke. Een overzicht van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vanaf 2016:

Eerste jaar van uitreiking	Literaire prijs	Wetenschappelijke prijs
2016	Prijs van de KANTL voor Proza	Leon Elautprijs voor een studie over de geschiedenis van de culturele Vlaamse Beweging
2017	Prijs van de KANTL voor Podiumteksten	Prijs van de KANTL voor taalkunde
2018	Prijs van de KANTL voor Essay	Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden
2019	Prijs van de KANTL voor Poëzie	Prijs van de KANTL voor literatuurstudie

Vanaf 2020 start een nieuwe cyclus van vier jaar.

Met ingang van 2016 werd het bedrag van de literaire en wetenschappelijke prijzen van de KANTL vastgelegd op 5.000 euro. Het bedrag kan op voorstel van de raad van bestuur aangepast worden door de algemene vergadering.

1.4 STAAT VAN DE ACADEMIE OP 1 JANUARI 2019

1.4.1 BESCHERMHEER

Zijne Majesteit de Koning.

1.4.2 BESTUUR EN BESTUURSCOMMISSIE

1.4.2.1 Bestuur en Bestuurscommissie 2018

Het Bestuur vertegenwoordigt de Academie en is verantwoordelijk voor het algemene beleid. Het bestaat uit een jaarlijks verkozen voorzitter en ondervoorzitter, en de vaste secretaris. Het personeelsbeleid valt onder de bevoegdheid van het Bestuur.

De Bestuurscommissie bestaat uit het Bestuur en twee extra academieleden. De Bestuurscommissie is verantwoordelijk voor de financiën en het publicatiebeleid van de Academie. Tot haar decretaal bepaalde bevoegdheid behoort ook het beheer van het vermogen van de Academie.

De Bestuurscommissie heeft met de vaste secretaris op 6 maart 2014 een last-

gevingsovereenkomst afgesloten (Zie *Jaarboek 2015*, p. 2).

Frank Willaert werd voorzitter, Leen van Dijck ondervoorzitter. Zij vormden in 2018 met de vaste secretaris het Bestuur van de Academie.

Behalve uit de leden van het Bestuur bestond de Bestuurscommissie in 2018 ook nog uit de bijkomende leden Erik Vlaminck en Wim Vandenbussche.

Bestuur en Bestuurscommissie kwamen bijeen op de volgende data in 2018: 20 maart, 7 juni, 25 september en 8 november.

Een aantal taken van de Bestuurscommissie werden in 2017 gedelegeerd aan de nieuw opgerichte Werkingscommissie. Voor meer informatie, zie 1.4.7.1.

1.4.2.2 Bestuursverkiezingen voor 2019

Wanneer het nieuwe decreet in werking treedt (na goedkeuring van de statuten) zal de Bestuurscommissie transformeren in een raad van bestuur. Voorzitter, ondervoorzitter en vaste secretaris vormen het kernbestuur.

In de algemene vergadering van 21 november 2018 werden Leen van Dijck tot voorzitter en Frank Willaert tot ondervoorzitter verkozen voor 2019. Als bijkomende leden in de raad van bestuur voor 2019 werden Wim Vandenbussche en Erik Vlaminck verkozen. De vaste secretaris is ambtshalve lid van het kernbestuur. Alle leden hebben voortaan een mandaat van vier jaar, één keer verlengbaar (art. 10 en 11 van het decreet van oktober 2018).

1.4.3 GEWONE LEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2019 telde de Academie de volgende leden (tussen haakjes: jaar van intrede):

1. Roland Willemyns (1983), 2. Frank Willaert (1996), 3. Jozef Van Loon (1997), 4. Anne Marie Musschoot (1999), 5. Anne Provoost (2002), 6. Dirk Geeraerts (2002), 7. Patrick Lateur (2004), 8. Willy Vandeweghe (2005), 9. Hugo Brems (2005), 10. Geert van Istendael (2006), 11. Luc Devoldere (2008), 12. Ann Marynissen (2009), 13. Marcel De Smedt (2010), 14. Hans Smessaert (2010), 15. Piet Couttenier (2010), 16. Miriam Van hee (2010), 17. Jan Nuyts (2011), 18. Erik Vlaminck (2011), 19. Geert Buelens (2012), 20. Stefan Hertmans (2012), 21. Leen van Dijck (2013), 22. Walter Daelemans (2013), 23. Kris Humbeeck (2013), 24. Leen Huet (2015), 25. Wim Vandenbussche (2015), 26. Annelies Verbeke (2016), 27. Peter Theunynck (2016), 28. Marc Van Vaeck (2016), 29. Reinhild Vandekerckhove (2016), 30. N.N.

Wanneer het decreet van oktober 2018 in werking treedt, kan het aantal leden opgetrokken worden tot veertig (art. 8 van het decreet).

1.4.4 BUITENGEWONE LEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2019 telde de Academie de volgende buitengewone leden. Het gaat om werkende leden die gerekruteerd zijn uit de Franse of Duitstalige Gemeenschap van België:

1. Michel Dupuis (1999), 2. Frans De Haes (2000), 3. Jacques De Decker (2006), 4. Philippe Hiligsmann (2006), 5. N.N.

Na de inwerkingtreding van het decreet van oktober 2018 houdt de categorie 'buitengewone' leden op te bestaan. De leden uit deze categorie kunnen toetreden tot de categorie van de (gewone werkende) leden.

1.4.5 BINNENLANDSE ERELEDEN, NAAR DATUM VAN BENOEMING ALS ERELID

Op 1 januari 2019 telde de Academie de volgende binnenlandse ereleden. De twee jaartallen na de naam slaan op de periode van lidmaatschap, het tweede jaartal markeert dus het begin van het erelidmaatschap.

1. Odon Leys 1970-2002, 2. Jan Veulemans 1987-2003, 3. Sera De Vriendt 1998-2005, 4. Rudolf van de Perre 1988-2006, 5. Willy Spillebeen 1988-2008, 6. Paul Hadermann 1975-2008, 7. Luc Van Durme 1995-2008, 8. Hendrik Van Gorp 1999-2010, 9. Mark Donckers (ps. Mark Insingel) 2003-2010, 10. Georges De Schutter 1991-2010, 11. Ludo Abicht 2004-2011, 12. Guido Haerynck (ps. Gwy Mandelinck) 1999-2012, 13. Willy Van Langendonck 2004-2013, 14. Karel Porteman 1992-2013, 15. Jan Goossens 1976-2014, 16. Monika van Paemel 1999-2014, 17. Stefaan van den Brecht, 2000-2016, 18. Werner Waterschoot, 2000-2016, 19. Walter van den Broeck, 2008-2016, 20. Siegfried Theissen, 2000-2015, 21. Bart Vervaeck, 2014-2017.

1.4.6 BUITENLANDSE ERELEDEN, NAAR ANCIËNNITEIT

Op 1 januari 2019 telde de KANTL de volgende buitenlandse ereleden (tussen haakjes: datum van intrede):

1. Dirk (Dick) P. Blok (Nederland) (1981), 2. Willem (Wim) P. Gerritsen (Nederland) (1983), 3. Margaretha H. Schenkeveld (Nederland) (1984), 4. Norbert Morciniec (Polen) (1985), 5. Willy Sanders (Zwitserland) (1986), 6. Martien J.G. de Jong (Nederland) (1992), 7. Piet J. Buijsters (Nederland) (1992), 8. Edith H. Raidt (Zuid-Afrika) (1993), 9. Maria (Riet) Schenkeveld-van der Dussen (Nederland) (1998), 10. Jaap L. Goedegebuure (Nederland) (1999), 11. Robert S. Kirsner (Verenigde Staten) (2001), 12. Frits van Oostrom (Nederland) (2003), 13. Gillis Dorleijn (Nederland) (2003), 14. Philippe Noble (Frankrijk) (2005), 15. Dieter Stellmacher (Duitsland) (2007), 16. Hans Bennis (Nederland) (2007), 17. Franco Paris (Italië) (2008), 18. Theo Hermans (Groot-Brittannië) (2008), 19. Herman Pleij (Nederland) (2009), 20. Peter Auer (Duitsland) (2009), 21. Marlene van Niekerk (Zuid-Afrika) (2011),

22. Charlotte Mutsaers (Nederland) (2012), 23. Arie Jan Gelderblom (Nederland) (2014), 24. Irina Michajlova (Rusland) (2015), 25. N.N.

1.4.7 COMMISSIES

1.4.7.1 Werkingscommissie

Deze commissie adviseert de algemene vergadering voor programmering van activiteiten en andere aspecten die de werking betreffen, zoals herdenkingen, publicaties, website en externe communicatie. Leden waren in 2018: Piet Couttenier, Patrick Lateur, Willy Vandeweghe, Jef Van Loon en Frank Willaert (voorzitter). Als vertegenwoordigers van het KANTL-personeel maken ook Bert Van Raemdonck en Nicolas Leus deel uit van deze commissie. De Werkingscommissie vergaderde op 13 februari, 13 juni en 18 september.

1.4.7.2 Canoncommissie

De Canoncommissie begeleidde in 2018 verder het project ‘Dynamische Canon van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaams perspectief’ (zie Hoofdstuk 5). De leden zijn: Erik Vlaminck (voorzitter), Hugo Brems, Luc Devolde-re, Leen van Dijck, Frank Willaert, Willy Vandeweghe (allen KANTL-leden), Bert Van Raemdonck (coördinator) en Samuel Mareel (lid van de Jonge Aca-demie); Nicolas Leus begeleidt de Canoncommissie als personeelslid van de KANTL. De commissie kwam samen op 26 april en 27 september.

1.4.7.3 Vaste commissies bibliotheek, archief en publicatiebeleid

Bibliotheek- en archiefcommissie

Samenstelling in 2018: Willy Vandeweghe (voorzitter), Marcel De Smedt, Patrick Lateur, Ann Marynissen, Anne Marie Musschoot, Leen van Dijck en Werner Waterschoot.

Redactieraad Verslagen & Mededelingen

Het tijdschrift *Verslagen & Mededelingen van de KANTL (V&M)* verschijnt onder de hoofdredactie van de vaste secretaris. Het redactiesecretariaat werd in 2018 waargenomen door George De Schutter, erelid van de KANTL. De kernredactie bestond voorts uit: Marcel De Smedt (literatuur), Dirk Geeraerts (taalkunde), Bert Van Raemdonck (coördinator KANTL), Jozef Van Loon (taal-kunde), Werner Waterschoot (literatuur), Frank Willaert (literatuur).

1.5 FONDSSEN, LEGATEN EN PRIJZEN

Legaten en schenkingen leidden in de loop der jaren tot het instellen van diverse fondsen, waaruit geput kan worden voor het toekennen van prijzen.

1.5.1 HISTORISCH OVERZICHT FONDSSEN

Een overzicht van de fondsen tot 1965 is opgenomen in *Jaarboek 1966*, p. 90-98. Een overzicht van de overige fondsen is het meest recent opgenomen in *Jaarboek 1997*, p. 57.

Het overzicht van de situatie in 2001, en het procentuele aandeel van elk onderdeel in het totale fondsenbedrag: zie *Jaarboek 2015*, p. 7.

1.5.2 PRIJZEN TOEGEKEND IN 2018

In 2018 werd de Prijs van de KANTL voor Essay (bedrag: € 5000) toegekend, zie 3.4.2. Voorts werd de Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden toegekend (bedrag: € 5000), zie 3.4.1.

1.5.3 JURY'S VOOR DE PRIJZEN IN 2018

1.5.3.1 Literaire prijzen

- Proza: Hugo Brems (voorzitter), Piet Couttenier, Leen Huet, Kris Humbeeck en Peter Theunynck.
- Podiumteksten: Patrick Lateur (voorzitter), Geert van Istendael, Anne Marie Musschoot en Annelies Verbeke.
- Essay (togekend in 2018): Frans De Haes (voorzitter), Ludo Abicht, Anne Marie Musschoot, Leen van Dijck en Hendrik Van Gorp.
- Poëzie: Miriam Van hee (voorzitter), Geert Buelens, Stefan Hertmans, Gwy Mandelinck en Willy Spillebeen.

1.5.3.2 Wetenschappelijke prijzen

- Leon Elautprijs: Anne Marie Musschoot (voorzitter), Piet Couttenier, Wim Vandenbussche, Leen van Dijck.
- Taalkunde: Willy Vandeweghe (voorzitter), Hans Smessaert, Ann Marynissen, Wim Vandenbussche, Reinhild Vandekerckhove.
- Leonard Willemsprijs (togekend in 2018): Frank Willaert (voorzitter), Ann Marynissen, Karel Porteman, Jozef Van Loon, Werner Waterschoot.
- Literatuurstudie: Hugo Brems, Piet Couttenier, Arie J. Gelderblom, Anne Marie Musschoot.

1.6 PERSONEEL

1.6.1 PERSONEELSFORMATIE

In 2018 had de KANTL 8 contractuele personeelsleden in dienst. Daarnaast werd 1 personeelslid door het Departement Cultuur, Jeugd en Media ter beschikking gesteld van de Academie.

Beleidsadvies vaste secretaris

Marijke De Wit, directeur (100%), is met pensioen gegaan op 1 juli 2018.

Aansturing personeel

Bert Van Raemdonck, coördinator onderzoek en publicaties (80%)
Cindy Holtyzer, verantwoordelijke personeelsadministratie en financiën, teamcoördinator (100%)

Teamleden

Ron Van den Branden, senior onderzoeker (90%)
Wim De Waegeneer, medewerker secretariaat en logistiek (80%)
Annick Florin, medewerker bibliotheek en gebouw (100%)
Nicolas Leus, medewerker communicatie, archief en bibliotheek, met speciale opdracht voor het Canonproject (65%)
Sofie D'hoore, medewerker secretariaat (60%)
Jorge Van de Sompel werkte als schoonmaker (40%) vanaf 6 augustus 2018.
Edward Vanhoutte, wetenschappelijk medewerker, is uit dienst sinds 1 september 2018, na beëindiging contract met wederzijdse toestemming.

1.6.2 OVERZICHT EN PERSONEELSBEWEGINGEN

In 2018 waren 9 personeelsleden werkzaam bij de KANTL, goed voor 7,70 vte. Reëel werden 6,68 vte gepresteerd, rekening houdend met verloven en langdurige ziektes.

Hoofdstuk 2: Het academieverhaal in 2018

zoals opgetekend door de vaste secretaris

Genootschap

Het jaar 2018 betekende voor de Academie niet meer of minder dan een omwenteling. Cruciaal daarin is het nieuwe decreet dat op 12 oktober 2018 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. De afkorting KANTL staat voortaan voor ‘Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren’. Het zijn niet langer de disciplines ‘taal- en letterkunde’ die in de naam voorkomen, maar de centrale elementen uit de missie: taal en letteren, meer bepaald de beoefening, bevordering en studie van de Nederlandse taal en letteren. In navolging van de normen bij andere academies kan de Academie nu uitbreiden tot een genootschap van veertig leden. Het verschil tussen ‘gewone’ en ‘buitengewone’ (Belgisch, niet behorend tot Nederlandstalige cultuurgemeenschap) leden vervalt. De bestuurlijke organisatie komt er anders uit te zien, met vierjarige mandaten voor zowel de vaste secretaris als de voorzitter, ondervoorzitter en leden van wat voortaan ‘raad van bestuur’ heet. De vroeger gebruikte term ‘vast secretaris’ werd, enigszins verrassend, door de decreetgever na advies van de Taaladviesdienst van het Vlaams Parlement vervangen door ‘vaste secretaris’. Op grond van het nieuwe decreet zijn ook nieuwe statuten uitgewerkt, die op 31 december verschenen in het Belgisch Staatsblad, nog net op tijd opdat het nieuwe decreet in werking zou kunnen treden vanaf 1 januari 2019. De teksten van decreet en memorie van toelichting, alsook van de statuten, zijn te vinden in hoofdstuk 1 van dit *Jaarboek*.

Bibliotheek en archief

Het jaar 2018 betekende een ingrijpende verandering van koers inzake eigen bibliotheek en archief. Was een bibliotheek ten behoeve van de leden vroeger een van de kerntaken, dan is dat met het nieuwe decreet niet langer zo. Uiteraard blijft de Academie inzetten op een beperkte collectievorming rond enkele pijlers (werken van academiëleden, canonwerken, werken geschiedenis Vlaams Beweging, werken voor wetenschappelijke werking van de Academie), maar de algemene tendens is die van een afslanking.

Aangezien het Academiegebouw onvoldoende is toegerust om oude en kostbare werken duurzaam te bewaren, zijn ongeveer 5.000 boeken uit de KANTL-collectie aan de Universiteitsbibliotheek Gent, onderdeel van het consortium Vlaamse Erfgoedbibliotheek, overgedragen. Daar worden ze

voortaan in de beste omstandigheden bewaard en via Google Books zijn de werken van voor 1877 ook online beschikbaar gesteld.

De belangrijke archieven van het Nationaal Fonds voor de Letteren en van Prudens van Duyse werden geschonken aan het Letterenhuis, dat voor de bewaring en beschikbaarstelling beter toegerust is. Meer informatie is te vinden op kantl.be/over-kantl/bibliotheek-en-archief.

Vlaams minister van cultuur Sven Gatz kwam op 10 april 2018 naar de KANTL om namens de voogdijoverheid van de KANTL de samenwerking met zowel het Letterenhuis als de UGent te bezegelen.

Op 1 december 2018 hield de Academie voor het eerst een grote boekenverkoop. Honderden nieuwsgierige bezoekers zochten en vonden hun gading in het deel van de collectie dat te koop werd aangeboden.

Personeelsbewegingen

Ook op personeelsvlak betekende 2018 het einde van een tijdperk, doordat een punt werd gezet achter de samenwerking met twee teamleden, Marijke De Wit en Edward Vanhoutte, die beiden een belangrijke rol hebben gespeeld binnen de werking van de KANTL.

Marijke De Wit, directeur sinds 2013, is met pensioen gegaan op 1 juli 2018. Zij was, als classica, in dienst gekomen in 1988, en speelde een belangrijke rol in het optimaliseren van de catalogisering, in feite een combinatie van retrocatalogisering en digitalisering. Om de efficiëntie te verhogen was het nodig online te gaan werken. Zij werkte dan ook enthousiast mee aan het netwerk van Gentse wetenschappelijke bibliotheken (CaGeWeb), met sterke ondersteuning van de Gentse Universiteitsbibliotheek. Het resultaat was een vrijwel volledige inventarisering en ontsluiting van de collectie.

In de jaren 1990 werd zij teamverantwoordelijke en adjunct van de directeur. In 2013 werd zij zelf tot directeur gepromoveerd. Zij was de laatste in het kader van door de Administratie Cultuur naar de Academie gedetacheerde personeelsleden, een kader dat afgebouwd werd sinds de verzelfstandiging van de KANTL op personeelsgebied (2014).

Tijdens een jaar loopbaanonderbreking werkte zij met de afdeling Geschiedenis van de Universiteit Gent aan de opzet van een onderzoeksproject in verband met de briefwisseling tussen humanisten. In de jaren daarna wijdde zij zich, i.s.m. onderzoekers van de universiteit van Warschau, aan de voltooiing van dit project. In 2015 verscheen haar studie over de correspondentie van de Poolse humanist Johannes Dantiscus met de Vlaming Cornelis De Schepper.

Edward Vanhoutte was als germanist in januari 1998 in dienst gekomen als wetenschappelijk attaché, om het project i.v.m. de (digitale) editie van *De teurgang van den Waterhoek* (o.l.v. Marcel De Smedt (KULeuven) uit te voeren. Toen in 2000 het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie werd opgericht, werd hij aangesteld als coördinator. Hij ontpopte zich in de hoogtij-jaren van dit CTB als een dynamisch manager, die zich ook in het internationaal groeiende veld van de *Digital Humanities* als wetenschapper profileerde met internationale lezingen en (hoofd)redacteurschap van internationale tijdschriften. Twee voltreffers voor CTB uit het eerste decennium van deze eeuw waren de online tutorial ‘TEI by example’ (waarbij ‘TEI’ staat voor ‘Tekst Encoding Initiative’) en het DALF-project voor het digitaal editeren van brieven.

In 2014 nam Vanhoutte loopbaanonderbreking om als zelfstandige aan de slag te gaan. Door gewijzigde regelgeving moest hij in 2017 het statuut van loopbaanonderbreking inruilen voor dat van verlof zonder wedde voor maximaal één jaar, zodat eind augustus 2018 het moment werd van de beslissing tussen terugkeer naar de Academie, of beëindiging van het contract. Het is dat laatste geworden.

Litteraire canon

Terwijl de bibliotheekwerking met het nieuwe decreet op een lager pitje is gezet, werd de canonwerking opgewaardeerd tot een van de kerntaken van de Academie. Ook in 2018 organiseerde de KANTL heel wat activiteiten om de 50 (+ 1) werken uit de literaire canon te promoten, in nauwe samenwerking met het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL). Zo waren er vier ontbijtprogramma's tijdens Theater Aan Zee, een paar evenementen rond Bredero, een inspiratie-dag voor leerkrachten, een lezingenreeks in de bibliotheek van Merelbeke en een poëziesalon met Fatena Al-Ghorra in De Centrale. De KANTL was te gast op het Letterenhuisfestival, en in de vier filialen van De Slegte konden geïnteresseerden terecht voor een geanimeerde ‘wandeling’ door de literaire canon, met Saskia de Coster, Christophe Vekeman, Pat Donnez en Elvis Peeters als gidsen.

Meer informatie is te vinden op litterairecanon.be.

Prijzen

Het uitreiken van prijzen behoort ook in de nieuwe constellatie tot de kerntaken van een academie, dus ook van de KANTL. Afwisselend voor proza, podiumteksten, essay en poëzie reikt de Academie jaarlijks een literaire prijs uit. In 2018 was Thijs Lijster met *De grote vlucht inwaarts* de laureaat van de Essayprijs. Daarnaast wordt ook elk jaar een wetenschappelijke prijs uitgereikt. In 2018 was dat de Leonard Willemsprijs voor de studie van de oudere taal, literatuur en cultuur. Van Tom Verschaffel werd *De weg naar het binnenland*

bekroond. De prijzen werden uitgereikt tijdens de feestelijke openbare vergadering op 17 oktober 2018. Ze hebben een waarde van 5.000 euro en worden gefinancierd door samengevoegde fondsen uit schenkingen en legaten. Laudatio's en toespraken vindt men in hoofdstuk 8 van dit *Jaarboek*.

Publicaties

In 2018 publiceerde de Academie een tweedelig werk over *Het Narrenschip in de Lage Landen*. De 117 hoofdstukken van die satire van Josse Bade (uit 1500) zijn met prachtige houtsneden geïllustreerd. Academielid Ann Marynissen (Universiteit Keulen) en coauteur Theo Janssen (emeritus VU Amsterdam) hertaalden de in facsimile afgedrukte originele tekst van Bade naar het hedendaagse Nederlands. Ze leverden ook een rijke waaier aan aantekeningen en afbeeldingen om de editie nader te situeren. Deze cultuurhistorische toelichtingen zijn voor de nieuwsgierige lezer van vandaag als een 'handleiding' bij de wereld van de lage landen omstreeks 1500.

De KANTL blijft ook een eigen wetenschappelijke tijdschrift met *peer review* uitgeven. In 2018 publiceerde V&M een themanummer over 'lijsten en letteren' en artikelen over een reisverhaal van Jan Aerts, een brief van Guido Gezelle en de Vlaamse cultuur in de negentiende eeuw.

Wetenschappelijke werking

Aan het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie van de KANTL (CTB) werden in 2018 projecten uitgevoerd rond toponymie, Guido Gezelle, Maurice Gilliams, Félicien Rops en de literaire canon.

Samen met Poëziecentrum en de Universiteit Gent organiseerde de KANTL op 17 april 2018 een studiedag over (en een hommage aan) Leonard Nolens. Andere studiedagen waren gewijd aan literatuur zonder grenzen, Bredero, Anton van Wilderode als leraar en taalvariatie in de lage landen.

De KANTL werkte actief mee aan een campagne van de Vlaamse overheid rond de Vlaamse Wetenschapsagenda.

Standpunten en opinievorming

De KANTL formuleerde een officieel standpunt over de invulling van het schoolvak Nederlands en de opleiding voor leerkrachten (zie hoofdstuk 8 van dit *Jaarboek*).

In de aanloop naar de verkiezingen stelde de KANTL ten behoeve van de politieke partijen een memorandum op met aandachtspunten voor onze taal en letteren. De standpunten zijn te vinden onder 8.8.

Omdat de KANTL van oordeel is dat openbare bibliotheken een basisdienst moeten blijven, zette ze mee haar schouders onder de campagne #bibvooriedereen.

Evenementen

In 2018 organiseerde de Academie 21 publieke evenementen in het Academiegebouw. Meer dan 1.250 mensen namen daaraan deel. Er werden op de KANTL 80 activiteiten door derden georganiseerd. Die brachten allemaal samen nog eens 3.500 bezoekers in het Academiegebouw. Als (co-)organisator was de KANTL bovendien betrokken bij heel wat evenementen buiten de Academie, waarmee nog eens meer dan duizend deelnemers werden bereikt. In Oostende was er Theater Aan Zee, in Antwerpen het Letterenhuisfestival, en naar jaarlijkse gewoonte had de KANTL ook weer haar eigen zomerfestival in kasteel Beauvoorde.

Wat de opkomst betreft was de hommage aan Leonard Nolens in april 2018 met 300 bezoekers een absolute topper, zodat de organisatoren – de KANTL had de handen ineengeslagen met Poëziecentrum en de UGent – moesten uitwijken naar de Oude Vismijn.

Naar aanleiding van zijn nieuwe dichtbundel organiseerde het Poëziecentrum in samenwerking met de KANTL in september 2018 een hommage aan academielid Stefan Hertmans, eveneens voor een talrijk opgekomen publiek in de Gentse Minardschouwburg.

Tijdens de Gentse Feesten vonden er in het Academiegebouw een 30-tal activiteiten plaats. Met de Gentse Festspiele, Literair Zomerlief en heel wat andere evenementen van partners was de KANTL naar jaarlijkse gewoonte een prikkelende oase voor meerwaardezoekers die van literatuur, debat en muziek houden.

Schrijversverblijf

In 2018 werkte auteur Sylvie Marie in het schrijversverblijf ‘Het Toren paviljoen’ enkele maanden aan haar nieuwe roman.

Hoofdstuk 3:

Verslag van de ledenwerking in 2018

3.1 DE LEDENVERGADERINGEN IN 2018

3.1.1 OVERDRACHT VAN HET VOORZITTERSCHAP

In de ledenvergadering van 17 januari 2018 droeg Erik Vlamincx, na drie jaar voorzitterschap, het ambt over aan zijn opvolger Frank Willaert, die daarmee zijn tweede voorzitterschap (het eerste was in 2012) aanvaardde. De toespraken zijn te vinden onder 8.1.

3.1.2 LEZINGEN EN LITERAIRE SALONS TIJDENS DE MAANDELIJKE VERGADERINGEN

3.1.2.1 Chronologisch overzicht

17 januari 2018

14.00 u. *Algemene vergadering*: Peter Theunynck, ‘Gustave Van de Woestyne als vluchteling in Wales’

21 februari 2018

10.45 u. *Ochtendvergadering*: gastspreker Charles Derre, ‘Het nieuwe beleidsplan van de DBNL’

14.00 u. *Algemene vergadering*: Miriam Van hee, ‘Als werden wij ergens ontboden’ [literair salon]

21 maart 2018

10.45 u. *Ochtendvergadering*: Willy Vandeweghe, ‘Dichters en voornaamwoorden’

14.00 u. *Algemene vergadering*: Wim Vandenbussche, ‘Opinies van Vlaamse parlementsleden over taalvariatie en taalverzorging’

18 april 2018

10.45 u. *Ochtendvergadering*: Leen van Dijck, ‘Het Cultureel Erfgoeddecreet: belang en impact’

16 mei 2018

10.45 u. *Ochtendvergadering*: Erik Vlamincx, ‘Streuvelds en Steinbeck’

14.00 u. *Algemene vergadering*: Patrick Lateur, ‘Homerische tuinen in de *Odyssee*. Een kleine narratologie’

20 juni 2018

10.45 u. Ochtendvergadering: Anne Marie Musschoot, ‘Karel van de Woestijne: ‘een eenvoudig, zij het ook geestig journalist’

14.00 u. Algemene vergadering: Hans Bennis, ‘De NTU op nieuwe wegen’

4 juli 2018

15.00 u. KANTeling-evenement op het kasteel Beauvoorde te Wulveringem (Veurne)

22 september 2018

11.00 u. Gezamenlijke vergadering met de KVAB in het Paleis der Academiën te Brussel:

Geert Buelens, ‘Wat we ons wensen te herinneren. De jaren zestig als verleden, heden en toekomst’

Kristin Davidse (KVAB), ‘G.M. Hopkins. Taal, taaltheorie en wereldbeeld’

21 november 2018

10.45 u. Ochtendvergadering: gastspreker Michiel Dumarey, ‘De receptie en aanwezigheid van de Canon’

14.00 u. Algemene vergadering: Ann Marynissen, ‘De Hollandse en Brabantse drukkerstaal rond 1500’

19 december 2018

14.00 u. Algemene vergadering: Reinhild Vandekerckhove, Regionale en sociale variatiepatronen in de informele online communicatie van Vlaamse jongeren’

3.1.2.2 Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen

1. Bennis, Hans: ‘De NTU op nieuwe wegen’ (middagvergadering van 20 juni)

De Taalunie heeft zich het afgelopen jaar verder ontwikkeld tot een beleidsorganisatie die in overleg met veldorganisaties als het *Instituut voor de Nederlandse Taal* (INT), de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (DBNL), de *Internationale Vereniging voor Neerlandistiek* (IVN) en het *Expertisecentrum Literair Vertalen* (ELV) probeert om beleid te ontwikkelen voor de Nederlandse taal. Deze lezing schetst de structuur van de nieuwe Taalunie (‘De Inhoud Centraal’) aan de hand van een aantal prominente vragen. (1) Hoe staat het met het Nederlands, binnen en buiten het taalgebied? (2) Zijn de Nederlandse en Vlaamse universiteiten straks volledig Engelstalig? (3) Is tussentaal/Verkavelingsvlaams/ Omgangsvlaams ook een taal? (4) Hoe staat het met de curriculumontwikkeling van het schoolvak Nederlands? (5) Wat doen

we met het lage niveau van begrijpend lezen in Vlaanderen en Nederland? (6) Hoe gaan we om met het Nederlands van nieuwkomers? (7) Kunnen we iets doen om lezen en leesplezier te stimuleren?

- 2. Buelens, Geert:** ‘Wat we ons wensen te herinneren. De jaren zestig als verleden, heden en toekomst’ (gemeenschappelijke vergadering van 22 september)

De jaren zestig lijken een halve eeuw later nog altijd bezig te zijn. In de herinneringsindustrie smeken documentaires als *My Generation* en een niet te stuiten vloed aan oude en nieuwe uitgaven van helden als Bob Dylan en The Beatles om onze aandacht en euro’s. In de politiek roepen van Bart De Wever tot Donald Trump diezelfde periode – en dan vooral ‘mei 68’ – uit tot de bron van alle kwaad. Hoe vallen deze symptomen te duiden? Er worden alternatieve manieren gesuggereerd om naar de jaren zestig te kijken: een tijdperk van mondialisering, dekolonisatie, populair artistiek experiment en massale investeringen in onderwijs en onderzoek.

- 3. Davidse Kristin:** ‘G.M. Hopkins. Taal, taaltheorie en wereldbeeld’ (ochtendvergadering van 22 september)

De Victoriaanse Engelse dichter George Manley Hopkins fascineert moderne literatuurwetenschappers en taalkundigen. Vanuit verschillende perspectieven heeft men geprobeerd de systemen te vatten in zijn verrassende lexicale, grammaticale en fonologische keuzes en deze te relateren aan zijn visie op de wereld, waarin o.m. de ecologische dimensie zeer modern aandoet. Verschillende Nederlandse literatuurwetenschappers hebben zich ook aan vertalingen van zijn moeilijke oeuvre gewaagd.

- 4. Derre, C.** (beleidsmedewerker van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek): ‘Het nieuwe beleidsplan van de DBNL’ (ochtendvergadering van 21 februari).

Tot aan de overdracht aan de KB in Den Haag zat de KANTL in het bestuur van de DBNL. Intussen is de DBNL al een tijd ondergebracht bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, en is de werking helemaal hervormd. De Vlaamse Erfgoedbibliotheek (VEB) vormt de Vlaamse ‘poot’ in de nieuwe constructie. De lezing situeert de DBNL in de nieuwe formule en behandelt het nieuwe beleidsplan dat onlangs is goedgekeurd.

5. Dumarey, Michiel (KANTL-stagiair in 2017): ‘De receptie en aanwezigheid van de canon’ (ochtendvergadering van 21 november)

Tijdens zijn stage aan de KANTL deed Michiel Dumarey onderzoek naar de receptie van de canon in de Vlaamse en Nederlandse media. Kernvraag was: op welke aspecten van de canon (selectie en niet-selectie, vormgeving, opzet, etc.) kwam er kritiek? Wat vond men positief? Daarnaast verrichtte hij in het kader van zijn masterscriptie aan de Universiteit Gent onderzoek naar de aanwezigheid van de verschillende canonwerken en -auteurs in het literaire veld (bibliotheken, de pers, literaire tijdschriften, recensies en het secundair en academisch onderwijs).

6. Lateur, Patrick: ‘Homerische tuinen in de *Odyssee*. Een kleine narratologie’ (middagvergadering van 16 mei)

In Homeros’ *Odyssee* komen diverse tuinen voor: een paradijselijke tuin op het eiland van Kalypso (zang 5), de weelderige tuin van Alkinoös op het eiland van de Faiaken (zang 7), de tuin van Laërtes op Ithaka waar Odysseus’ vader noeste arbeid moet leveren (zang 24). Vanuit narratologisch standpunt is de wisselende evocatie van dit ruimtelijk element merkwaardig. Welke bedoeling heeft de dichter daarmee? Zegt die gevarieerde benadering van de tuinen iets over Odysseus, de zwerver die thuiskomt?

7. Marynissen, Ann: ‘De Hollandse en Brabantse drukkerstaal rond 1500’ (middagvergadering van 21 november)

Volgens de gangbare opvatting heeft het Standaardnederlands zich aan het einde van de zestiende en het begin van de zeventiende eeuw geleidelijk ontwikkeld uit het Hollandse dialect van de stedelijke elite, aangevuld met zuidelijke elementen uit de taal van de talrijke migranten die na de val van Antwerpen in 1585 hun heil in het Noorden hadden gezocht. Hoewel er al in de zestiende eeuw pogingen tot standaardisering in de Zuidelijke Nederlanden waren, zouden die niet succesvol zijn geweest.

Uit recent onderzoek van de taal van incunabelen en postincunabelen blijkt echter dat al in het begin van de zestiende eeuw de laat-Middelnederlandse dialectkenmerken in gedrukte boeken systematisch werden vervangen door supra-regionale, vroeg-Nieuwnederlandse varianten.

In deze lezing wordt de taal in Hollandse en Brabantse gedrukte boeken rond 1500 onder de loep genomen. In hoeverre is die dialectisch gekleurd? Begunstigde de introductie van de drukpers het standaardiseringsproces van het Nederlands?

8. Musschoot, Anne Marie: ‘Karel van de Woestijne: ‘een eenvoudig, zij het ook geestig journalist’ (ochtendvergadering van 20 juni)

Karel van de Woestijne is vooral bekend door zijn veelal tragische, melancholische poëzie, die naar het einde van zijn leven toe steeds meer mystieke trekken kreeg. Maar hij was ook een belangrijk prozaïst en kunstkriticus. Minder bekend is zijn journalistieke werk, dat volledig beschikbaar is (ook digitaal) maar nog nauwelijks bestudeerd werd. De lezing wil laten zien dat Van de Woestijne volop in het leven stond en met spot en ironie rake typering gaf van de politieke en sociale werkelijkheid.

9. Theunynck, Peter: ‘Gustave Van de Woestyne als vluchteling in Wales’ (middagvergadering van 17 januari)

Gustave van de Woestyne vlucht bij het begin van WOI met George Minne en Valerius de Saedeleer naar Wales. Ze worden door de rijke zusters Gwendoline en Margaret Davies naar Midden Wales gelokt om er de Welshe kunst nieuw leven in te blazen. De drie beleven hun ballingschap erg verschillend. Minne komt niet aan beeldhouwen toe. Hij maakt enkel tekeningen die nooit in het VK tentoongesteld zullen worden. Hij voelt zich geïsoleerd en vreest voor het leven van zijn drie zonen aan het IJzerfront. De Saedeleer integreert zich vlot in de Welshe samenleving, krijgt tentoonstellingen en betaalt doktersrekeningen met zijn schilderijen. Van de Woestyne is de meest succesvolle van de drie. In Londen versiert hij een paar grote opdrachten bij Belgische en Nederlandse mecenasen. Eind 1917 verhuist hij naar Londen. Merkwaardig is dat hij leeft van zijn portretten, terwijl hij neerkijkt op het portretschilderen. Ook opvallend is dat hij, ondanks veel exposities, niet verkoopt aan Britten. Het project van de gezusters Davies om via de Belgen de Welshe kunst te stimuleren mag als mislukt beschouwd worden. Het werk van de Belgen schiet geen wortel in de Welshe grond en de Welshe harten.

10. Vandekerckhove, Reinhild: ‘Regionale en sociale variatiepatronen in de informele online communicatie van Vlaamse jongeren’ (middagvergadering van 19 december)

Online communicatie heeft een soort schrijftaalrevolutie met zich meegebracht: niet alleen wordt er veel meer geschreven door veel meer mensen, er wordt ook meer interactief en informeel geschreven. Dat laatste heeft het uitzicht van online schrijftaal sterk bepaald. Aan de hand van wat we de ‘ongeschreven wetten van het chatten’ kunnen noemen, analyseren we het online taalgebruik van Vlaamse adolescenten en meer bepaald de aanwezigheid van oude en nieuwe vormen van sub-standaardtaal. We besteden daarbij aandacht aan regionale taalvariatiepatronen die iets vertellen over de dynamiek van het jonge Nederlands, evenals aan sterk sociaal gedetermineerde variatie.

11. Vandenbussche, Wim: ‘Opinies van Vlaamse parlementsleden over taalvariatie en taalverzorging’ (middagvergadering van 21 maart)

In de lente van 2017 bevroeg de spreker ruim de helft van de leden van het Vlaamse Parlement over taalkwesties, om te peilen naar hun meningen over dialectverlies en de nood aan bescherming van talig erfgoed. In het spanningsveld tussen dialect, tussentaal en standaardtaal, wilde hij weten welke variëteiten ze gebruiken in en om het Vlaamse Parlement. Ook wat (en wie) ze zelf als gebruiksnorm naar voren schuiven in een aantal taalgevoelige contexten (onderwijs, media) kwam aan bod. Tijdens de gesprekken lieten de volksvertegenwoordigers duidelijk in hun ziel kijken als het ging over zin en onzin van de Nederlandse Taalunie... en van de KANTL.

Het resultaat is een soms ontluisterende catalogus van lekenmeningen en buikgevoel over taal bij de selecte groep parlementariërs die als enigen het wettelijke kader vormgeven voor de status en het gebruik van het Nederlands in Vlaanderen.

12. Vandeweghe, Willy: ‘Dichters en voornaamwoorden’ (ochtendvergadering van 21 maart)

In het verlengde van een vorig onderzoek naar het voornaamwoordgebruik in Nolens’ bundel *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen*, wordt in deze lezing ingegaan op het voornaamwoordgebruik van Nolens door de jaren heen (de bundels van 1975 t/m 2017). Met behulp van enkele technieken uit het corpusonderzoek wordt het hele tekstcorpus van zijn verzameld werk tegen het licht gehouden, om de trends op te sporen in ‘dat eeuwige ikken en jijen’, en de overgang van ‘ik’ naar ‘wij’ bij Nolens. Om de probleemstelling wat open te trekken, worden de cijfers van Nolens ook vergeleken met die van enkele andere dichters, de meesten ook KANTL-collega’s. Daaruit komen gelijkenissen naar voren, maar ook soms interessante verschillen.

13. Van Dijk, Leen: ‘Het Cultureel Erfgoeddecreet: belang en impact’ (ochtendvergadering van 18 april)

De erkenning en de subsidiëring van de relevante spelers in het culturele erfgoedveld zijn decretaal vastgelegd. De jongste versie van het Cultureel Erfgoeddecreet bepaalt de regelgeving voor musea, archieven, erfgoedbibliotheken, immaterieel cultureel erfgoed en een ‘restcategorie’. Voor het eerst moesten al deze organisaties op hetzelfde moment (uiterlijk 15-12-2017) een aanvraag indienen voor de periode 2019-2023. Deze lezing gaat nader in op het erfgoedlandschap, waarbij de spreker put uit haar ervaring met het Letterenhuis.

14. Vlaminck, Erik: ‘Streuveld en Steinbeck’ (ochtendvergadering van 16 mei)

De focus ligt op de canonnovelle *Het leven en de dood in de ast* van Stijn Streuvels. De toehoorder krijgt o.a. een hypothetisch, maar beargumenteerd antwoord op deze vragen:

- waarom is deze novelle ook fascinerend voor Berbers?
- waart de geest van *Mira* ook door de ast?
- hoeveel mosterd haalde John Steinbeck uit de ast-novelle toen hij *Of mice and men* schreef?

3.1.2.3 Literaire salons

Van hee, Miriam: ‘Als werden wij ergens ontboden’ (middagvergadering van 21 februari)

De auteur, ‘een dichter van gedichten, niet van bundels’ (naar D. de Geest) praat over en leest voor uit haar recentste bundel.

3.2 OPENBARE MANIFESTATIES VAN DE ACADEMIE IN 2018

3.2.1 KANTELING 2018: KASTEEL BEAUVOORDE, 4 JULI 2018

De academiëleden ontmoetten elkaar op een receptie onder de bomen en brachten naar jaarlijkse traditie met een bloemkrans hulde aan het familiegraf van Jhr. A. Merghelynck. Na de gezamenlijke lunch volgde KANTEling 2018.

Tijdens KANTEling 2018 stond Gerbrand Adriaensz. Bredero, wiens 400ste sterfdag werd herdacht, centraal. Literair historicus René van Stipriaan leidde de toehoorders binnen in de wereld van Bredero, waarna de dichters Peter Holvoet-Hanssen en Annemarie Estor een eigenzinnige blik op diens poëzie boden. Vervolgens bracht acteur Tom Van Bauwel de openingstekst van de *Spaanschen Brabander* en een integrale lezing van *De klucht van den moleenaar*. Afgesloten werd er met enkele liederen van Bredero, gebracht door het ensemble *Olla Vogala* en zangeres Elly Aerden.

Tijdens het slotfeest trakteerde het Syrisch-Belgische Damast Duo het publiek op melodieën uit de Arabische en Europese tradities met de nodige ruimte voor improvisatie en, op verzoek van de organisatoren, ook op enkele liederen van Wannes Van de Velde, in de wandelgangen soms eens de twintigste-eeuwse Bredero genoemd.

3.2.2 PLECHTIGE OPENINGSVERGADERING, 17 OKTOBER 2018

Op de feestelijke zitting ter opening van het nieuwe academisch jaar houdt de vaste secretaris een toespraak over ‘De Academie in 2018’ (zie 8.2). Erelid Bart Vervaeck gaat vervolgens in gesprek met auteur en buitenlands erelid Charlotte Mutsaers over haar roman *Harnas van Hansaplast* en over ‘de tijd-geest als gevaarlijke muze’.

Vervolgens worden de KANTL-prijzen uitgereikt. De wetenschappelijke prijs is de Leonard Willemsprijs (voor de studie van oudere taal, literatuur en cultuur), die gaat naar Tom Verschaffel voor *De weg naar het binnenland*. De laureaat spreekt een dankwoord uit. De literaire prijs is die voor essay, en die gaat naar Thijs Lijster, voor *De grote vlucht inwaarts*. De laureaat spreekt een dankwoord uit, waarin hij zijn visie toelicht op het genre van het essay. De laudatio’s van resp. juryvoorzitters Frank Willaert en Frans De Haes zijn te vinden onder 8.3 en 8.4. Daar zijn eveneens de dankwoorden afgedrukt.

3.3 STUDIEDAGEN

3.3.1. INTERNATIONALE CONFERENTIE: ‘LITERATURES WITHOUT FRONTIERS?’ – 9 EN 10 FEBRUARI 2018

Op 9 en 10 februari 2018 vond in de KANTL een internationaal letterkundig congres plaats, met als thema: ‘Perspectives for a Transnational Literary History of the Low Countries’.

Literaire geschiedschrijving was in de negentiende eeuw nauw verbonden met het (politieke) verlangen om tegelijk ook de geschiedenis van een natiestaat en/of een taalkundige identiteit te (her)schrijven. Voordien was dat veel minder het geval, al was het maar omdat geografische grenzen veel minder duidelijk omschreven waren.

De literatuurstudie voor de periode die daaraan voorafgaat gebeurt bijgevolg beter vanuit een transnationaal en veeltalig perspectief. Tijdens deze conferentie werden voorbeelden gepresenteerd van dergelijk literair-historisch onderzoek naar de Lage Landen in de periode tussen 1200 en 1800.

Het congres was een samenwerking van de Universiteit Gent, Goliath (FWO Vlaanderen) en de KANTL. De keynote-sprekers waren David Wallace en Frans Blom.

3.3.2. STUDIEDAG: BREDERO IN DE KANTL – 25 MEI 2018

De KANTL organiseerde op 25 mei 2018 een studiedag over het werk van Gerbrand Adriaensz. Bredero naar aanleiding van diens 400ste sterfjaar. De organisatie was in handen van academielid Marc Van Vaeck. Op 23 augustus 1618 overleed onverwacht de succesvolle Amsterdamse dichter-schilder Gerbrand

Adriaensz. Bredero, 33 jaar oud. In nog geen tien jaar tijd had hij een ruim toneeloeuvre bij elkaar geschreven en een reputatie als getalenteerd lieddichter waar gemaakt. Ook in 2018 blijft zijn waarde als canoniek dichter en succesvol toneelauteur aangehouden. Of zoals een zeventiende-eeuwse lofdichter het vol vertrouwen stelde: ‘Hij blijft toch Bred’ro, die hy altijd is gheweest’. In 2018 werd Bredero opnieuw herdacht, in alle betekenissen. Binnen een feestelijke context (cf. het programma van de Stichting Bredero Herdenking 2018) maar ook met initiatieven vanuit een meer wetenschappelijk beschouwende hoek. Binnen dit kader organiseerde de KANTL op vrijdag 25 mei 2018 een studiedag met zeven lezingen en ruimte voor discussie.

Het programma was als volgt samengesteld:

- René van Stipriaan (freelance onderzoeker en auteur): ‘Bredero’s roem en vergetelheid. Het debet en credit van de herdenkingscultuur’
- Ton van Strien (VU Amsterdam): ‘Wat staat er en wat staat er niet? Bredero als ‘aendachtigh’ dichter’
- Marc Van Vaeck (KU Leuven): ‘Van ’t een op ’t ander. Lezend in Bredero’s Lied-Boeck’
- Karel Porteman (KU Leuven): ‘Bredero als schilder’
- Olga van Marion (Universiteit Leiden) en Tim Vergeer (Universiteit Leiden): ‘Bredero en Lope de Vega. Een verhulde liefde voor Spaanse capriolen?’
- Hubert Meeus (Universiteit Antwerpen): ‘Ridders op het Amsterdamse toneel. De Palmerijnspeken van Bredero’
- Jeroen Jansen (Universiteit van Amsterdam): ‘Broot met eeren. Werk en leven in de Spaanschen Brabander’

3.3.3. COLLOQUIUM: ‘ANTON VAN WILDERODE, LERAAR IN DE LETTEREN’ – 14 NOVEMBER 2018

Een eeuw na zijn geboorte organiseerde de KANTL een colloquium over Anton van Wilderode, die van 1975 tot zijn overlijden in 1998 lid was van de Academie. De organisatie was in handen van Patrick Lateur en Frank Willaert, academiëleden. Dit was het programma:

- Dirk de Geest (KU Leuven): ‘Anton van Wilderode, de laatste der priester-dichters?’
- Erik Spinoy (ULiège): ‘Vaderbinding? Moederbinding? Van Wilderode als identificatiefiguur’
- Johan van Iseghem (KU Leuven): ‘De dubbelfluit in het licht van de literatuurdidactiek toen en nu’
- Wim Verbaal (UGent): ‘Vertolker? Vertaler? Dichter? De klassieken in de woorden van Van Wilderode’
- Tussendoor en na afloop las Annemarie Estor fragmenten uit het werk van Anton van Wilderode voor.

3.3.4 SYMPOSIUM: TAAL & TONGVAL – 7 DECEMBER 2018

Op vrijdag 7 december 2018 vierde het tijdschrift *Taal & Tongval – Language Variation in the Low Countries* zijn 70ste jaargang met een colloquium in de KANTL. De Academie trad voor dit evenement op als partner.

Dit was het programma:

- Gunther De Vogelaer (Münster) & Chris De Wulf (Zürich) spraken een welkomstwoord uit.
- Dirk Geeraerts (KULeuven): ‘Er zit systeem in. Taalvariatie in de taalkundige theorievorming’
- Frans Hinskens (Meertens Instituut / VU): ‘De toekomst van de dialecten en de dialectologie van de toekomst’
- Roeland van Hout & Stef Grondelaers (Radboud Universiteit): ‘Dialect zonder ruimte? De nieuwe dimensionaliteit van taalvariatie’
- Jacques Van Keymeulen (Gent): ‘De digitalisering van de dialectverzamelingen van de UGent’
- Marjo van Koppen (Meertens Instituut / Utrecht), Kristel Doreleijers (Meertens Instituut) & Jos Swanenberg (Tilburg): ‘De dynamiek van geslachtsmarkering in Noord-Brabantse dialecten en het Nederlands’
- Arjen Versloot (UvA): ‘De lege dialectkaart en wat er rest’
- Antal van den Bosch (Meertens Instituut): ‘Toeval of geen toeval? Variatie in dialectgebruik op Twitter’

3.4 WETENSCHAPPELIJKE EN LITERAIRE PRIJZEN: VERSLAGEN

3.4.1 WETENSCHAPPELIJKE PRIJS VAN DE KANTL

In 2018 werd de Leonard Willemsprijs voor de studie van oudere taal, literatuur en cultuur uitgereikt. De jury oordeelde over de productie die in dit domein was verschenen in de periode van 2014 t.e.m. 2017.

Tom Verschaffel ontving in 2018 de Leonard Willemsprijs van de KANTL voor *De weg naar het binnenland. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1700-1800: de Zuidelijke Nederlanden* (Amsterdam, Bert Bakker, 2017).

Over het boek

In de achttiende eeuw hebben de Zuidelijke Nederlanden nauwelijks auteurs of teksten voortgebracht die tot de canon van de Nederlandse literatuur zijn gaan behoren. Tom Verschaffel biedt met *De weg naar het binnenland* een antwoord op de vraag hoe dat komt, en hij laat zien welke rol de Nederlandse letterkunde speelde in een meertalige maatschappij, waar het Frans de belangrijkste cultuurtaal was.

Het Nederlands was de taal van de letterkunde die voor een breed publiek was bedoeld en deel uitmaakte van het publieke leven: toneel, feestelijke gelegenhedsdichtkunst, prediking, politieke polemieken. Schrijvers deden van hen werd verwacht en hielden zich aan de oude recepten, anderen weken van de bekende wegen af en zochten naar verandering en vernieuwing.

De veelheid aan teksten, met hun variatie aan thematiek en bedoelingen, tonen de achttiende-eeuwse Zuidelijke Nederlanden in hun eigenheid en verscheidenheid, met moralisme en speelsheid, grootspraak en eenvoud, twijfel en verwoering, conformisme en opstandigheid.

Over de laureaat

Tom Verschaffel (°1964) studeerde geschiedenis aan de KU Leuven en aan het Europees Universitair Instituut in Firenze. Hij promoveerde in 1996 op een proefschrift dat was gewijd aan de geschiedbeoefening in de Oostenrijkse Nederlanden. Zijn onderzoek betreft de historiografie en de brede historische cultuur van de achttiende, negentiende en twintigste eeuw, publieksgeschiedenis en de visuele voorstelling van het verleden, cultureel nationalisme, de culturele uitwisseling tussen België en zijn buurlanden, en de cultuurgeschiedenis van migratie. Hij is hoogleraar aan de KU Leuven.

Juryverslag

De jury van de Leonard Willemsprijs voor een studie op het gebied van de oudere taal, literatuur en cultuur in de Nederlanden heeft besloten Tom Verschaffel te bekronen voor zijn monografie *De weg naar het binnenland*.

Met dit boek dichtte Verschaffel in 2017 de laatste lacune die in de sinds 2006 gestaag verschijnende *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur* was overgebleven: die van de achttiende-eeuwse literatuur in de Zuidelijke Nederlanden, ongetwijfeld het minst bekende en dus het minst beminde gebied van de Nederlandse letterkunde. Op het al oudere pionierswerk van de ook al eenzaam opererende Jozef Smeyers na stonden Verschaffel bijzonder weinig voorstudies ter beschikking. Voor één keer is het tegenwoordig zo vaak ijdel gebruikte epitheton ‘grensverleggend’ hier wel degelijk van toepassing.

Er is nog een andere reden waarom Verschaffels boek grensverleggend mag worden genoemd. De Nederlandse literatuur van de achttiende eeuw ontstond in een fundamenteel meertalige omgeving, waarin het Latijn en vooral het Frans de toon aangaven. Enkel waar het erom ging het brede publiek te bereiken, kwam het Nederlands in aanmerking. Het bijzondere van Verschaffels aanpak is dat hij niet geprobeerd heeft koper op te blinken tot glanzend goud, maar dat hij de Nederlandstalige literatuur van de Oostenrijkse Nederlanden heeft weten te duiden vanuit de bijzondere culturele, institutionele en

plurilinguïstische situatie waarin ze ontstond en functioneerde. Daarmee heeft hij in één worp een synthese gebracht die ten volle paste binnen de functionalistische uitgangspunten van waaruit de nieuwe geschiedenis van de Nederlandse literatuur was geconcipieerd. Dat hij een uitermate soepel en helder Nederlands hanteert, verhoogt in niet geringe mate de aantrekkelijkheid van een onderwerp dat zo lang zo weinigen heeft bekoord. Samen met het eveneens terecht bejubelde *Worm en donder* van Inger Leemans en Gert-Jan Johannes, dat helaas vóór de voor deze prijs in aanmerking komende periode tot stand kwam, verschaft Verschaffels boek een onmisbare basis voor vernieuwd en, en wat de zuidelijke Nederlanden betreft hopelijk ook intensiever onderzoek, van de Nederlandse letterkunde van de achttiende eeuw.

Voor de laudatio van de juryvoorzitter: zie 8.4.1.

3.4.2 LITERAIRE PRIJS VAN DE KANTL

Sinds 2017 wordt de Essayprijs van de KANTL om de vier jaar uitgereikt. Voor de uitreiking in 2018 kwamen werken uit de periode van 2014 t.e.m. 2017 in aanmerking.

In 2018 ontving Thijs Lijster de Essayprijs van de KANTL voor *De grote vlucht inwaarts: essays over cultuur in een onoverzichtelijke wereld* (De Bezige Bij, 2016).

Over het boek

De wereld lijkt steeds complexer en onoverzichtelijker te worden. In de hedendaagse ‘netwerksamenleving’ kun je geen kop koffie drinken zonder je medeschuldig te maken aan uitbuiting en slavernij, en staat je baan op het spel omdat aan de andere kant van de wereld een bank omvalt. Hierdoor beschouwen we de wereld steeds vaker als iets gevaarlijks waarover we geen controle hebben en dus keren we de blik naar binnen en klampen we ons vast aan de dingen die we nog wél in de hand hebben. Het resultaat: collectief narcisme en een publieke sfeer waarin een scherpe mening meer waard is dan een weloverwogen oordeel.

Met soepele pen en scherpe analyses biedt filosoof Thijs Lijster een caleidoscopische blik op de meest uiteenlopende culturele en maatschappelijke fenomenen, zoals design, de versnelling van het leven, de alomtegenwoordigheid van opiniepeilingen en de positie van illegale immigranten.

De grote vlucht inwaarts is een pleidooi voor tegendraads denken waarbij zelfs het meest onbeduidende detail beschouwd kan worden als betekenisvol.

Over de laureaat

Thijs Lijster (°1981) is universitair docent kunst- en cultuurfilosofie in Groningen. Hij schreef samen met Jan Sietsma *Onder filosofen* (2005) en was medesamensteller van onder meer *De Nieuwe Duitse Filosofie* (2014) en *De kunst van kritiek* (2015). Hij publiceert regelmatig in *De Groene Amsterdammer* en *Filosofie Magazine*. In 2009 won hij de essayprijs van *Vrij Nederland*, in 2010 de Prijs voor de Jonge Kunstkritiek en in 2015 de Boekman Dissertatieprijs.

Juryverslag

Dit jaar bekroont de jury eensgezind het essay van Thijs Lijster, *De grote vlucht inwaarts. Essays over cultuur in een onoverzichtelijke wereld* (Amsterdam-Antwerpen, De Bezige Bij, 2016).

De essays in deze bundel zijn afzonderlijk ontstaan in de jaren 2009-2015, maar cirkelen allemaal rond drie kernthema's: verinnerlijking, verstarring en 'sterke verhalen'.

De problemen van onze tijd worden hier op een zeer inzichtelijke manier gefileerd. Thijs Lijster breekt een lans voor het collectieve vermogen om geschiedenis te maken, om geschiedenis zelf in handen te nemen en niet gewoon te ondergaan, dit als antwoord op de beweging 'naar binnen' ('verinnerlijking') die nu kan worden waargenomen. In het spoor van het kritische denken van Walter Benjamin en Theodor W. Adorno stelt Lijster dat we ons niet verder moeten opsluiten in onszelf en wegglijden van de steeds complexer wordende wereld waarop we als individu geen vat meer hebben.

De titel van het boek is een ironische parafrase van de catastrofale 'grote sprong voorwaarts' van Mao Zedong. De 'grote verhalen' (socialisme, heilsgeschiedenis) hebben afgedaan, het ongebreideld neoliberalisme lijkt 'eeuwig' – of wil zich als zodanig opdringen.

Resultaat: de westerse mens vlucht in de verinnerlijking, de kleinschaligheid en het isolement. Bijzonder boeiend is de manier waarop Lijster, in het eerste deel, de dubbelzinnige 'verinnerlijking' illustreert met een concreet en kritisch overzicht van wat 'design' heeft betekend en nog steeds betekent: '... als de samenleving niet meer maakbaar is, dan wel de huiskamer nog' (p. 68). Maar dat blijkt een illusie: het 'gemeen' wordt immers door de hoog-kapitalistische ideologie geprivatiseerd, terwijl het privé domein niet zozeer 'gemeen' dan wel 'openbaar' wordt gemaakt (o.m. via de snelle ontwikkeling van de zogenaamde sociale media).

In het tweede deel, getiteld ‘verstarring’, heeft Lijster het hoofdzakelijk over onze vreemde tijdsbeleving. De auteur stelt vast dat wat ooit ‘modern’ was vandaag liever ‘hedendaags’ wordt genoemd (zo volgt een ‘hedendaagse’ kunst de ‘moderne’ op). Dit symptoom betekent in de eerste plaats dat het verleden (de geschiedenis) vervaagt of verdwijnt en dat het ‘heden’ voortdurend aan de ‘toekomst’ wordt verpand. De toekomst wordt immers gelijkgesteld met wat het heden zal opbrengen: winst. De toekomst legt beslag op het heden maar wil in wezen steeds dezelfde blijven, passend in een onaantastbaar geachte economisch-financiële logica. Gevolg: niets kan (mag) wezenlijk veranderen, het toekomstbeeld waarop elke activiteit gericht is, is bestendig: alles ‘verstart’, hoewel in de dagelijkse ervaring de tijd meer en meer hels en angstwekkend blijkt. Het is de markteconomie die immers vanzelfsprekend zou zijn (‘er bestaat geen alternatief’ zei Thatcher). Op die manier is de geschiedenis een zich herhalende natuur geworden. Lijster formuleert het raak: ‘een geprojecteerde toekomst determineert het heden, waarmee de tijd als proces wordt tenietgedaan’ (p. 115).

Wanneer op die manier ‘grote verhalen’ niet meer mogelijk (wenselijk) worden geacht, dan kunnen filosofie, kunst en literatuur ‘sterke verhalen’ te berde brengen, die niet terugdeinzen voor een kritisch totaalbeeld van cultuur en maatschappij. Maar de geglobaliseerde wereld verbiedt ons, beweert Lijster, om al te ‘bescheiden’ of ‘fragmentarisch’ te denken.

Vertrekkend uit dit standpunt biedt de auteur, in het derde deel van zijn boek, drie interessante symptoomanalyses: de evolutie van de detective-story, het wisselend beeld van de criticus en, tot slot, de noodzaak en de impact van een radicale, ‘sterke’ literatuur: ‘Kleist, Kafka en Coetzee laten ons zien hoe een mens eruitziet in een wereld waarin de uitzonderingstoestand de regel is geworden.’ (p.277).

Men mag *De grote vlucht inwaarts* als een zeer pertinent cultuurfilosofisch essay beschouwen, buitengewoon intelligent en bovendien vlot en helder geschreven.

Voor de laudatio van de juryvoorzitter: zie 8.3.1.

3.5 INTERACADEMISCHE PARTNERSCHAPPEN

3.5.1 KVAB

3.5.1.1 Commissie NBW

Werner Waterschoot is voorzitter van de commissie voor het *Nationaal Biografisch Woordenboek (NBW)*, waarvan Hans Rombaut (KVAB) de redactiesecretaris is. Andere KANTL-leden die deel uitmaken van de commissie zijn Karel Porteman, Anne Marie Musschoot, Frank Willaert en Hendrik Van Gorp. Naast KVAB en KANTL fungeert ook de Academie van Geneeskunde als uitgever. In december 2018 verscheen het 23ste deel van het *NBW*.

3.5.1.2 Jonge Academie (JA)

In de adviesraad van de JA zetelen voor de KANTL Willy Vandeweghe (lid) en Frank Willaert (plaatsvervanger).

3.5.1.3 VLAST

Op 1 januari 2018 zetelden namens de KANTL behalve de vaste secretaris Willy Vandeweghe, de academieleden Werner Waterschoot, Anne Marie Musschoot en Hugo Brems in de raad van bestuur van de *Vlaamse Academische Stem (VLAST)*.

3.5.1.4 ACF

De Commissie van het Academisch Cultureel Forum bestaat hoofdzakelijk uit KVAB-leden, en behandelt in hoofdzaak KVAB-gebonden aangelegenheden. Van de KANTL worden de voorzitter en de vaste secretaris op de vergaderingen uitgenodigd.

3.5.2 ALL EUROPEAN ACADEMIES (ALLEA)

De KANTL is, net als haar Franstalige tegenhanger ARLLF, sinds 2014 lid van de overkoepelende vereniging van Europese academies, genaamd ALL European Academies of ALLEA (zie: www.allea.org). De vaste secretaris nam deel aan het jaarlijks congres en de jaarlijkse algemene vergadering in Sofia (16-18 May 2018). Daar werd ook de ALL European Academies Madame de Staël Prize for Cultural Values uitgereikt, aan Andrea Pető, hoogleraar bij het Department of Gender Studies, Central European University. Zij kreeg de prijs uit handen van Europees Commissielid voor Digitale Economie en Maatschappij, Mariya Gabriel.

Het wetenschappelijke symposium van ALLEA voer onder de vlag ‘Science in Times of Challenged Trust and Expertise’. Er was ook een wetenschaps-politiek symposium met als titel ‘Shaping European Science Advice: Insights and Experiences’, een co-organisatie van ALLEA en SAPEA, project van de Europese academies.

Op deze bijeenkomst ging het voorzitterschap over van prof. Günter Stock (Univ Berlijn, vz 2012-2018) naar Antonio Loprieno (Univ Bern), die in 2017 verkozen werd voor de termijn van 2018 tot 2021. Loprieno is voorzitter van de Zwitserse Academies van Kunsten en Wetenschappen, en erector van de Universiteit van Basel. Hij is linguïst, specialist in Egyptologie en Semitische studies.

Ook de tien overige leden van de raad van bestuur werden verkozen, voor de termijn 2018-2020. Onder hen is één Belgische vertegenwoordiger, de jurist Hubert Bocken, confrater van de KVAB.

Opmerkelijk nog waren in 2018 twee open brieven van ALLEA (25 juni en 23 augustus), waarin voorzitter Antonio Loprieno zijn ongerustheid uitsprak over de ontwikkelingen in Hongarije betreffende de autonomie van de academische instellingen aldaar.

Hoofdstuk 4:

Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2018

De KANTL is een cultureel-wetenschappelijke overheidsinstelling, een onafhankelijk en multidisciplinair genootschap, met rechtspersoonlijkheid. De Academie heeft als doel de studie, beoefening en bevordering van de Nederlandse taal en de Nederlandse letterkunde. Deze missie is decretaal vastgelegd.

4.1 PERIODIEKE PUBLICATIES VAN DE ACADEMIE

4.1.1 JAARBOEK VAN DE KANTL

In juli 2018 verscheen *Jaarboek 2018*, onder redacteurschap van Marijke De Wit. Het *Jaarboek* beschrijft de stand van zaken in verband met de Academie op 1 januari van het genoemde jaar; de informatie over de werking betreft het voorafgaande kalenderjaar.

De prijs per deel bedraagt € 15,00. Nog verkrijgbaar: 1991 en de volgende, voor € 11,00.

4.1.2 VERSLAGEN EN MEDEDELINGEN

Onder impuls van redactiesecretaris Georges De Schutter zijn er in 2018 twee afleveringen van *V&M* verschenen. Het gaat om een dubbel themanummer over ‘lijsten en letteren’ (onder gastredactie van Evelien Neven en Bart Vervaeck) en een ‘los’ nummer, waarin teksten zijn opgenomen over culturele contacten in de negentiende eeuw en over Jan Aerts, Guido Gezelle en Domien Sleeckx.

Een jaarabonnement op *V&M* kost € 36,00 en kan worden besteld via het secretariaat van de KANTL of voortaan ook via SKRIBIS, het publicatieplatform van Nevelland Graphics: www.skribis.be.

De online en *open access* publicatie van *V&M* werd geactiveerd bij de levering van het eerste nummer van jaargang 2011. Sedert dat moment verschijnen alle nummers van het tijdschrift integraal online via www-verslagenmededelingen.be.

4.2 MONOGRAFIEËN EN VERZAMELWERKEN

4.2.1 ALGEMEEN

Een overzicht van alle KANTL-publicaties is raadpleegbaar op kantl.be/publicaties/publicaties. Publicaties bestellen kan via de boekhandel of (voor nieuwe publicaties) via de website van de Universitaire Pers Leuven: upers.kuleuven.be. De KANTL geeft wetenschappelijk en essayistisch werk uit op het gebied van de Nederlandse taal- en letterkunde. Daarnaast publiceren we ook studies in verband met de bredere cultuur en geschiedenis van het Nederlandse taalgebied. Onze publicaties vormen zo een waardevolle aanvulling op de schaarse taal- en letterkundige uitgaven in het Nederlands die binnen het commerciële circuit kunnen verschijnen.

Om bepaalde aspecten van onze wetenschappelijke uitgeverij beter te stroomlijnen werken we vanaf september 2016 samen met Universitaire Pers Leuven. Daardoor kunnen we ons nog beter op de acquisitie en evaluatie van manuscripten en de redactionele begeleiding van auteurs concentreren.

De KANTL publiceerde in 2018 slechts één nieuwe titel, *Het Narrenschip in de Lage Landen* (2 delen).

4.2.2 THEO JANSSEN EN ANN MARYNISSEN: HET NARRENSCHIP IN DE LAGE LANDEN (2 DLN.)

Over het boek

Sebastian Brants satire *Dasz Narrenschyff* (1494) maakte snel furore in de kring van de humanisten dankzij Jakob Lochers Latijnse bewerking *Stultifera Navis* (1497). Geïnspireerd op die bestsellers verscheen in 1500 een Vlaamse versie: *Der zotten ende der narren scip*, toegeschreven aan de Gentse humanist Josse Bade (1462-1535), een tijdlang bevriend met Desiderius Erasmus. Het boek is een vrome satire op zotten en dwazen op weg naar hun ondergang. Het bestaat uit 117 hoofdstukken met meestal eerst een motto, dan de hoofdttekst geïllustreerd met een houtsnede, waarop meestal een berijmde moraal volgt. De hoofdstukken lijken op columns over de mens, die geneigd is tot alle dwaasheid.

Het Narrenschip in de Lage Landen omvat twee banden:

Het eerste deel (480 blz.) is een heruitgave van Josse Bades boek, met op de rechterbladzijden telkens de facsimile van de originele uitgave en op de bladzijde daarnaast een hertaling naar het hedendaagse Nederlands.

Het tweede deel (724 blz.) bevat een inleiding tot de tekst en een enorme schat aan extra informatie, aantekeningen, cultuurhistorische toelichtingen en afbeeldingen die de tekst van Bade nader toelichten. Dit veelomvattende en

overrompelende tweede deel laat zich lezen als een handleiding bij de wereld van de Lage Landen uit het jaar 1500, voor de nieuwsgierige lezer van vandaag.

De presentatie

De publicatie werd op 18 april in de KANTL gepresenteerd door Theo Janssen en Ann Marynissen, de twee editeurs die dit magnum opus samen tot stand hebben gebracht. Theo Janssen is oud-hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Ann Marynissen is hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de Universität zu Köln, en lid van de KANTL.

Willy Vandeweghe, vaste secretaris van de KANTL, verwelkomde de aanwezigen. Vervolgens belichtten de twee auteurs de publicatie. Ann Marynissen sprak over ‘De titelpagina van *Het Narrenschip*: zonder naam van de auteur’; Theo Janssen had het eveneens over de titelpagina van *Het Narrenschip*, maar concentreerde zich op het samenspel daarop van ‘woord en beeld’. Academielid Karel Porteman situeerde de tekst van Bade in zijn tijd en prees de editeurs voor de overvloedige context, annotaties en aantekeningen waarmee ze de tekst van Bade voor de hedendaagse lezer toegankelijk en begrijpelijk hebben gemaakt. Zijn laudatio is opgenomen onder 8.7.2.2.

4.3 DE WERKING VAN HET KANTL-ONDERZOEKSCENTRUM CTB IN 2018

4.3.1 TEKSTEDITIE

Maurice Gilliams – Elias of het gevecht met de nachtegalen

De codeerrichtlijnen voor het bronbestand van de editie van *Elias, of het gevecht met de nachtegalen* werden uitgebreid met mogelijkheden om koppelingen te maken met de scans van de respectieve tekstversies. Ook werd de automatische controle van de tekstcodering verfijnd en uitgebreid.

Om te onderzoeken hoe digitale scans vanop een server van de UGent in de editie kunnen worden geïntegreerd, werd een demo gemaakt die de scans ophaalt via de standaard van het *International Image Interoperability Framework* (IIIF) en ze in een IIIF-compatibele viewer toont (met functionaliteit voor inzoomen, roteren en bladeren). Deze demo biedt meteen ook een codeerhulp voor de edituur, doordat naast de scans ook de overeenkomstige code wordt gegenereerd, die in het bronbestand van de editie kan worden gekopieerd.

Daarnaast werd een aparte demo gemaakt met een *proof of concept* voor de visualisering van de variatie tussen de verschillende tekstversies in een webbrowser. Die biedt gebruikers de mogelijkheid om zowel tekstversies te selec-

teren (voor een onderlinge vergelijking) als de verschillende types van tekstvariatie die in de codering werden onderscheiden. Er werd onderzocht hoe deze functionaliteit ook efficiënt in een ‘dynamische’ versie van deze demo kan worden aangeboden, zodat de gebruiker onmiddellijk het resultaat te zien krijgt van geselecteerde vergelijkingsopties.

Er werden al goede vorderingen geboekt wat betreft optimalisering; mogelijk biedt de automatische segmentering van de brontekst in afzonderlijke zinnen een interessante ‘ingang’ om de tekstvariatie op een betekenisvolle manier te visualiseren in een online editie.

Guido Gezelle – Digitale brieveneditie

Voor de algemene vergadering van het Guido Gezellegenootschap op 26 mei 2018 werd een demo gemaakt die een idee kan bieden van hoe de Word-transcripties (die door vrijwilligers worden voorbereid) kunnen worden getoond in een digitale editie. Op basis van de huidige staat van de brieftranscripties, de beschikbare metadata en de code die werd ontwikkeld voor de Streuvelsbrieveneditie, kunnen de brieven in deze testversie worden doorzocht, doorbladerd en gefilterd. Ze kunnen ook in verschillende weergaven worden getoond. Achter de schermen werd een volgende fase in het editieproces voorbereid, de zogenaamde ‘inhoudelijke ontsluiting’. Er werden mechanismen ontwikkeld die de vrijwilligers toelaten om in de Word-transcripties eigennamen, plaatsnamen, titels van werken enz. te identificeren en te linken aan centrale registers, waar gestructureerde beschrijvingen voor die ‘entiteiten’ kunnen worden voorzien. Die registers worden aangelegd in Google rekenbladen die door de vrijwilligers kunnen worden geraadpleegd, en waaruit ze unieke identificatiecodes kunnen kopiëren om in de brieven te koppelen aan voorkomens van de respectieve namen.

Omdat de vorige editiefase (m.n. de kritische transcriptie) had aangetoond dat de omslachtige werkwijze met downloaden en uploaden van de Word-bestanden in Google Drive voor vele vrijwilligers een hoge drempel betekende en een risico inhield voor het ontstaan van verschillende versies van de transcriptiebestanden, werd naar een betere oplossing gezocht. Die werd gevonden in een overstap naar de OneDrive cloud-dienst van Microsoft, waar voldoende gratis ruimte beschikbaar is voor de opslag van de Word-transcripties voor dit project, en die naadloos geïntegreerd is met een Word-online versie. Daardoor kunnen de brieven voortaan in de browser worden bewerkt door de vrijwilligers; er kan desgewenst zelfs gelijktijdig door verschillende mensen aan dezelfde bestanden worden gewerkt. Tijdens een vergadering op 20 september 2018 werd deze nieuwe werkwijze voorgesteld aan de vrijwilligers. Een eerste evaluatie was positief.

4.3.2 BRONNENSTUDIE

Toponymisch woordenboek van Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

De KANTL heeft zich geëngageerd voor dit project uit de intellectuele erfenis van Maurits Gysseling, onder leiding van erelid Luc Van Durme. Dat werd voorheen gesteund door de Provincie Oost-Vlaanderen. Ambtenaren Dirk De Wulf en Tjeu Delanote konden hier een gedeelte van hun werktijd aan besteden.

Door de opheffing van de cultuurwerking van de provincies per 31 december 2017, trad vertraging op in de werkzaamheden. Dirk De Wulf kreeg een nieuwe functie bij de Vlaamse Overheid en kon in eerste instantie niet meer voortwerken aan dit project. Tjeu Delanote kon als bibliothecaris van de provincie nog verder werken aan het Toponymisch woordenboek, maar overleed onverwacht in juli 2018. Daardoor lag het project tijdelijk stil, tot Dirk De Wulf vanaf september één dag per week gedetacheerd kon worden om zich aan het Toponymisch woordenboek te wijden. Door een optimalisering van de bewerkingen die de PDF-bestanden moeten ondergaan, kon het redactieproces wel aanzienlijk worden vereenvoudigd, zodat het corpus ook met de beperkte mankracht al flink kon worden aangevuld in 2018.

4.3.3 STUDIEDAGEN

Maar liefst driehonderd aanwezigen hebben op 17 april 2018 deelgenomen aan een colloquium over het werk van Leonard Nolens. Na de studiemiddag ontving de auteur een eredoctoraat vanwege UGent.

De studiemiddag werd georganiseerd door het CTB, Poëziecentrum en de Vakgroep Letterkunde (afdeling Nederlands) van UGent.

Leonard Nolens (1947) is vandaag een van de meest geprezen en geprijsde schrijvers van de naoorlogse literatuur in het Nederlandse taalgebied. Zowat alle literaire onderscheidingen met prestige zijn de inmiddels zeventigjarige dichter te beurt gevallen. De organiserende partners kozen daarom voor Nolens als centrale figuur voor deze studiemiddag, wat paste in een jaarlijkse traditie om samen onderzoekmiddagen over poëzie te organiseren.

Het colloquium werd geopend door Dirk de Geest (KU Leuven). Vervolgens was het de beurt aan Willy Vandeweghe, de vaste secretaris van de KANTL, die een analyse maakte van het voornaamwoordgebruik in het hele oeuvre van Nolens. Lies Van Gasse bracht een hommage in woord en beeld, waarna de studiemiddag werd voortgezet door dichters Claude van de Berge, Marleen de Crée en Lucienne Stassaert. De directeur van Poëziecentrum, Carl De Strycker, nam de rol van moderator op zich.

Na de academische huldemiddag ontving Leonard Nolens het doctoraat honoris causa vanwege de Universiteit Gent. De dichter nam ook het eerste exemplaar in ontvangst van een zopas verschenen *Nolens Handboek* en het

Adresboek van een dichter, waarvoor zijn gedicht ‘Adres’ naar heel wat vreemde talen werd omgezet.

Als dank droeg de dichter drie gedichten voor, waarmee hij de volgelopen zaal van de Oude Vismijn helemaal stil kreeg.

4.3.4 INTERNE DIENSTVERLENING

Ron Van den Branden beheerde de academieserver en was betrokken bij alle ICT-gerelateerde aspecten die met de werking van de KANTL gepaard gaan.

Voor *Verslagen en Mededelingen van de KANTL* werd een procedure voorbereid voor de bijwerking van het Open Journal Systems publicatieplatform naar een substantieel vernieuwde versie. Voor de website van de literaire canon werd de migratie van de bestaande website naar een nieuw meertalig CMS (contentmanagementsysteem) door het webdesignbedrijf Glue mee opgevolgd. De verschillende websites van de KANTL werden in overeenstemming gebracht met de nieuwe GDPR privacyrichtlijnen.

Bert Van Raemdonck en Nicolas Leus waren nauw betrokken bij het KANTL-project i.v.m. de literaire canon (zie Hoofdstuk 5).

Bert Van Raemdonck zorgde ook voor de communicatie van de Academie, o.m. door het beheer van de websites, Facebook- en twitteraccounts van de KANTL, het CTB en de literaire canon.

4.3.5 MEDEWERKING AAN WETENSCHAPPELIJKE TIJDSCHRIFTEN

Ron Van den Branden is technisch redacteur van de *Journal of the Text Encoding Initiative (JTEI)*, een internationaal tijdschrift met *peer reviewing*. [<http://journal.tei-c.org/>]

4.4 BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

4.4.1 BIBLIOGRAFIE VAN DE LITERAIRE TIJDSCHRIFTEN IN VLAANDEREN EN NEDERLAND

Sinds 2011 biedt de KANTL, op vraag van het Letterenhuis, het Centrum voor de Studie van het Vlaams Cultuurleven en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek, ondersteuning voor het project *Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland* (BLTVN). De digitale versie van deze BLTVN is een voortzetting van de reeks die in boekvorm verscheen van 1972 tot en met 2000. De huidige online-versie werd tot 2009 samengesteld door de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag) en het Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek (Koninklijke Bibliotheek van België), respec-

tievelijk verantwoordelijk voor de Nederlandse en de Vlaamse tijdschriften. Database en website worden onderhouden door de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek.

Medewerking aan dit project is een vorm van structurele dienstverlening aan het werkveld die past binnen de decretale opdracht van de KANTL en binnen het door de Overheid gewenste geïntegreerd letterenbeleid.

Men kan dit zoekinstrument voor de literaire tijdschriften raadplegen op <http://bltn.kb.nl/>.

Verwerking 2018

Volgens plan werd de jaargang 2018 van de tijdschriften *DW&B*, *NY*, *Het Liegend Konijn*, *Gierik NVT*, *Deus ex Machina*, *Oostland*, *Poëziekrant* en *Kluger Hans* onmiddellijk ingevoerd bij ontvangst.

Tussendoor werden de lacunes voor de *Poëziekrant* (2010-2013) verder weg-gewerkt.

4.4.2 REORGANISATIE ARCHIEF EN BIBLIOTHEEK

De bibliotheek en het archief van de KANTL verkeren in een periode van transitie.

In overeenstemming met het beleid van de subsidiërende overheid werd in 2016 beslist om de functie van wetenschappelijke bewaarbibliotheek, ten behoeve van de leden en mogelijke andere geïnteresseerden, af te stoten en het archief en de bibliotheek van de KANTL te herstructureren tot een informatie- en documentatiecentrum dat ten dienste staat van de uitvoering van de kerntaken van de KANTL.

Een groot deel van de collectie moet daardoor een nieuwe bestemming krijgen. Daarbij wordt telkens rekening gehouden met de publieke toegankelijkheid en de duurzame bewaring van het materiaal.

Over twee deelcollecties was in 2017 al een beslissing genomen. Terwijl het archief van Prudens van Duyse aan het Letterenhuis werd geschonken, ging de KANTL voor haar collectie oude en kostbare drukken een samenwerkingsverband aan met de Universiteitsbibliotheek Gent. Die bewaart de oudste boeken van de KANTL niet alleen, ze zorgt er via haar samenwerking met Google Books ook voor dat al deze werken voortaan ook online raadpleegbaar worden.

Vlaams minister van cultuur Sven Gatz kwam op 10 april 2018 langs om de samenwerkingsverbanden van de KANTL met het Letterenhuis en de Universiteitsbibliotheek Gent in te zegenen. Willy Vandeweghe lichtte de beide partnerschappen toe, waarna Leen van Dijck (directeur van het Letterenhuis)

en Sylvia Van Peteghem (UB Gent) de hun toebedeelde deelcollecties in ontvangst namen. Minister Sven Gatz sprak ten slotte zijn tevredenheid over de partnerschappen uit en kondigde aan dat een nieuw decreet voor de KANTL in aantocht was (zie daarvoor 1.1.2).

Deelcollecties die enerzijds geen plaats krijgen in het nieuwe, gereduceerde informatiecentrum van de KANTL en die anderzijds niet in aanmerking komen voor herbestemming, worden in verscheidene fasen gesupprimeerd. De KANTL zette daarvoor op 1 december haar deuren open voor een eerste uitverkoop van 2.500 werken uit haar collectie. Zowel poëzie en proza als letterkundige dissertaties en taalkundige studies zochten (en vonden vaak ook) een nieuwe eigenaar. De boekenverkoop werd ook aangegrepen om de prachtige salons en de grote vergaderzaal van het Academiegebouw voor het publiek open te stellen. Bijna 300 geïnteresseerden zijn op het evenement afgekomen.

4.4.3 TYPERING VAN DE KANTL-BIBLIOTHEEK

Deze achtergrondtekst werd geschreven door Werner Waterschoot, ere-vast secretaris en ex-KANTL-bibliothecaris.

Bij de overdracht van een aanzienlijk gedeelte van de KANTL-bibliotheek aan de Gentse universiteitsbibliotheek past het wel op de aard en de samenstelling van deze verzameling even nader in te gaan.

Het eerste artikel van het Koninklijk Besluit van 8 juli 1886 waarbij de Academie werd opgericht luidt: ‘Er wordt te Gent, onder de benaming van Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, een genootschap ingericht van letterkundigen en geleerden, dat de studie en de beoefening der Nederlandsche taal- en letterkunde tot voorwerp zijner werkzaamheden zal hebben’. Voor die activiteit bleek van bij het begin de aanleg van een bibliotheek noodzakelijk. Reeds in augustus 1887 vaardigde het Bestuur der Academie, zijnde voorzitter Pieter Willems en vast secretaris Frans de Potter, een reglement voor de bibliotheek uit. De eerste paragraaf stipuleerde: ‘De boeken der Koninklijke Vlaamsche Academie zijn ter beschikking van de werkende en briefwisselende Leden der Academie’. Dat betekent: alleen voor de 25 werkende en de 10 corresponderende leden waren de boeken raadpleegbaar. Derden kregen er geen toegang toe. In de loop der jaren is die bepaling verzacht en werd de bibliotheek voor belangstellenden, na aanmelding, opengesteld. Ontlening van de boeken bleef echter voor de leden gereserveerd.

Blijkens de *Verslagen & Mededelingen* van de Academie werd reeds vanaf de eerste gewone maandelijks vergadering als onderdeel van de dagorde de rubriek ‘Aanbieding van boeken’ voorzien. Er werd van de leden verwacht dat zij hun eigen publicaties betreffende de Nederlandse taal en letterkunde

in de bibliotheek zouden deponeren. Nog een meer aanzienlijke maandelijks aangroei dankte de collectie aan de Belgische regering: die liet de Academie exemplaren bezorgen van de soms uitvoerige historische bronnenpublicaties die zij geheel of ten dele bekostigde. Aldus kwam reeds in het eerste werkingsjaar het *Middelnederlandsch Woordenboek* van Verwijs en Verdam in de Academie, evenals Marcus van Vaernewijcks *Beroerlicke Tijden*, uitgegeven door Ferdinand van der Haeghen in de reeks van de Vlaamsche Bibliophilen. Tegelijkertijd liet de Academie zich ook op de antiquarische markt niet onbetuigd: naast de enkele tientallen boeken, door leden en officiële instanties verstrekt, kon de vast secretaris in het *Jaarboek 1887*, dat de activiteiten van dat jaar rapporteerde, een lijst van niet minder dan 3045 verworven boeken voorleggen. De collectie was systematisch in niet minder dan 21 rubrieken verdeeld. De meeste hadden betrekking op taal- en letterkunde, maar die waren zeker niet tot het Nederlands beperkt. Ook nabije Germaanse en Romaanse talen waren vertegenwoordigd, naast studies over algemene taalkunde en cultuurgeschiedenis. In 1898 publiceerde De Potter een *Catalogus van de bibliotheek der Koninklijke Vlaamsche Academie*, een kloeke kwarto van 607 bladzijden, verdeeld in 71 rubrieken. Een recenter overzicht is niet meer verschenen.

De brede belangstelling, waarvan de bibliotheek getuigt, resulteerde uit het feit dat de Academie, vóór de vernederlandsing van de universiteiten, het aangewezen forum was voor wetenschapsbeoefening in het Nederlands. Tot in het interbellum telde zij historici, juristen en bètawetenschappers onder haar leden, waarvan ook bijdragen in de *Verslagen & Mededelingen* getuigen. Onverwachte technische literatuur is in de verzameling beland in verband met de studie van de taal van traditionele ambachten. Die was nodig om Nederlandstalige terminologieën voor het hoger onderwijs te creëren. De Potter schonk zelf in 1897 een achttiende-eeuws herbarium, waarin naast de gedroogde planten niet alleen de Latijnse titulatuur, maar ook Franse en Nederlandse benamingen opgenomen zijn. Zowel de geschiedenis van het oude graafschap Vlaanderen als de belangstelling voor het Nederlands in Frans-Vlaanderen verklaart de aanwezigheid van behoorlijk wat literatuur over Noord-Franse departementen en steden als Rijsel en Sint-Omaars. Tussen 1907 en 1914 verscheen in de *Verslagen & Mededelingen* een reeks middeleeuwse *Dietsche Kalenders*. Daarvoor vroeg – en kreeg – de Academie de actuele directoria van alle Nederlandse en Belgische bisdommen, maar kocht zij ook antiquarisch zestiende-eeuwse almanakken.

Naast officiële instanties traden ook particulieren wel eens als begunstiger op. De dialectoloog Lodewijk Schuermans schenkt in 1888 Cesare Ripa's *Iconologia* in de vertaling van Dirk Pietersz. Pers (1644) naast een mooie set van de eerste 7 delen (1772-1788) *Werken*, uitgegeven door de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden, in fraaie originele banden. Twee jaar later

voegt Schuermans daar nog een exemplaar van het woordenboek *Vocabularius optimus dictus Gemma*, een Antwerpse vroege postincunabel, aan toe. Zulk mecenaat zet leden ertoe aan niet alleen pas verschenen werken aan te bieden. In 1900 wordt publicist Jan Bols bedankt voor de gift van niet minder dan 225 boeken. In 1905 wordt die overtroffen door pedagoog Jan Bouchery, die 300 werken schenkt. En kanunnik Jakob Muyldermans, taalinspecteur in de colleges van het aartsbisdom, completeert systematisch de verzameling grammatica's. De twee meest merkwaardige schenkers evenwel zijn Guido Gezelle en Victor dela Montagne. In de Academie bracht Gezelle nooit zijn dichtkunst ter sprake; hij was er actief als taalkundige en filoloog, bezorgde de uitgave van een middeleeuwse Brabantse kroniek en beoordeelde antwoorden op prijsvragen over diachrone taalkunde, lexicografie en taalzuivering. Zijn schenkingen liggen in het verlengde daarvan. In 1893 schenkt hij de (fictieve) kroniek van Klaas Kolijn, de wereldkroniek van Adriaan van Meerbeeck, het chirurgisch handboek van Ambrooise Paré en het fraaie plaatwerk *Groot Tafereel der Dwaasheid* (over mislukte speculatie rond de tulpenhandel). In 1894, -95 en -96 verrijkt hij de bibliotheek met wat binnen de vandaag overgedragen collectie wel als het meest waardevolle geheel beschouwd mag worden: een grote verzameling van zeventiende- en achttiende-eeuwse geestelijke liedboeken, devotieliteratuur, volksboeken en woordenboeken. In 1896 komen daar nog marktliederen bij en in 1898 liederen rond de strijd om de Belgische onafhankelijkheid. Nog in zijn sterfjaar, 1899, schenkt Gezelle boeken uit de zeventiende tot de negentiende eeuw, waaronder *Geschrift der Sinezen* van de zeventiende-eeuwse polyhistor Athanasius Kircher. De dichter Dela Montagne was een delicate bibliofiel met een uitmuntende bibliotheek van zestiende- en zeventiende-eeuwse werken. Zijn exlibris in een boek geldt bij huidige verzamelaars nog steeds als een waarborg van kwaliteit. Hij schonk in de periode 1908-1912 een reeks uitgaven die verwant was aan de schenking van Gezelle: zeldzame devotie- en meditatieliteratuur, waaronder Poirters, Drexelius en Makeblijde, naast *De seven hoofd-sonden* (1682) van Willem Ogier.

Als laatste onder de weldoeners van de bibliotheek moet geroemd worden, niet als schenker, maar als *spiritus rector* Willem De Vreese, die ook voor de Gentse universiteitsbibliotheek geen onbekende is. Met hem deed de wetenschappelijke studie van het boek haar intrede in de Academie. In 1908 komt een stroom van aankopen rond dit onderwerp op gang: dan doen de *Zeitrechnung* van Grotefend, *Les Filigranes* van Briquet hun intrede naast de *Veröffentlichungen* en *Mitteilungen der Gesellschaft für Typenkunde des XV. Jahrhunderts*. Edward Gaillard, de tweede vast secretaris van de Academie na het overlijden van De Potter in 1904, meldt in zijn verslag over 1907 dat in dat jaar 150 boeken aangekocht zijn in functie van De Vreeses *Bibliotheca Neerlandica Manuscripta*, zijn voorgenomen beschrijving van alle Middelnederlandse

handschriften. Dit gericht aankoopbeleid wordt gehandhaafd tot 1914. Na de Eerste Wereldoorlog bleek De Vreese te zeer gecompromitteerd door zijn rol in het activisme. Hij werd geroyeerd als lid, zijn projecten werden gestaakt en de wetenschappelijke literatuur ter zake niet langer aangeschaft.

Problemen van ruimtelijke aard (en wijzigingen in het letterenbeleid) nopen de Academie een aanzienlijk deel van haar collectie elders onder te brengen. Essentieel voor ons was dat de verzameling samenbleef: die is geen losse hoop boeken, maar weerspiegelt de door de Academie gevolgde culturele en taalpolitiek. De bibliotheek getuigt van de opeenvolgende visies binnen deze instelling en hun historische ontwikkeling. Daarbij moet nog gewezen worden op een gelukkige uiterlijke omstandigheid. Het tweede punt van het bibliotheekreglement uit 1887 luidt: ‘Geen boek wordt in leen gegeven dan nadat het gebonden, en op het titelblad, alsmede op den rug, voorzien is van den stempel der Academie’. Gebrocheerde boeken werden systematisch ingebonden, niet zelden in halfleer. Bij belangrijke werken herkent men de bindwijze van vooraanstaande Gentse binders als Hulpiau en Duquesne. Mede doordat de boeken enkel ter beschikking van de academieleden stonden, komen zij praktisch onberoerd over. Men zal elders zelden negentiende-eeuwse literatuur in zulke voortreffelijke staat van bewaring aantreffen. Bij de oprichting van de Academie werd bewust voor Gent gekozen als historische hoofdstad van Vlaanderen. Bij het uitzien naar een nieuw onderkomen voor deze kostbare en omvangrijke collectie werd dan ook in de eerste plaats aan de Gentse Universiteitsbibliotheek gedacht. Wij hebben goede hoop dat zij dit belangrijk erfgoed zorgvuldig zal beheren en deskundig propageren.

Hoofdstuk 5: Het Canonproject

5.1 INLEIDING

In 2018 concentreerde het canonproject zich opnieuw op vier pijlers, zoals aangekondigd in het meerjarenplan van 2017: publieksparticipatie, onderwijs, diversiteit en duurzaamheid.

Voor de uitwerking van het project deed de KANTL opnieuw een beroep op financiële steun van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

5.2 CANONWERKING GERICHT OP PUBLIEKSPARTICIPATIE

De KANTL was in 2018 o.a. bij de volgende evenementen ter promotie van de literaire canon betrokken:

1. Op 15 maart 2018 vond in de KANTL een leessessie plaats over *De Oostakkerse gedichten* (Hugo Claus). De sessie werd geleid door Georges Wildemeersch.
2. Op 6, 13, 20 en 27 maart 2018 vond in de bibliotheek van Merelbeke een vierdelige lezingenreeks plaats over de literaire canon. De reeks kreeg een bijzonder positieve inhoudelijke evaluatie.
3. Op 5 mei 2018 werden de bezoekers van vier filialen van boekhandel De Slegte ondergedompeld in de werken uit de literaire canon. Dat gebeurde onder leiding van vier Vlaamse auteurs die hun favoriete fragmenten uit de canon voorlezen en becommentarieerden: Christophe Vekeman (Gent), Saskia De Coster (Antwerpen), Pat Donnez (Mechelen) en Elvis Peeters (Leuven).
4. Op 5 mei 2018 vond in Antwerpen het Letterenhuisfestival plaats. In de context van dat festival vonden er in de Nottebohm-zaal van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience twee evenementen plaats ter promotie van de literaire canon en de poëzie van Hugo Claus in het bijzonder. De Vlaamse auteurs Yannick Dangre en Lotte Dodion lazen en vertelden over hun favoriete gedichten uit de klassieker *De Oostakkerse gedichten*.

5. Op 15 mei 2018 vond in de Centrale (Gent) een bijzonder poëziesalon plaats van Fatena Al-Ghorra. De Palestijnse dichtster brengt in haar salons toonaangevende dichters van hier en elders samen. Voor deze speciale canon-editie gingen Peter Holvoet-Hanssen en Arno Van Vlierberghe parelduiken in de Arabische canon, terwijl Fatena Al-Ghorra, Nasr Jamil Shaath en Mona Al Assi juweeltjes uit de Nederlandstalige canon ontdekten en vertaalden naar het Arabisch. Ze werden op gitaar begeleid door Kamilya Jubran.
6. Op 25 mei 2018 vond in de KANTL een druk bijgewoond symposium plaats over Gerbrand Adriaensz. Bredero, die in 1818 400 jaar geleden was overleden. De bijdrage van biograaf René van Stipriaan verbreedde en nuanceerde het bekende beeld van de Nederlandse auteur op een vernieuwende manier. De andere sprekers waren Ton van Strien, Olga van Marion, Hubert Meeus, Karel Porteman, Marc Van Vaeck en Jeroen Jansen.
7. Bredero was ook de centrale figuur op 4 juli 2018 tijdens het zomerfestival KANTeLing in Beauvoorde. Terwijl biograaf René van Stipriaan opnieuw voor context zorgde, traden dichters Peter Holvoet-Hanssen en Annemarie Estor met hun eigen werk in dialoog met dat van Bredero. Acteur Tom Van Bauwel bracht een selectie theaterteksten van Bredero op de planken, en violist Wouter Vandenabeele (*Ambrozijn*) en zangeres Elly Aerden (*Zefiro Torna*) voerden met muzikanten van *Olla Vogala* liederen van Bredero uit. Tijdens het slotfeest trakteerde het Syrisch-Belgische Damast Duo het publiek op melodieuze uit de Arabische en Europese tradities, waarbij ze ook werk van Bredero en Wannes Van de Velde (de Antwerpse Bredero van de twintigste eeuw) brachten.

Tijdens ‘(n)ooit gelezen’, een vierdelig literair luik van *Theater Aan Zee* (TAZ#2018), werd onderzocht wat de werken uit de literaire canon voor verschillende generaties van vandaag betekenen. Öznur Karaca zorgde telkens voor een inleiding over het leven en werk van de gekozen auteurs, waarna Erik Vlamincx een gesprek voerde over de geselecteerde klassiekers. Tussendoor was er muziek. De volgende klassiekers kwamen aan bod:

- 27 juli 2018: Willem Elsschot – *Het dwaallicht*. Panel met Christophe Vekeman en Lenny Peeters; muziek van Douglas Firs.
- 29 juli 2018: Maurice Gilliams – *Elias, of het gevecht met de nachtegaalen*. Panel met Bernard Dewulf en Sien Volders; muziek van Douglas Firs.
- 1 augustus 2018: Hella Haasse – *Oeroeg*. Panel met Geert van Istendael en Sanne Huysmans; muziek van Chantal Acda en Eric Thielemans.
- 3 augustus 2018: Louis Paul Boon – *De Kapellekensbaan*. Panel met Koen Peeters en Patricia Jozef, muziek van Chantal Acda en Eric Thielemans.

Globaal kunnen we stellen dat het aanbod aan publieksactiviteiten i.v.m. de literaire canon in 2018 uitgebreid en divers was. Dankzij de betrokkenheid bij grote evenementen zoals TAZ#2018 en het Letterenhuisfestival (die elk een promotionele katern lieten verspreiden via de kwaliteitskranten) was ook de zichtbaarheid van het canonproject groter dan tijdens de voorbije jaren.

5.3 CANONWERKING GERICHT OP (SECUNDAIR) ONDERWIJS

Met het oog op de tweede strategische doelstelling van de canonwerking, het vergroten van de vertrouwdheid met de literaire canon in het secundair onderwijs, organiseerden de KANTL, CANON Cultuurcel, VIAA en het Vlaams Fonds voor de Letteren op 24 oktober 2018 een inspiratiedag voor (aspirant-) leerkrachten.

‘Alle poëzie dateert van vandaag’ – Literaire helden in de klas presenteerde een rijk en divers gamma van antwoorden op de vraag hoe je als leerkracht creatief aan de slag kunt met poëzieklassiekers. Niet alleen leerkrachten en wetenschappers droegen tot de discussies bij maar ook de auteurs Sylvie Marie, Carmien Michels, Yannick Dangre, Charles Ducal en Giovanni Baudonck voerden het woord.

Met 110 deelnemers was deze inspiratiedag snel volgeboekt. Uit een bevraging achteraf blijkt dat de deelnemende leerkrachten het programma uiterst positief hebben geëvalueerd en dat ze nu al uitkijken naar een volgende editie. Ook de voorbereidingen voor het canoncentrum in de KANTL (zie hieronder) passen in het voornemen om (canon)literatuur in het secundair onderwijs te promoten.

5.4 CANONWERKING GERICHT OP DIVERSITEIT

Het hierboven genoemde poëziesalon met Fatena Al-Ghorra paste in de strategische doelstelling om het canonproject te benaderen met aandacht voor diversiteit en inclusiviteit.

Speciaal voor het evenement werden er gedichten uit de Nederlandstalige canon naar het Arabisch vertaald. In de omgekeerde richting werden er gedichten van Al-Ghorra, Nasr Jamil Shaath en Mona Al Assi naar het Nederlands vertaald. Als alle rechtenkwesties hiervoor uitgeklaard zijn, zullen deze teksten in 2019 worden gepubliceerd (online of in een aparte gedrukte uitgave). Om een groter en meer divers publiek te kunnen bereiken wordt de website i.v.m. de literaire canon ook naar het Engels en het Frans vertaald. Om financiële redenen wordt die vertaling gespreid over enkele jaren.

5.5 CANONWERKING GERICHT OP DUURZAAMHEID

Met het oog op de duurzaamheid van het hele canonproject werden er allerlei ingrepen aan de canonwebsite uitgevoerd om meer informatie in een bredere context te kunnen aanbieden, om de website aan te passen aan de nieuwe GDPR-richtlijnen enz.

Daarnaast werden er verdere voorbereidingen getroffen om het eerder aangekondigde canoncentrum in 2020 te kunnen verwezenlijken. Dit centrum zal vanaf 2020 een plaats worden waar scholieren (maar ook andere groepen met interesse voor literatuur en cultuur) op een creatieve manier kennis kunnen maken met onsterfelijke auteurs als Paul van Ostaijen, Jef Geeraerts en Hugo Claus.

Avontuurlijke leerkrachten zullen er met hun leerlingen het dwaallicht van Willem Elsschot kunnen komen zoeken, en wie benieuwd is hoe de liederen van de geuzen precies klonken, krijgt het er zeker te horen. En de Leeuw van Vlaanderen zal er beestig brullen, o.a. in de verfilmde versie die Hugo Claus van deze klassieker van Hendrik Conscience heeft gemaakt.

Met het nieuwe canoncentrum wil de KANTL zich nog sterker profileren als een creatieve, open plek waar kunst en cultuur als vanzelfsprekend duurzaam samenvloeien met wetenschap en onderwijs.

Hoofdstuk 6: Culturele werking en dienstverlening voor externen

6.1 BOEKPRESENTATIES

In 2018 werd één nieuwe KANTL-publicatie aan het publiek voorgesteld. De KANTL trad ook als partner op bij de presentatie van een boek dat door derden tot stand kwam.

6.1.1 DE VLAAMSE WATERNAMEN. VERKLAREND EN GEÏLLUSTREERD WOORDEN- BOEK (DEEL 2)

Over het boek

Dit woordenboek beschrijft de namen van de vloeiende wateren in heel Vlaanderen. In het eerste deel kwamen de namen aan bod in de provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In dit tweede boekdeel worden de beide Vlaanderen hydronymisch onderzocht. Het woordenboek biedt een wetenschappelijk verantwoorde taalkundige verklaring van de Vlaamse waternamen, met opgave van de oudste vermeldingen en de betrouwbare literatuur. Ongeveer 9000 waterlopen passeren de revue en houden de herinnering aan de rijkdom van onze waternamen levendig. Voor de geïnteresseerde leek is het een vlot leesbaar boek, voor de wetenschappelijke onderzoeker een onontbeerlijk werkinstrument.

Krachtens de wet van 7 mei 1877 werd de *Atlas der Waterlopen* voor elke Belgische gemeente opgesteld. Hieruit namen de samenstellers alle waternamen op voor de inventarisering en de lokalisering. Voor de beschrijving van de recente toestand maakten ze gebruik van de *Vlaamse Hydrografische Atlas* (VHA), versie 2014. De auteurs raadpleegden eveneens licentiaatsverhandelingen, doctorale proefschriften, monografieën over gemeenten, en historisch cartografisch materiaal. Ter illustratie staan in het boek kaarten met de verspreiding van grondwoorden en naamtypes, evenals foto's van waterlopen uit het behandelde gebied. Het alfabetische register van gemeentenamen maakt het uitgebreide materiaal vlot toegankelijk.

Boekpresentatie op 1 maart 2018

De presentatie van dit tweede deel van het *Geïllustreerd en verklarend woordenboek van de Vlaamse waternamen* ging gepaard met een academische zitting in de KANTL.

Willy Vandeweghe (vaste secretaris van de KANTL) en gedeputeerden Jozef Dauwe en Bart Naeyaert (provincies Oost- & West-Vlaanderen) verwelkomden de aanwezigen.

Vervolgens waren er voordrachten door leden van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, tevens medewerkers aan het woordenboek:

- Luc Van Durme: ‘De Vlaamse Waternamen II: sluitstuk en bekroning’
- Vic Mennen: ‘Het abdijbezit in het graafschap Vlaanderen onder de loep van de waternamen’
- Karel Leenders: ‘Waarom is de Grote Geule zo smal?’
- Frans Debrabandere: ‘Draagt West-Vlaanderen weinig water naar de zee?’
- Luc De Grauwe: ‘Hoe Waals is de Waalse Krook?’
- José Cajot sloot de middag af met een dankwoord.

6.1.2 THEO JANSSEN EN ANN MARYNISSEN: HET NARRENSCHIP IN DE LAGELANDEN (2 DLN.)

Het boek en de presentatie ervan op 18 april 2018 worden belicht onder 4.2.2. De laudatio van Karel Porteman is opgenomen onder 8.7.2.2.

6.2 DE SCHRIJVERSWERKPLEK IN HET ‘TORENPAVILJOEN’

Sinds 1 januari 2015 kunnen schrijvers gebruik maken van een werkplek in de koepel van het Academiegebouw. In 2014 werden twee sfeervolle kamers, met een mooi uitzicht op de historische binnenstad, hiervoor ingericht.

In 2018 was Sylvie Marie (11 juni - eind oktober) te gast in het Torenpaviljoen.

6.3 APERITIEFGESPREKKEN ‘LITERAIR ZOMERLIEF’

Tijdens de Gentse Feesten 2018 had in het KANTL-gebouw de derde editie van ‘Literair Zomerlief’ plaats, een reeks aperitiefgesprekken waarbij telkens een auteur en een ‘bekende lezer’ in dialoog gingen over teksten die hen bijzonder geraakt hadden. Dit evenement is een co-productie van de KANTL, Trefpunt vzw en het Vermeulenfonds.

Programma:

15/07 Aya Sabi (auteur) en Hilde Van Mieghem (actrice)
15/07 Leon Verdonschot (biograaf Luc De Vos) en Karel Keymeulen (journalist) extra aflevering in het kader van ZONdag VOSdag
16/07 Margot Vanderstraeten (auteur) en Patrick Loobuyck (filosoof)
17/07 Peter Terrin (auteur) en Christophe Van Rompuy (regisseur)
18/07 Yves Petry (auteur) en John Crombez (politicus)
19/07 Peter Verhelst (auteur) en Philippe Van Cauteren (museumdirecteur)
20/07 Els Moors (auteur) en Bent Van Looy (muzikant)
21/07 Gerda Dendooven (auteur) en Lieve Blancquaert (fotografe)
22/07 Pjeroo Roobjee (auteur) en Mieke Van Hecke (politica)

6.4 CONCERTREEKSEN GENTSE FEESTEN 2018

Tijdens de Gentse Feesten opende de KANTL zoals elk jaar haar deuren voor verschillende concertreeksen. Tussen 15 en 22 juli vond overdag het pianofestival *Gentse Vleugels* plaats, en 's avonds het *Internationaal Kamermuziekfestival*, een initiatief van pianist en dirigent Timur Sergeyenia. Op 14, 15 en 19 juli waren er de *Deneys&Denysconcerten*, waarin jong muzikaal talent uit Oost-Vlaanderen een podium krijgt. Deze traditie werd ingezet door vioolbouwer Luc Deneys en wijlen provinciegouverneur André Denys, en wordt voortgezet door provinciegouverneur Jan Briers, met een aperitiefconcert in het KANTL-gebouw, gevolgd door een receptie in de ambtswoning van de gouverneur. Tussen 20 en 22 juli bracht het ensemble *Arsis* (Denijs en Ruth Van Killegem, Guy Penson en Jona Kesteleyn) het poëtisch-muzikaal programma 'De vier seizoenen'.

6.5 ZAALWERKING DOOR DERDEN

Nr.	2018 Datum	Zaalgebruik door derden Organisator (vereniging, instelling,...)	Activiteit
1	31 jan	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	Ken-je-Klassiekenquiz voor secundaire scholen – Regionale voorronde
2	7 feb	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	Lezing De Franken: Boksballen van het Laat-Romeinse Rijk, Jeroen Wijnendaele
3	9-10 feb	Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, UGent	Congres Literatures without Frontiers? Perspectives for a Transnational Literary History of the Low Countries
4	15 feb	Gentse Gidsen	Rondleiding Zilveren Passer
5	19-20 feb	Academic Network for Sexual and Reproductive Health and Rights Policy, UGent	Workshop Managing, Researching and Enabling Respectful Sexual Conduct in Higher Education
6	27 feb	Griekenlandcentrum	Concert Griekenlandcentrum EXTRA: concert Zephyros
7	1 mrt	Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie	Boekvoorstelling Geïllustreerd en verklarend Woordenboek van de Vlaamse Waternamen Deel II: De provincies West- en Oost-Vlaanderen
8	14 mrt	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	Lezing Lachen met de goden: humor en antieke religie van Homerus tot Lucianus, Inger Kuin
9	19-20 mrt	Vakgroep Geschiedenis, UGent	Studiedag Specialist Course 'Text in Context'
10	28 mrt	Contactgroep 19de eeuw. Dr. F.A. Snellaertcomité	Vergadering
11	19-21 apr	Vakgroep Letterkunde, UGent	Internationaal congres Nonnus of Panopolis in Context IV: Poetry at the Crossroads

12	25 apr	Het Nederlands Klassiek Verbond (NKV)	Lezing De Romeinse tuin: het voorbeeld Pompeii, Gemma Jansen
13	3-4 mei	Vakgroep Letterkunde, UGent	Workshop Database Novel Saints Workshop
14	23-25 mei	Centrum voor Logica en Wetenschapsfilosofie, UGent	Workshop Explanation and understanding
15	27 mei	Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorica 'De Fontaine'	Patroonsfeest
16	2 juni	Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (KZM)	Lentevergadering
17	4 juni	Vakgroep Huisartsgeneeskunde en eerstelijnsgezondheidszorg, UZGent	Studiedag Conclaf Volksgezondheid en eerstelijnszorg
18	4 juni	Trefpunt	Persconferentie Gentse Feesten
19	13 juni	Idesca i.s.m. HICO (Vakgroep wijsbegeerte, UGent)	Studiedag Psychoanalyse en taal
20	14/15/18/21/22/23 juni	HoGent, School of Arts Conservatorium	Openbare examens
21	14 juli	Provinciegouverneur Briers, Provincie Oost-Vlaanderen, Trefpunt Festival en Luc Deneys	Concert Deneyskwartet
22	15 juli	Provinciegouverneur Briers, Provincie Oost-Vlaanderen, Trefpunt Festival en Luc Deneys	Concert Egmontkwartet
23	15 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Geert Callaert (piano), Déjeuner sur l'herbe: G. Ropartz, J. Jongen, T. Takemitsu, C. Debussy
24	15 juli	Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Arion Trio: Mikhail Bezverk-hni (viool), Sergio Agreda De Ro (altviool), Stefaan Bataille (cello) en Timur Sergeyenia (piano) P. I. Tsjaikovski
25	16 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Saya Endo (piano) A. Scriabin, M. Moessorgski

26	16 juli	Internationaal Kamermu- ziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Mikhail Bezverkhni (viool) en Timur Sergeyenia (piano), A. Corelli, F. Kreisler, P. I. Tsjaikovski, J. Brahms, S. Rachmaninov, S. Vyganovsky, M. Bezverkhni
27	17 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Lieselotte De Vuyst (piano), F. Rzewski, C. Cardew, G. Antheil
28	17 juli	Internationaal Kamermu- ziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Sofie Goedertier (piano) en Timur Sergeyenia, (piano), L. v. Beethoven, J. Brahms, F. Chopin
29	18 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Bart Meynckens (piano), J. S. Bach, A. Webern, W. A. Mozart, B. Van Kerckhove, C. Corea
30	18 juli	Internationaal Kamermu- ziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Dimitri Astashka (viool) en Timur Sergeyenia, (piano), P. Tsjaikovski, E. Grieg, N. Paganini
31	19 juli	Provinciegouverneur Briers, Provincie Oost-Vlaanderen, Trefpunt Festival en Luc Deneys	Concert: Febe Magherman (pi- ano), Laura De Bruyn (viool), Dora Oliva-Devoghel (viool)
32	19 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Sára Medková (piano), V. Zouhar, J. S. Bach, I. Medek, F. Rzewski
33	19 juli	Internationaal Kamermu- ziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Timur Sergeyenia (piano), F. Schubert, F. Liszt
34	20 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Paco Collumbien (piano), W. De Vleeschhouwer, C. Debussy, E. Satie, W. Bolcom, B. Van Esser, J. S. Bach
35	20 juli	Internationaal Kamermu- ziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Farchod Yuldashev (viool) en Timur Sergeyenia, (piano), W.A. Mozart, L. v. Beethoven, J. Brahms

36	20 juli	Arsis	De vier seizoenen, poëtisch-muzikaal programma door Denijs Van Killegem (woord), Ruth Van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (piano & klavecimbel), Jona Kesteleyn (gitaar)
37	21 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Ward De Vleeschhouwer (piano), F. Nuyts, J. K. Nelson, G. I. Gurdjieff, T. de Hartmann, W. De Vleeschhouwer, A. Ginastera, J. M. Solare
38	21 juli	Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Anne-Sophie Lemaire (viool) en Timur Sergeyenia (piano), J. S. Bach, C. Debussy, N. Paganini, 'Cadenza' van E. Sauret)
39	21 juli	Arsis	De vier seizoenen, poëtisch-muzikaal programma door Denijs Van Killegem (woord), Ruth Van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (piano & klavecimbel), Jona Kesteleyn (gitaar)
40	22 juli	Gentse Vleugels (Trefpunt vzw en School of Arts-HoGent)	Tri au Bois: Tine Verhoeven (hobo), Sarah Jelassi (klarinet), Simon Vandenbroecke (fagot), E. Schulhoff, J. Canteloube, K. Slavicky, H. Tomasi
41	22 juli	Internationaal Kamermuziekfestival (Trefpunt vzw en Timur Sergeyenia)	Zeger Vandersteene (zang) en Timur Sergeyenia (piano), L. v. Beethoven, F. Schubert, R. Schumann, J. Brahms, L. Mortelmans, J. Ryelandt
42	22 juli	Arsis	De vier seizoenen, poëtisch-muzikaal programma door Denijs Van Killegem (woord), Ruth Van Killegem (blokfluiten), Guy Penson (piano & klavecimbel), Jona Kesteleyn (gitaar)

43	27-28 sept	Vakgroep Letterkunde Italiaans, UGent	Congres Italia fra realta e immaginazione
44	12 okt	Vorming Plus	Rondleiding
45	18 okt	Uitgeverij De Bezige Bij	Boekvoorstelling De klaverknoop (Paul Demets)
46	20 okt	Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (KZM)	Herfstvergadering
47	24 okt	Contactgroep 19de eeuw. Dr. F.A. Snellaertcomité	Vergadering
48	5-6 nov	Vakgroep Letterkunde Spaans, UGent	Congres Con la posguerra en el retrovisor
49	22 nov	Departement Geschiedenis, UGent	Congres Co-ordinating the Two Books in Early Modern Catholic Europe
50	24 nov	Bond van Gentse Germanisten	Jaarvergadering
51	27-29 nov	ICRH, UGent	Congres Anser week for members
52	7 dec	Taal en Tongval	Colloquium, 70 jaar Taal en Tongval
53	door het jaar	Litteraire Tafel Gent	8 bijeenkomsten
54	door het jaar	Universiteit Gent	10 doctoraatsverdedigingen

Hoofdstuk 7:

Lijst van individuele publicaties

De publicaties zijn in de regel verschenen in de loop van 2018.

7.1 PUBLICATIES VAN DE GEWONE EN BUITENGEWONE LEDEN

Brems, Hugo

Elke Brems en Hugo Brems, 'En verdwijn met mate'. In: Carl De Strycker & Yves T'Sjoen (red.), *Leonard Nolens. Handboek*. Gent: Poëziecentrum, 2018, p. 87-91.

Buelens, Geert

Geert Buelens, *De jaren zestig – Een cultuurgeschiedenis*. Amsterdam: Ambo/Anthos, 2018, 1024 pp.

Geert Buelens, 'Naar een Vergelijkende Neerlandistiek'. In: *Platform LEEST – Open Wetenschapsplatform over Nederlandse Literatuur en Cultuur*, (05-09-2018).

[Geert Buelens - Instagram-account]

Geert Buelens, *Global 60s – Visual companion to Geert Buelens's cultural history of the global 60s*, 2018. Te vinden via 'instagram global60s'.

[Geert Buelens – Vertaling]

Geert Buelens, *Evropski pesnici i prvi svetski rat*. Poezija u Velikom ratu, revolucija i transformacija Evrope. Oblasti: Književnost, Supplementa Allographica, 2018, 380 pp. Servische vertaling van *Europa Europa! Over de dichters van de Grote Oorlog (2008)*.

Couttenier, Piet

Piet Couttenier, 'Patriotic poetry and verse: Flemish'. In: Joep Leerssen (red.), *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, Vol. 2, p. 899-901.

Piet Couttenier, 'The novel: Flemish and Belgium'. In: Joep Leerssen (red.), *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, Vol. 2, p. 901-902.

Piet Couttenier, 'Critical writing: Flemish'. In: Joep Leerssen (red.), *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, Vol. 2, p. 906-907.

Piet Couttenier, 'Het grote verschil. De twee versies van Streuvels' *De werkman* (1913 en 1926)'. In: Marcel De Smedt (red.), '*Nu danst de zonne*'. *Stijn Streuvels' De oogst en De werkman*. In: *Jaarboek 23 (2017) van het Stijn Streuvelsgenootschap*. Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2018, p. 231-252.

Piet Couttenier, 'Del bel paese la dove il Ja suona: Een Dante-allusie in een Italiaanse brief van Gezelle'. In: *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 128/1, Gent: KANTL, 2018, p. 49-59.

[Piet Couttenier – Recensie]

Dirk Christiaens, *Tien van Negentien. Vlaamse poëzie uit de negentiende eeuw*. In: *Spiegel der Letteren* 59/4, 2017 [= 2018], p. 562-563.

Daelemans, Walter

Ben Verhoeven & Walter Daelemans, 'Discourse lexicon induction for multiple languages and its use for gender profiling'. In: *Digital Scholarship in the Humanities*, 2018. <https://doi.org/10.1093/lle/fqy025>.

Luna De Bruyne, Ben Verhoeven & Walter Daelemans, 'Stylometric Text Analysis for Dutch-speaking Adolescents with Autism Spectrum Disorder'. In: *Computational Linguistics in the Netherlands Journal* 8, 2018, p. 3-23.

Silke Marckx, Ben Verhoeven & Walter Daelemans, 'The Claus Case: exploring the use of propositional idea density for Alzheimer detection'. In: *Computational Linguistics in the Netherlands Journal* 8, 2018, p. 66-82.

De Smedt, Marcel

Marcel De Smedt (red.), '*Nu danst de zonne*'. *Stijn Streuvels' De oogst en De werkman*. (*Jaarboek van het Stijn Streuvelsgenootschap*, 23/2017). Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2018, 328 pp.

Marcel De Smedt, 'De Duitse vertalingen van *De oogst en De werkman*'. In: '*Nu danst de zonne*'. *Stijn Streuvels' De oogst en De werkman*. (*Jaarboek van het Stijn Streuvelsgenootschap*, 23/2017). Kortrijk: Stijn Streuvelsgenootschap, 2018, p. 253-271.

Geeraerts, Dirk

Dirk Geeraerts, *Ten Lectures on Cognitive Sociolinguistics*. Leiden: Brill, 2018, 330 pp.

Dirk Speelman, Kris Heylen & Dirk Geeraerts (red.). *Mixed-effects Regression Models in Linguistics*. New York: Springer, 2018, 146 pp.

Karliën Franco & Dirk Geeraerts, 'Om op te eten. Variatie in de lexicale diversiteit van voeding en voedselwaren'. In: Timothy Coleman, Johan De Caluwe, Veronique De Tier, Anne-Sophie Ghyselen, Liesbet Triest, Roxane Vandenberghe & Ulrike Vogl (red.), *Woorden om te bewaren. Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*. Gent: Universiteit Gent, 2018, p. 219-231.

Jack Grieve, Tom Ruette, Dirk Speelman & Dirk Geeraerts, 'Social functional variation in conversational Dutch'. In: Eric Friginal (red.), *Studies in Corpus-Based Sociolinguistics*. New York/London: Routledge, 2018, p. 253-272.

Dirk Geeraerts, 'A lectometric definition of lexical destandardization'. In: Stefan Engelberg, Henning Lobin, Kathrin Steyer & Sascha Wolfer (red.), *Wortschätze. Dynamik, Muster, Komplexität (Institut für Deutsche Sprache Jahrbuch 2017)*. Berlin: De Gruyter, 2018, p. 233-244.

Eline Zenner & Dirk Geeraerts, 'One does not simply process memes: Image macros as multimodal constructions'. In: Esme Winter-Froemel & Verena Thaler (red.), *Cultures and Traditions of Wordplay and Wordplay Research*. Berlin: De Gruyter, 2018, p. 167-193.

Weiwei Zhang, Dirk Geeraerts & Dirk Speelman. '(Non)metonymic Expressions for 'government' in Chinese A Mixed-Effects Logistic Regression Analysis'. In: Dirk Speelman, Kris Heylen & Dirk Geeraerts (red.), *Mixed-Effects Regression Models in Linguistics*. New York: Springer, 2018, p. 117-146.

Gitte Kristiansen, Eline Zenner & Dirk Geeraerts. 'English as a lingua franca in Europe: The identification of L1 and L2 accent. A multifactorial analysis of pan-European experimental data'. In: *Review of Cognitive Linguistics* 16, 2018, p. 494-519.

Laura Rosseel, Dirk Speelman & Dirk Geeraerts. 'Measuring language attitudes using the Personalized Implicit Association Test: A case study on regional varieties of Dutch in Belgium'. In: *Journal of Linguistic Geography* 6, 2018, p. 20-39.

Huet, Leen

Leen Huet, *Nest*. Antwerpen: Uitgeverij Amerika, 2018, 44 pp.

Leen Huet, *De man van haar leven*. Antwerpen: Uitgeverij Amerika, 48 pp.

Leen Huet, 'Achter het ven'. In: *Dietsche Warande & Belfort*, Non-sites, december 2018, 163ste jaargang, p. 7-26.

Leen Huet, Libretto: *Rubens: spion, op muziek van W. Ceuleers*. (Opgevoerd door Ensemble Cannamella in het Vleeshuis, Antwerpen, op 24 november 2018.)

Leen Huet, 'Lantern bearers and path finders: The journey to Italy in the sixteenth century'. In: *TLC. The Low Countries*, 2018, p. 60-70.

Leen Huet, 'Raap vreugde bij Rubens'. In: *De raap van Rubens, Standaard Uitgeverij*, 2018, p. 81-87.

Leen Huet, Columns 'Vlaamse meesters in Situ'. In: *OKV (Openbaar Kunstbezit Vlaanderen)*, elk nummer van 2018.

[Leen Huet – Vertaling]

Nob, *Mamette 1. Engeltjes en duiven*. Antwerpen: Matsuoka, 2018, 48 p.

Fabrice Parme, *Astrid IJskoud 1*. Antwerpen: Matsuoka, 2018, 32 p.

Fabrice Parme, *Astrid IJskoud 2*. Antwerpen: Matsuoka, 2018, 32 p.

Lateur, Patrick

Anton van Wilderode, *Weemoed mijn wereld. Honderd gedichten*. Een keuze door Patrick Lateur, Uitgeverij P, Leuven, 2018, 144 pp.

Marynissen, Ann

Theo Janssen & Ann Marynissen, *Het Narrenschip in de Lage Landen. Deel 1: Josse Bade: Der zotten ende der narren scip – tekst en hertaling. Deel 2: Het schip ingaan – inleiding en aantekeningen*. Serie: KANTL – Studies op het gebied van de cultuur in de Nederlanden 8, 1-2. Leuven: University Press, 2018, 496 p. + 726 p.

Ann Marynissen, 'Klankgeografische en morfosyntactische variatie bij herkomstnamen van het type *Van Keymeulen*'. In: Timothy Coleman et al. (red.), *Woorden om te bewaren. Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*. Gent: Skribis, 2018, p. 329-345.

Ann Marynissen, 'Italiaanse leenwoorden in het Nederlands en het Duits'. In: Ute Boonen (Hrsg.), *Zwischen Sprachen en culturen. Wechselbeziehungen im niederländischen, deutschen und afrikaanschen Sprachgebiet*. Münster/New York: Waxmann, 2018, S. p. 281-295.

Ann Marynissen, 'Begroeting van Reinhild Vandekerckhove als werkend lid'. In: Marijke De Wit (red.), *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2018*, Gent: KANTL, 2018, p. 86-89.

Ann Marynissen, 'Waar komt onze familienaam vandaan? Wat betekent je naam? Waar komt je familienaam voor?' In: *Stamboom & Familie. Speciale editie Knack*, november 2018, p. 62-65.

Musschoot, Anne Marie

Anne Marie Musschoot, 'Begroeting van Annelies Verbeke als werkend lid'. In: *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2018*, Gent: KANTL, 2018, p. 101-103.

Anne Marie Musschoot, 'Accéder à l'indicible par les détails: Judith Herzberg'. In: *Septentrion* 2018/3, p. 78-79.

Anne Marie Musschoot, 'Cyriel Buysse en de verminkten'. In: *Zacht Lawijd* 17/4, 2018, p. 59-70.

Nuyts, Jan

Jan Nuyts, Henri-Joseph Goelen & Wim Caers, 'Hoeven diachroon'. In: *Taal en Tongval* 70/1, 2018, verschijnt in 2019.

Smessaert, Hans

Lorenz Demey & Hans Smessaert, 'Combinatorial Bitstring Semantics for Arbitrary Logical Fragments'. In: *Journal of Philosophical Logic* 47/2, 2018, p. 325-363.

Lorenz Demey & Hans Smessaert, 'Geometric and Cognitive Differences between Logical Diagrams for the Boolean Algebra B_4 '. In: *Annals of Mathematics and Artificial Intelligence* 83/2, 2018, p. 185-208.

Lorenz Demey & Hans Smessaert, 'Aristotelian and Duality Relations Beyond the Square of Opposition', In: Peter Chapman, Gem Stapleton, Amirouche Moktefi, Sarah Perez-Kriz & Francesco Bellucci (red.), *Diagrammatic Representation and Inference* (Lecture Notes in Artificial Intelligence, LNAI 10871). Heidelberg: Springer, 2018, p. 640-656.

Hans Smessaert & Lorenz Demey, 'Towards a Typology of Diagrams in Linguistics'. In: Peter Chapman, Gem Stapleton, Amirouche Moktefi, Sarah Perez-Kriz & Francesco Bellucci (red.), *Diagrammatic Representation and Inference* (Lecture Notes in Artificial Intelligence LNAI 10871). Heidelberg: Springer, 2018, p. 236-244.

Van Istendael, Geert

Geert van Istendael, 'Loblied des Edelgauners'. In: Jens Kirsten & Christoph Schmitz-Scholemann (red.), *Thüringer Anthologie. Eine poetische Reise*. Weimar, Weimarer Verlagsgesellschaft, 2018, p. 182-183.

Geert van Istendael, *29 dingen en 1 afscheidszang* (gedichten), Amsterdam: Atlas Contact, 2018, 63 pp.

Van Loon, Jozef

Jozef Van Loon, 'Doubletten in de Oost-Vlaamse toponymie'. In: T. Coleman, J. de Caluwe e.a. (red.), *Woorden om te bewaren: Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*, 2018, p. 359-372.

Maurits Gysseling, 'Introduction à l'anthroponymie, en particulier de la Flandre française'. In: Jozef Van Loon & Bernard Roobaert (eds.), *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie / Bulletin de la commission royale de Toponymie et Dialectologie* XC, 2018, p. 57-93.

Van Vaeck, Marc

Stijn Bussels, Laura Plezier & Marc Van Vaeck, 'Amsterdam sierlijk verbonden met God'. Het lofdicht op het Amsterdamse stadhuis van Constantijn Huygens. In: *Spiegel der Letteren. Tijdschrift voor Nederlandse literatuurgeschiedenis* 59/2-3, 2017 [=2018], p. 261-290.

Marc Van Vaeck, 'Huldeadres aan zijn voorganger Werner Waterschoot', 18 oktober 2017. In: *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2018*. Gent: KANTL, 2018, p. 97-101.

Vandekerckhove, Reinhild

Lisa Hilte, Reinhild Vandekerckhove & Walter Daelemans, 'Adolescents' social background and non-standard writing in online communication'. In: *Dutch Journal of Applied Linguistics* 7/1, 2018, p. 2-25

Lisa, Hilte, Reinhild Vandekerckhove & Walter Daelemans, 'Social media writing and social class: a correlational analysis of adolescent CMC and social background'. In: *International Journal of Society, Culture and Language*, 2018, p. 1-17.

Aline Remael, Nina Reviers & Reinhild Vandekerckhove, 'From translation studies and audiovisual translation to media accessibility: some research trends'. In: Yves Gambier (red.), *Audiovisual translation: theoretical and methodological challenges*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2018, p. 65-78.

Reinhild Vandekerckhove & Jens Vercammen, 'De regionale en globale dynamiek van versterkers in Vlaamse jongerentaal'. In: Timothy Coleman, Johan De Caluwe, Veronique De Tier, Anne-Sophie Ghyselen, Liesbet Triest, Roxane Vandenberghé & Ulrike Vogl (red.), *Woorden om te bewaren: huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*. Gent, 2018, p. 699-712.

Lisa Hilte, Walter Daelemans & Reinhild Vandekerckhove, 'Predicting adolescents track from chat messages on Dutch social media'. In: Alexandra Balahur et. al. (red.), *Proceedings of the 9th Workshop on Computational Approaches*

to Subjectivity, Sentiment and Social Media Analysis. Brussel: Association for Computational Linguistics, 2018, p. 328-334.

Reinhild Vandekerckhove, Darja Fišer & Lisa Hilde (red.), *Proceedings of the 6th Conference on Computer-mediated Communication (CMC) and Social Media Corpora (CMC-corpora 2018)*. Antwerpen, 2018, 86 pp.

Full text (openaccess): <https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/de0576/153416.pdf>

Vandenbussche, Wim

Wim Vandenbussche, 'Caught between propaganda and science: Ulrich Gerhard Lauts, the forgotten father of Dutch philology in Brussels'. In: Rick Honnings, Gijsbert Rutten & Ton van Kalmthout (red.), *Language, Literature and the Construction of a Dutch National Identity (1780-1830)*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, p. 117-141.

Wim Vandenbussche, 'En weerom bloeien honderd Nederlandsen. Over de Atlassen van de Nederlandse taal'. In: *Ons Erfdeel* 61/2, 2018, p. 117-119.

Wim Vandenbussche, 'Recensie van Cinzia Russi (red.), Current trends in historical sociolinguistics. Warsaw u. Berlin: De Gruyter, 2016'. In: *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur* 140/2, 2018, p. 274-277.

Anton Geerinck, Annelies Scheppers, Charlotte Beaudart, Olivier Bruyère, Wim Vandenbussche, René Bautmans, Sam Delye en Ivan Bautmans, 'Translation and validation of the Dutch SarQoL®, a quality of life questionnaire specific to sarcopenia'. In: *Journal of Musculoskeletal and Neuronal Interactions* 18/4, 2018, p. 463-472.

Wim Vandenbussche, 'Er ligt een wijd gapend gat open voor een pleitbezorger van de standaardtaal'. In: *Ons Erfdeel Blog*. 4 september 2018.

<http://www.onserfdeel.be/nl/blogs/detail/er-ligt-een-wijd-gapend-gat-open-voor-een-pleitbezorger-van-de-standaardtaal>

Wim Vandenbussche, 'Eugeen Van Steenkiste: arts, 'godsche kalote' en taalstrijder in het 19de-eeuwse Brugge'. In: *Montanus Tijdingen* 2018, 2018, p. 119-142.

Vandeweghe, Willy

Willy Vandeweghe, 'Nolens en de voornaamwoorden'. In: Carl De Strycker en Yves T'Sjoen (red.), m.m.v. Maxime Van Steen, *Nolens Handboek*, Gent: Poëziecentrum, 2018, p. 183-196.

Willy Vandeweghe, 'Pronominale reduplicatie en empathie'. In: Timothy Coleman, J. de Caluwe et al. (red.) *Woorden om te bewaren*. Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen. Gent: Skribis, 2018, p. 149-154.

Vlaminck, Erik

Erik Vlaminck, *Dikke Freddy in het Zilver (columns)*. Antwerpen: Vrijdag, 2018, 176 pp.

Willaert, Frank

Frank Willaert, 'Bezield verleden: Frits van Oostrom over Jan van Brederode'. In: *Ons Erfdeel* 61/1, 2018, p. 125-127.

Frank Willaert, 'Hovedanses et rés d'Alemaigne'. In: Michela del Savio, Piero Andrea Martina, Graziella Pastore & Matteo Rivoira (red.), *'Fay ce que voudras'.* *Mélanges en honneur d'Alessandro Vitale-Brovarone*. Paris: Classiques Garnier, 2018, p. 721-738.

Frank Willaert, 'Ridder en vos'. In: *Tiecelijn*. Jaarboek van het Reynaertgenootschap 31/11, 2018, p. 11-25.

Willemyns, Roland

Roland Willemyns. 'Sociale taalgeleding in drie 16de-eeuwse egodocumenten uit Brugge'. In: Timothy Coleman, Johan de Caluwe, Veronique De Tier, Anne-Sophie Ghyselen, Liesbet Triest, Roxane Vandenberghe & Ulrike Vogl (red.), *Woorden om te bewaren – Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*, Gent, 2018, p. 485-497.

7.2 PUBLICATIES VAN DE BINNEN- EN BUITENLANDSE ERELEDEN

Auer, Peter

Julia M. Schmitt, Peter Auer & Evelyn C. Ferstl, 'Understanding fairy tales spoken in dialect: an fMRI study'. In: *Language, Cognition and Neuroscience*, 2018, DOI: 10.1080/23273798.2018.1533139

Peter Auer, 'Gaze, addressee selection and turn-taking in three-party interaction'. In: Geert Brône & Bert Oben (Hrsg.) *Eye-tracking in interaction. Studies on the role of eye gaze in dialogue*. Amsterdam: Benjamins, 2018, p. 197-231.
Glanz, O., Derix, J., Kaur, R., Schulze-Bonhagen, A., Auer, P., Aertsen, A., Ball, T., 'Real-life speech production and perception have a shared premotor-cortical substrate'. In: *Scientific Reports* 8, article 8898, 2018, (<https://www.nature.com/articles/s41598-018-26801-x>).

Auer, Peter 'The German neo-standard in a European context'. In: G. Stickel (ed.), *National Language Institutions and National Languages*. Contributions to the EFNIL conference 2017 in Mannheim. Hungarian Academy of

Science/European Federation of National Institutions for Language, Budapest, p. 37-56. Peter Auer, 'Das Beste zweier Welten: Das Bild elsässischer Dialekt-sprecher von den Deutschen, den Franzosen und sich selbst'. In: A. Lenz/A. Plewnia (Hrsg.) *Variation – Normen – Identitäten*. Berlin/Boston: De Gruyter, 2018, p. 5-40.

Peter Auer & Anja Stukenbrock, 'When *You* Means *I*: The German 2nd Ps.Sg. Pronoun *du* between Genericity and Subjectivity'. In: *Open Linguistics* 4/1, 2018, p. 280-309. <https://doi.org/10.1515/opli-2018-001>

Peter Auer, 'Dialect Change in Europe – Leveling and Convergence'. In: Ch. Boberg, J. Nerbonne & D. Watts (Hrsg.), *The Handbook of Dialectology*. Wiley Blackwell, 2018, p. 159-176.

Peter Auer & Leonie Cornips, 'Cité Duits: A polyethnic miners' variety'. In: L. Cornips & Vincent de Rooij (Hrsg.), *The Sociolinguistics of Place and Belonging*. Amsterdam: Benjamins (= Impact Vol 45), 2018, p. 55-88.

Bennis, Hans J.

Roelien Bastiaanse & Hans Bennis, 'Productie en begrip van voorzetsels bij sprekers met agrammatische en vloeiende afasie'. In: *Nederlandse Taalkunde* 23/1, 2018, p. 3-23.

Sjef Barbiers, Hans Bennis & Lotte Dros-Hendriks, 'Merging Verb Cluster Variation'. In: *Linguistic Variation* 18/1, 2018, p. 144-197.

Hans Bennis & Johan van Hoorde, 'Different countries, one language – an integrated language policy: language policy in the Dutch language area and the role of the Taalunie'. In: Gerhard Stickel (red.), *National language institutions and national languages. Contributions to the EFNIL Conference 2017 in Mannheim*. Budapest: Research Institute for Linguistics, Hungarian Academy of Sciences, 2018, p. 193-200.

Hans Bennis, Ina Druviete, Gábor Prószéky, John Simpson & Tamás Váradí, 'Panel discussion – Comparing language policies: “leave your language alone” vs. “a language must be cared for”'. In: Gerhard Stickel (red.), *National language institutions and national languages. Contributions to the EFNIL Conference 2017 in Mannheim*. Budapest: Research Institute for Linguistics, Hungarian Academy of Sciences, 2018, p. 285-293.

Buijnsters, Piet J.

P.J. Buijnsters, 'Jos Goudswaard, leurder en verzamelaar'. In: Jos Goudswaard. *Uit het leven van een boekenleurder*. Kalmthout: De Carbolineum Pers, 2017, p. 81-101.

Goedegebuure, Jaap

Jaap Goedegebuure, *Kellendonk, een biografie*. Querido: Amsterdam, 2018, 547 pp.

Jaap Goedegebuure, 'Andreas Burnier tussen utopie en dystopie'. In: *Extaze* 7/1, 2018, p. 63-69.

Jaap Goedegebuure, *Stille venijnen. Verderf en verdervers in het werk van Louis Couperus*. Leiden: Louis Couperusgenootschap, 2018, 54 pp.

Jaap Goedegebuure, 'Rouwverwerking, verheerlijking, zelfportret. Paul's ontwakens van Frederik van Eeden' In: Rick Honings, Olga van Marion & Tim Vergeer, *Van Constantijntje tot Tonio. Het dode kind in de Nederlandse literatuur*. Hilversum: Verloren, 2018, p. 127-134.

Jaap Goedegebuure, 'Chaos, hoop, transitie. Notities bij de romans voor volwassenen van Joke van Leeuwen'. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 32/107, 2018, p. 133-138.

Jaap Goedegebuure, 'Verbannen uit het paradijs. Het Indië van Louis Couperus'. In: *Indische Letteren*, 33/4, 2018, p. 417-427.

Goossens, Jan

Jan Goossens, 'De oorsprong van de Rijnlands-Limburgse tweetonigheid. Een analyse met bijzondere aandacht voor de korte klinkers voor obstruent'. In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 89, 2017 [= 2018], p. 129-185.

Jan Goossens, 'Een antiseksistische Veldeke als filologische knoop (Over strofen 61,18 en 61,25 in Des Minnesangs Frühling)'. 11 pp. In: *A Coat of Many Colours (Festschrift Dany Jaspers)*. <https://dj60.be/contents-4>

Jan Goossens, 'Wakkere Jacques en de anlautvarianten van zijn naam'. In: *Woorden om te bewaren. Huldeboek voor Jacques Van Keymeulen*. Gent, 2018, p. 321-327.

Jan Goossens, 'De oorsprong van de Limburgse stoottoon en sleeptoon'. In: *Jaarboek van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* 20, 2018, p. 81-90.

Hermans, Theo

Theo Hermans, 'The World of Literature'. In: Helmer Helmers & Geert Jansen (red.), *The Cambridge Companion to the Dutch Golden Age*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018, p. 289-307.

Theo Hermans, 'Schleiermacher'. In: Piers Rawling & Philip Wilson (red.), *The Routledge Handbook of Translation and Philosophy*. London and New York: Routledge, 2018, p. 17-33.

Theo Hermans, 'Untranslatability, Entanglement and Understanding'. In: Duncan Large, Motoko Akashi, Wanda Józwickowska & Emily Rose (red.), *Untranslatability. Interdisciplinary Perspectives*. London & New York: Routledge, 2018, p. 27-40.

Theo Hermans, 'The Dutch Drugger-Men in the Levant'. In: *Journal of Turkish Studies* 48, 2017, p. 227-236.

Leys, Odo

Odon Leys, 'Lokaal en pronominaal bijwoord als ruimtelijke bijwoorden'. In: *Leuvense Bijdragen* 102, 2018, p. 1-10.

Morciniec, Norbert

Norbert Morciniec, 'Althochdeutsche Dialekte – Neuhochdeutsche Dialekte. Terminologische Probleme bei Beschreibungen älterer Sprachzustände'. In: *Studia Germanica Posnaniensis* XXXVIII, 2018, p. 123-128.

Norbert Morciniec, *Historia języka niemieckiego (Duitse taalgeschiedenis)*. Wrocław: University Press WSF, 2018, 269 pp.

Michajlova, Irina

Irina Michajlova, 'Literair monument: Lucifer door Russisch-orthodoxe ogen'. In: Meijer Drees, M., Prandoni, M. & Schlusemann, R. (red.), *De glans van Vondels Lucifer: Opvoeren, vertalen, herinneringen*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, p. 167-182.

Irina Michajlova, 'Tussen de Nederlandse tekst en de Russische lezer'. In: Lut Missinne & Jaap Grave (red.), *Tussen twee stoelen, tussen twee vuren: Nederlandse literatuur op weg naar de buitenlandse lezer*. Gent: Academia Press, (Lage landen studies 10), 2018, p. 175-200

Irina Michajlova, 'Dutch and Flemish literature in the USSR (1945-1990)'. In: Jaap Grave & Irina Michajlova (red.), *Transfer of Dutch, Flemish and Scandinavian Literatures to Eastern Europe (1945-1990)*. Moscow: Nauka, 2018, p. 19-28.

Irina Michajlova & Maxim Kopylov, 'Theun de Vries in translation: did the Russian translator use the German translation?'. In: Jaap Grave & Irina Michajlova (red.), *Transfer of Dutch, Flemish and Scandinavian Literatures to Eastern Europe (1945-1990)*. Moscow: Nauka, 2018, p. 90-97.

Irina Michajlova, "'Otsy i deti" I.S. Turgeneva v niderlandskikh perevodakh' (I.S. Turgenev's roman 'Vaders en zoons' in Nederlandse vertaling). In: *I.S. Turgenev i mirovaya literatura*. Moskva: IPO 'U Nikitskikh vorot', 2018, p. 58-61.

Irina Michajlova, 'Valeriy Pavlovich Berkov'. In: E.Dorofeeva (red.), *U istok-ov rossiyskoy skandinavistiki: portrety filologov i perevodchikov*. Sankt-Peterburg: Kolo, 2018, p. 99-105.

Irina Michajlova, Wilken Engelbrecht & Jelica Novakovic-Lopusina, 'Parateksten in Centraal- en Oost-Europa'. In: *VakTaal* 31, 4, 2018, p. 17-19.

[Irina Michajlova – Vertaling]

W.F.Hermans, *Herinneringen van een engelbewaarder*. St.Petersburg: Helicon Plus, 2018.

Karina Schaapman, *Muizenhuis. De haven*. Moskou: Pesjkom v istoriu, 2018.

Noble, Philippe

Désirée Schyns, Philippe Noble [red.], *Denken over poëzie en vertalen. De dichter Cees Nooteboom in vertaling*. Reeks: *Lage Landen Studies* 9, Gent: Academia Press, 2018, 168 pp.

Philippe Noble, in samenwerking met Désirée Schyns, 'Inleiding. Denken over poëzie en vertalen. De dichter Cees Nooteboom in vertaling'. In: *Lage Landen Studies* 9, Gent: Academia Press, 2018, p. 3-21.

Philippe Noble, 'Hoe komt een Nederlandstalig boek bij Franstalige lezers terecht? Een verhaal uit de praktijk: de reeks 'Lettres Néerlandaises' bij uitgeverij Actes Sud'. In: *Lage Landen Studies* 10, Gent: Academia Press, 2018, p. 157-173.

Philippe Noble, 'Het meest vertaalde gedicht ter wereld'. In: *Filter*, Tijdschrift over vertalen, 25/1, maart 2018, p. 60-63.

Philippe Noble, 'In gesprek met vertalingen'. In: *Filter*, Tijdschrift over vertalen, 25/2, juni 2018, p. 25-28.

Philippe Noble, 'Newspeak in Translation'. In: *Filter*, Tijdschrift over vertalen, 25/4, december 2018, p. 27-31.

Philippe Noble, 'Le chant de Saïdjah' en 'De droit ou de l'économie!' [vertaalde fragmenten uit: Multatuli, Max Havelaar en Astrid Roemer, Nergens ergens]. In: *Septentrion*, 47/3, september 2018, p. 38-39 en p. 47-48.

[Philippe Noble – Vertaling]

Alexander Münnighoff, *L'héritier du nom*. Chronique familiale. Paris: Payot et Rivages, 2018, 362 pp. [Vertaling van: *De stamhouder. Een familiechroniek*, Amsterdam: Prometheus-Bert Bakker, 2015.]

Marcel Proust, *In de schaduw van meisjes in bloei*. Amsterdam: De Bezige Bij, 2018, 748 pp. [Vertaling van: *A l'Ombre des jeunes filles en fleurs*, Paris: Gallimard, 1919.] In samenwerking met Désirée Schyns.

Paris, Franco

Franco Paris, 'La singolarità dell'esistenza. Hella S. Haasse e Bomarzo'. In: Carmela Giordano & Rosa Piro (red.), *Risonanze II. La memoria dei testi dal Medioevo a oggi*. Mantova: Universitas Studiorum, 2018, p. 183-195.

[*Franco Paris* – Vertaling]

David van Reybrouck, *Zinco (Zink)*. Milano: Pagine d'Arte, 2018, 58 pp.

Porteman, Karel

Vincent Buyens en Karel Porteman, 'Borcht, Willem van der, ook Castro, Guilielmus a'. In: *Nationaal Biografisch Woordenboek* 23. Brussel: Paleis der Academiën, 2018, kol. 62-75.

Karel Porteman, 'Het fenomeen van Exilliteratuur in de zestiende eeuw'. (Lezing bij de presentatie van Lucas d'Heere, *Tableau poetique* (Ed. Frederica Van Dam en Werner Waterschoot). In: *Jaarboek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde 2018*, Gent: KANTL, 2018, p. 115-119.

Schenkeveld-van der Dussen, M.A. (Riet)

Riet Schenkeveld-van der Dussen (in samenwerking met Els Stronks), 'Levensbericht Louis Peter Grijp'. In: *Levensberichten en herdenkingen 2018*. Amsterdam: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2018, p. 56-66.

M.A. Schenkeveld-van der Dussen, 'Littérature Néerlandaise au siècle d'or' en 'Théâtre en Hollande'. In: Catherine Secretan en Willem Frijhoff (Ed.), *Dictionnaire Les Pays-Bas au siècle d'or*, Paris: CNRS, 2018, p. 450-453, p. 693-695.

Theissen, Siegfried

Siegfried Theissen, *Kontrastive Präpositionen Deutsch-Englisch*. Louvain: UCL Presses universitaires de Louvain, 2018, 144 pp.

Siegfried Theissen, Bespreking van 'Nederlands, helder en correct' (Peter Debrabandere, Leuven: ACCO, 2018). In: *Neerlandia* 122, 4, 2018, p. 45.

Siegfried Theissen, Caroline Klein, 'Moors Nederlands-Frans Juridisch Woordenboek'. Elektronische uitgave: toevoeging van 500 nieuwe woorden. Brugge: Die Keure, 2018. <https://www.juridischwoordenboekmoors.be/nl/method>
Siegfried Theissen, Regelmatige bijdragen op Website Belgischer Rundfunk, BRF, BRF2 (in en over Eupens dialect).

Van den Bremt, Stefaan

Stefaan van den Bremt, 'De loser' (gedicht). In: *Ballustrada (Terneuzen)* 32, 1-2, 2018, p. 32-33.

Stefaan van den Bremt, 'Paolo en Francesca' (acht gedichten). In: *Poëziekrant* 6, 2018, p. 84-87.

Stefaan van den Bremt, *Elogios y Elegías / Van O en Wee. Tweektalige bloemlezing (Nederlands-Spaans) uit eigen poëzie (1971-2015)*, in het Spaans vertaald door Stefaan van den Bremt i.s.m. Marco Antonio Campos. Mexico-stad: Ediciones El Tucán de Virginia, 2018, 413 pp.

Stefaan van den Bremt, *Aalst*. Gedichten met een nawoord van de auteur. Leuven: Uitgeverij P, 96 pp.

Vervaeck, Bart

Evelien Neven & Bart Vervaeck (red.), *Lijsten en Literatuur*. Verschenen als dubbelnummer van *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 127 (2-3), Gent: KANTL, 2017, p. 111-327.

Bart Vervaeck, 'De intimiteit van de tijdgeest: interview met Stefan Hertmans'. In: *Poëziekrant* 42/5, 2018, p. 2-9.

Bart Vervaeck, 'Poëzie als puist: Atte Jongstra, dichter'. In: *Poëziekrant* 42/5, 2018, p. 79-82.

Bart Vervaeck, 'Groen geurt het blauw'. In: *Ons Erfdeel* 61/3, 2018, p. 109-110.

Evelien Neven & Bart Vervaeck, 'Inleiding: het belang van de lijst'. In: *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, Gent: KANTL, 127, 2017, 2-3, p. 111-118.

Luc Herman & Bart Vervaeck, 'Lijsten lezen: de codering van Max Havelaar'. In: *Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, Gent: KANTL, 127, 2017, 2-3, p. 259-284.

Bart Vervaeck, 'Wij zijn geniaal geworden in het bouwen van afgronden. Een gesprek met Peter Verhelst'. In: *Poëziekrant* 42/1, 2018, p. 2-9.

Bart Vervaeck, 'Het monster van de werkelijkheid: het vroege proza van Jacq Firmin Vogelaar'. In: Hans Demeyer & Sven Vitse (red.), *Woekering en weigering: Metamorfosen en identiteit in het werk van Jacq Vogelaar*. Gent: Academia Press, 2018, p. 17-38.

Bart Vervaeck, 'Ietwat spokerij. Een bezoek aan de onderwereld in Multatuli's Millioenenstudiën'. In: Jacqueline Bel, Rick Honings & Jaap Grave (red.), *Multatuli nu. Nieuwe perspectieven op Eduard Douwes Dekker en zijn werk*. Hilversum: Verloren, 2018, p. 119-132.

Waterschoot, Werner

Werner Waterschoot & Hans Rombaut (red.), *Nationaal Biografisch Woordenboek 23*. Brussel: Paleis der Academiën, 2018, VIII pp. - 1250 kol. - XXXII pp.

Werner Waterschoot, 'Kroniek van het gedrukte boek in België. 1801–1918'. In: *Archief- en Bibliotheekwezen in België* 88, 2017, p. 264-270.

Hoofdstuk 8:

Berichten, toespraken en standpunten

8.1 TOESPRAKEN BIJ DE OVERDRACHT VAN HET VOORZITTERSCHAP, 17 JANUARI 2018

8.1.1 TOESPRAAK VAN ERIK VLAMINCK, SCHEIDEND VOORZITTER

Collega's, vrienden,

Ik beschouw mijn toespraak niet als de opener van deze ledenvergadering. Zij is veeleer het sluitstuk van de vorige bijeenkomst. Het is aan mijn opvolger om straks de vergadering formeel te openen. Ik kijk er met enige spanning naar uit of hij zal starten met een gedicht. Zo ja, dan heb ik hier als voorzitter niet alleen enkele tradities verkwanseld, maar er toch ook een nieuwe geïnstalleerd.

Gedurende drie jaar mocht ik voorzitter zijn van dit genootschap, van deze markante speler in het academische-culturele veld. Het was mij een eer, het was mij een genoegen.

Soms voer ik wel eens imaginaire gesprekken met mijn al heel lang overleden ouders. In die gesprekken weigert mijn moeder mij iets te zeggen wanneer ik mijn lidmaatschap of voorzitterschap bij de Academie ter sprake breng. Mijn moeder behoorde tot een generatie vrouwen die geleerd had, zeker in gesprekken met de kinderen, goed te zwijgen. Maar aan de imaginaire koffietafel bij de tantes hoor ik haar stem soms wel, en daar hoor ik haar dan met ingehouden trots zeggen: 'Wie had dat nu kunnen denken, van onze Erik. En zeker als ge zijn schoolrapporten van in 't begin van 't middelbaar gezien zoudt hebben. Want daar hebben we toch zorgen mee gehad...'

Bij mijn vader zat het anders. Die antwoordde wel rechtstreeks wanneer ik hem iets vroeg. Behalve als het over de oorlog ging, want in Duitsland hadden ze bij hem een paar dingen voorgoed kapot gemaakt. Daar praat ik dus met hem niet over in mijn imaginaire gesprekken. Maar wanneer ik hem over de Academie vertel, zegt hij: 'Ge moet doen wat ge niet laten kunt. Maar ge moet vooral héél goed opletten dat ge niet naast uw schoenen gaat lopen, want dan gaat ge redelijk rap zere voeten krijgen.'

'Ik doe mijn best, vader. Ik doe mijn best.'

‘Uw best doen is nooit genoeg,’ zegt hij dan.
Enfin, we blijven in gesprek.

Collega’s, toen ik lid mocht worden van de KANTL had ik, eerlijk waar, geen enkele intentie om hier ooit voorzitter te worden. Ik droomde van rustige woensdagen en van luisteren naar erudiete debatten en gesprekken. Tot toenmalig voorzitter Frank Willaert bij mij vuurtjes begon aan te wakkeren. ‘Vind jij niet dat de Academie werk moet maken van een literaire canon?’ Dat heeft hij mij, in tempore non suspecto, met een glas wijn in de hand in de Tapijtenzaal gevraagd. Nu weet u het. En Georges De Schutter moest daar, snood als hij is, nog wat afgewogen schepjes bovenop doen. Met stellingen als: ‘Een Academie moet toch mee zijn met haar tijd.’ En: ‘Een Academie moet durven durven.’ Toen de vast secretaris mij vervolgens vroeg om tot het bestuur toe te treden was de trein vertrokken.

Meteen bij de start van mijn voorzitterschap kwam de Academie in uitermate stormachtig weer terecht. Een kabinetsmedewerkster van de minister van Cultuur sprak over het zoeken van een elegante oplossing om het huis op te heffen. Ik heb toen even de onprettige gedachte gehad dat ik de vermaledijde voorzitter zou worden die de deur moest sluiten.

Ik beschouw het als een grote overwinning dat, toen we vorige maand met ons bestuur bij de minister van cultuur ontvangen werden om te praten over de realisatie van een canoncentrum, zijn opener was: ‘Ik zou drie jaar geleden nooit gedacht hebben dat jullie hier nu met dergelijke ambitieuze plannen aan tafel zouden zitten.’

Ik ben trots op de weg die in drie jaar werd afgelegd. Maar ik loop niet naast mijn schoenen. Ik besef ten volle dat ik niet meer was dan het mannetje dat in de cockpit een machine mocht besturen die door anderen uitgevonden, gemonteerd en onderhouden was.

Ik ben mijn voorgangers-voorzitters dankbaar voor fundamenteën die zij gelegd hebben. Ik ben mijn collega-bestuurders dankbaar voor vele wijze sturingen en bijsturingen. Ik ben de vast secretaris dankbaar voor veel vastigheid en vooral voor het secuur bedienen van het rempedaal wanneer ik al te enthousiast gas gaf. Ik ben de leden dankbaar voor vertrouwen, meedenken en corrigeren. Ik ben de voltallige personeelsploeg uitermate dankbaar voor deskundig hard werk op een soms wankel werkvlak.

Bij het afscheid nemen van een functie mogen ook enkele fabrieksgeheimen onthuld worden. Ik wil u met name enkele van mijn inspiratoren en steunpilaren kenbaar maken. Opdat ze zelf zouden weten dat ze dat waren, want ik heb het hun nooit eerder gezegd.

Georges De Schutter was een meer dan inspirerend voorbeeld voor mij. Hij realiseert zich wellicht niet dat ik vaak embryonale plannen aan hem voorlegde waar ik pas op verder durfde te fantaseren wanneer ik zijn goedkeuring gewaar werd. Prettig was en is daarbij ook dat ik met Georges in mijn moedertaal, het dialect van onze geboortestreek – de grens van Polder en Kempen –, kan praten. Ook Hugo Brems was voor mij iemand bij wie ik haalbaarheid van ideeën kon toetsen, zeker wanneer het over heikele kwesties van de canononderneming ging. Ook met Hugo kan ik mijn moedertaal spreken. Ook hij groeide op in dat hybride stuk niemandsland ten noorden van Antwerpen.

Beste mensen, ik ga nu helemaal de kroon ontbloten maar U dient zich echt ten volle te realiseren dat Georges, Hugo en ik – telkens met een humaniorageneratie verschil – in hetzelfde zichzelf elitair noemende Norbertijnercollege met scha en schande en veel overlevingsinstinct de truken van de voor en nog een paar andere handigheden geleerd hebben.

Op dat college kon men veel leren. En men moest er ook veel afleren. Daarom namen sommigen na hun humaniora wraak. Georges bijvoorbeeld, is behoorlijk ver gegaan in zijn wraak. Hij is simpelweg getrouwd met de dochter van ‘de Kuch’, de man die ons de beginselen van het Engels en het Duits heeft bijgebracht. Alle gekheid op een stokje: het is dankzij Meneer Verdonck dat ik niet alleen het integrale onzevader, maar vooral tal van verzen van prachtige gedichten in het Engels uit het hoofd kan citeren.

Hoe dan ook, in het Sint-Michielscollege beseffen ze niet dat hun alumni al met veel scepters gezwaaid hebben in de Gentse Koningstraat. En het is maar goed dat ze het niet beseffen, want ze zouden wat te veel naast hun schoenen kunnen lopen.

Maar sta me toe u toch nog enkele namen noemen.

Mieke Musschoot beseft niet hoe door haar persistente, maar gemotiveerde, oppositie sommige initiatieven de diepgang kregen die ze anders nooit hadden kunnen hebben. Zij gelooft niet dat ik haar daar gemeend dankbaar voor ben. Maar het is de waarheid, niets dan de waarheid.

Leen van Dijck was tijdens vele treinreizen op het traject van Berchem naar Gent-Dampoort klankbord en klaagmuur. U hebt er geen gedacht van wat zij allemaal weet. Ik weet niet wat er gebeurt wanneer zij haar boekje opent. Rik Van Gorp is de bescheidenheid zelf, maar hij heeft een niet te onderschatten inbreng gehad bij het uitschrijven van de nieuwe decreetstekst. En onderschat vooral dit niet: wijze raad van nestor Odon Leys heb ik nooit in de wind geslagen.

Collega's, ik verlaat de cockpit, maar ik hoop nog lang mee te mogen en kunnen vliegen. Ik zal me, bij leven en welzijn, blijven engageren voor de Academie in het algemeen en voor ons canonproject in het bijzonder.

De vreugde en de ellende is dat ik intussen veertig jaar onafgebroken voorzitter ben van organisaties en instellingen allerhande. Ik heb lang gedacht dat de voorzittershamer van de KANTL de laatste zou zijn die ik zou hanteren. Maar na ampele twijfel en overleg heb ik besloten om in te gaan op de vraag van het bestuur van PEN-Vlaanderen om daar voorzitter te worden. Het zwarte gat is nog niet voor morgen.

Beste collega's en vrienden,

Het is prettig om van een functie afscheid te nemen wanneer men de stok kan doorgeven aan iemand waarin men het volste vertrouwen heeft. Ik denk dat dit huis nu geen betere voorzitter kan hebben dan Frank Willaert. Hij kent het reilen en het zeilen. Hij zal, daar ben ik van overtuigd, traditie bewaken en bewaren, en tegelijkertijd de werking aanpassen aan het snel evoluerende tijdsgewricht waarin we leven. Hij is daarbij goed omringd. Door u allen. Ik dank u zeer.

8.1.2 TOESPRAAK VAN FRANK WILLAERT, AANTREDEND VOORZITTER

Beste collega's en personeelsleden,

Ik zal niet ontkennen dat ik vandaag met enige schroom voor u sta. Niet omdat het voorzitterschap van deze Academie dermate verheven is dat degene die de voorzitterstoel beklimt, ervoor moet vrezen draaierig te worden van hoogtevrees. Een van de vele aantrekkelijke kanten van deze instelling is, dat ze gevestigd is niet in een paleis, maar in een huis – Huis van Oombergen –, en dat wie de arcana van deze Academie wil leren kennen, geen hoge trappen bestijgen moet, maar over een lage drempel stapt én langs een glazen deur. Er heerst in dit huis een pretentieloze gemoedelijkheid. Ook al voel ik na zoveel jaren nog altijd de polderklei van Bachten de Kupe aan mijn schoenzolen kleven, hier voel ik mij thuis.

Maar vandaag dus ook: beschroomd. Omdat ik besef dat de overdracht van dit voorzitterschap een moment markeert dat toch wel anders is dan de vroegere zich jaarlijks herhalende rituelen. En dat niet alleen vanwege de ongewoon lange duur van het vorige voorzitterschap. Maar vooral vanwege het feit dat onze Academie in de voorbije periode een ingrijpende gedaanteverwisseling heeft ondergaan, die haar in staat stelt de toekomst, die enkele jaren geleden nog ernstig bedreigd leek, met grotere zelfzekerheid en met meer vertrouwen tegemoet te zien. Het bestuur van deze Academie is grondig gemoderniseerd, de taken van de personeelsleden zijn op zo'n wijze geherformuleerd dat on-

vermoede talenten tot volle ontplooiing kunnen komen, de inhoudelijke betrokkenheid van de leden is vergroot en de interne debatcultuur gestimuleerd. Het opstellen van een literaire canon, wat aanvankelijk een roekeloze onderneming leek, heeft de Academie een nieuw élan en naar buiten toe ook meer glans gegeven. De verhoudingen met het ministerie en met andere organisaties die op ons speelveld bedrijvig zijn, zijn sterk verbeterd. Beste Erik (Vlaminck – F.W.), ik denk dat ik de gevoelens van ons allen, leden en personeel, weergeef als ik mij hier de tolk maak van onze grote dankbaarheid.

Zo'n geslaagd voorzitterschap legt meteen de lat hoog voor de opvolger. Vandaar dus mijn schroom. Want met de schaakstukken die nu zo goed op het bord staan opgesteld, moet met wijs beleid worden gespeeld. Gelukkig weet ik mij goed omringd. Door personeelsleden van wie het plezier en de fierheid afstralen om zich voor deze instelling te kunnen inzetten. Door de leden van wier engagement en deskundigheid ik veel verwacht. Door mijn medebestuurssleden, van wie ik de betrokkenheid en wijsheid in de voorbije jaren zeer ben gaan waarderen. Uiteraard ben ik opgelucht dat Erik nog zeker één jaar aan boord blijft, want ik reken zeer op zijn ervaring en zijn savoir-faire. Zoals ik ook zeer blij ben dat ik in het komende jaar weer met onze vast secretaris Willy Vandeweghe intenser zal kunnen samenwerken. Beste Willy, als ik, zoals een middeleeuws auteur, een allegorie zou moeten maken van het abstracte begrip 'belangeloze inzet', dan zou die figuur een treffende gelijkenis vertonen met jouw persoon.

Wat voor werk ligt er zoal op de plank? Zodra het nieuwe decreet gestemd is, zullen we moeten nagaan hoe we de nieuwe mogelijkheden die het biedt, concreet gaan invullen. We zullen moeten werken aan de herziening van onze canon. Hopelijk krijgen we de middelen om een begin te maken met de realisatie van het canoncentrum. Het werk daaraan zal heel wat beslommeringen met zich mee brengen, maar tevens de rol van de Academie in het Vlaamse onderwijs- en literatuurlandschap versterken, het literatuuronderwijs ten goede komen en onze huisvesting in dit gebouw veilig stellen. De ervaring met de canon heeft mij geleerd dat we uitdagingen, ook al lijken ze niet zonder risico, beter niet systematisch uit de weg gaan, mits we ze met de nodige voorzichtigheid, creativiteit en in goed overleg met de belanghebbenden proberen aan te pakken.

Met de Academie gaat het goed. Toch moeten we ook aan zelfonderzoek doen en erkennen dat er ruimte is voor verbetering. Een standpunt over het literatuuronderwijs is er niet gekomen. Behalve het feit dat we allen geplaagd worden door tijdsgebrek, zie ik daar twee redenen voor. Ten eerste hebben we geen duidelijke procedure en ook geen duidelijke format. Naar mijn me-

ning moet een standpunt een wetenschappelijk onderbouwd betoog zijn dat uitmondt in een of meerdere zo helder mogelijk geformuleerde adviezen naar het beleid toe. In dat opzicht is een standpunt iets anders dan een motie of een opiniestuk. Het formuleren van standpunten behoort tot onze missie en ik denk dat we op dit punt enig beleid horen te ontwikkelen.

De tweede reden waarom het standpunt er niet gekomen is, heeft mijns inziens alles te maken met de complexiteit van de materie. Wie zich daarvan wenst te vergewissen, moet slechts de bijdrage van Theo Witte, Erwin Mantingh en Marjolein van Herten in het zopas verschenen nummer van Spiegel der Letteren lezen over stand en toekomst van het literatuuronderwijs in Nederland. Wellicht moeten we ons dan ook niet schromen om bij het formuleren van standpunten ook een beroep te doen op medewerking buiten onze Academie. Op die manier zou de Academie ook haar rol als forum ten volle vervullen.

Een tweede punt waar we aan zouden moeten werken betreft het opzetten van een vriendenwerking t.a.v. de Academie. Daarvoor zijn in het verleden al plannen gemaakt. Het lijkt me wenselijk dat we ze onder het stof vandaan halen. Het eerste doel van zo'n vriendenwerking moet m.i. niet het genereren van nieuwe inkomsten zijn, ook al zijn die zeker welkom en wordt zo iets ook meer en meer van gesubsidieerde instellingen als deze verwacht. Maar belangrijker nog lijkt het me dat de Academie om zich heen een kring van mensen verzamelt die zich bij het reilen en zeilen, bij het wel en misschien ooit het wee van de academie betrokken voelen én, belangrijker nog, haar impulsen geven, zodat ze het contact met het bredere publiek niet verliest.

Mijn lijstje is hiermee lang niet ten einde. Maar zoals Hadewijch schreef: 'Die tijt es cort, hier es vele te doene.' Nu al kijk ik met een bang hart naar het eind van dit jaar, waar jullie mij zullen vragen, wat er van al die mooie plannen terechtgekomen is. Al heb ik mijn antwoord al klaar: 'We moeten het samen doen, met vereende krachten.' Voor alle ideeën die jullie zullen ventileren, voor alle initiatieven die jullie zullen nemen, en voor alle welmenende kritiek die jullie zullen leveren, ben ik jullie nu al dankbaar.

8.2 TOESPRAAK VAN DE VASTE SECRETARIS OP DE OPENBARE OKTOBERVERGADERING, 17 OKTOBER 2018

De Academie in 2018

Dames en heren,

Hoe staat het met de Academie in 2018?

Het is zeer verleidelijk om met de naam van de KANTL woordspelletjes uit te halen, maar dit jaar mag toch wel zonder meer als een 'kanteljaar' bestempeld

worden. Exact veertien dagen geleden is immers door het Vlaamse Parlement het nieuwe decreet goedgekeurd ter vervanging van het verouderde decreet op de Academie uit 1980. De naam wordt lichtjes gewijzigd: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (met liggend streepje) wordt Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (zonder streepje). Het letterwoord 'KANTL' blijft dus ongewijzigd. De gedachte die hierachter zat, is dat de Academie zich niet enkel wijdt aan de studie van de taalkunde en de letterkunde (zoals in de faculteiten voor L&W), maar in ruimere zin de zorg op zich neemt van de taal en de letteren. Daaronder valt behalve de studie van de taal, ook een kritische opvolging van het taalbeleid van onze overheden. Daaronder valt naast de studie van de letteren, ook de beoefening en de promotie ervan: de leden tellen één derde literatuurwetenschappers maar ook één derde creatieve auteurs en vertalers. De lichte naamaanpassing weerspiegelt dus beter de algemene roeping van de Academie.

Enkele belangrijke wijzigingen in het nieuwe decreet betreffen het aantal werkende leden (veertig i.p.v. dertig, het wordt zoals in onze zusteracademies), de bestuursvorm (met een raad van bestuur en algemene vergadering, zoals in een vzw). De termijnen van de bestuursleden moeten continuïteit mogelijk maken: waar voorzitter en ondervoorzitter voorheen na één jaar alweer het veld moesten ruimen, zijn er nu mandaten van vier jaar. De vast secretaris, hoewel in het decreet 'vaste secretaris' genoemd, is minder vast dan voorheen. Hij of zij kan twee keer een mandaat van vier jaar opnemen, maar heeft niet langer een onbeperkt mandaat tot de leeftijd van 70, laat staan levenslang zoals vroeger. Zo verwijderden we ons stap voor stap verder van het vroegere concept van de 'secrétaire perpétuel', waarbij het ging om een soort van pauselijk mandaat voor het leven.

De Academie, dames en heren, is een instelling die cultuur en wetenschap samenbrengt. De letteren vormen een belangrijke cultuuruiting van een volk, de taal vormt een identiteitsbepalend element. Dat identiteitsbepalende zit eveneens in de literaire canon van een cultuurgemeenschap, het geheel van werken en auteurs waar men niet omheen kan als men de topproducten van die gemeenschap door de eeuwen heen wil samenbrengen. In de voorbije jaren heeft de KANTL een belangrijke inspanning gedaan om het debat over die canon op de agenda te zetten, mede om zowel de onderwijs- als de uitgeverwereld een handreiking te geven. Het onderwijs zit aan de vraagzijde, en wil een gezaghebbende leidraad voor het uitschrijven van de leerplannen. Aan de aanbodzijde vinden we de uitgevers die daar hun publicatiebeleid op af kunnen stemmen.

Welke werken zitten er in die canon van de Nederlandse literatuur 'vanuit Vlaams perspectief'? Verhoudingsgewijs veel uit de late middeleeuwen, toen het economische en culturele zwaartepunt in de zuidelijke Nederlanden lag. Die werken delen we met de canon vanuit Nederlands perspectief, omdat de

scheiding in de Nederlanden toen nog niet voltrokken was. Die vroege literaire werken vormen in zekere zin de historische humus waarop een cultuur verder bouwt. In latere eeuwen speelde de scheiding in de Nederlanden ons parten, en waren er voor de Canoncommissie steeds meer redenen om een meer ‘Vlaams’ perspectief te hanteren bij de beoordeling wat voor de Vlaamse cultuurgemeenschap de wezenlijke canonvormende topprestaties zijn. Sommigen verweten ons een zeker particularisme, provincialisme zelfs, maar ondanks het ene taalgebied vormt de rijksgrens nu eenmaal een redelijk uitgesproken culturele grens. Vandaar dat voor de achttiende eeuw geen enkel werk naar boven kwam, een eeuw waarin Noord en Zuid cultureel echt tot heel verschillende werelden behoorden, zoals mooi is aangetoond in het werk van Tom Verschaffel, die hier vandaag onze gast is als prijswinnaar voor zijn boek over de Nederlandse literatuur in de Belgische achttiende eeuw.

Met haar oriëntatie op de canon heeft de KANTL ook het onderwijs en het schoolvak Nederlands in zijn werking een belangrijker plaats gegeven. Dat kon dit jaar al blijken uit het standpunt dat wij innamen toen de universitaire overheden bezig waren met de educatieve master die moet leiden tot lesbevoegdheid voor het schoolvak Nederlands. De bedoeling was om ook een aantal nieuwe opleidingen, zoals Toegepaste Taalkunde, systematisch toegang te geven tot het leraarschap voor Nederlands. Als Academie koppelden wij daaraan de eis dat naast een degelijke taalkundige ook een voldoende ruime letterkundige vorming een wezenlijk onderdeel zou vormen van die educatieve master. Voor de afwikkeling van het dossier, zeker in de universiteiten van Leuven en Gent, heeft dat standpunt een belangrijke rol gespeeld in de besluitvorming. Ook toen de katholieke onderwijskoepel begin september aankondigde een uur Nederlands te schrappen in het eerste jaar van het secundair onderwijs, waren wij de eersten om ons protest te laten horen. Wij werden uitgenodigd om met de koepel van gedachten te wisselen hierover. Zij trokken hun besluit niet terug, maar we kregen van hen wel de belofte in de toekomst bij de verdere stappen betrokken te worden.

Dit jaar is het ook de tweede keer dat we over het onderwijs Nederlands met de leerkrachten een inspiratiedag organiseren, nu volgende week woensdag. Maar vooral, en dat is het belangrijkste op langere termijn, willen wij met financiële en morele steun van het cultuurministerie in dit gebouw een canoncentrum uit de grond stampen. Het moet het midden houden tussen een studiecentrum en een belevingscentrum voor leerlingen secundair onderwijs betreffende alles wat werken en auteurs van de canon aangaat.

Dit alles kan de indruk wekken, dames en heren, dat de KANTL zich meer dan in het verleden profileert als culturele instelling, en minder dan vroeger als een centrum van wetenschap. Die indruk is begrijpelijk, maar niet terecht. Om te beginnen is het gezag van een door ons voorgestelde canon in hoge mate afhankelijk van de wetenschappelijke competentie en expertise van de leden-

literatuurwetenschappers die eraan meewerken. Bovendien blijft de Academie inzetten op haar traditionele domeinen van wetenschappelijke werking. Met ons taal- en letterkundig tijdschrift *Verslagen & Mededelingen* komen we na jaren van achterstand, nu toch geleidelijk aan op schema, en de jongste jaren zagen belangrijke monografieën het licht, als invulling van onze opdracht om wetenschappelijk waardevol werk uit te geven dat in het commerciële circuit geen kans maakt. Ons centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie heeft de editie-activiteiten wat moeten terugschroeven, dat klopt, maar we leveren nog steeds onze bijdrage aan initiatieven om bronnenmateriaal breed beschikbaar te maken. Momenteel werken we aan de online editie van de oudste plaatsnamen in Oost- en Zeeuws-Vlaanderen, de intellectuele erfenis van de grote toponymist Gysseling.

Onze bibliotheekwerking is teruggeschroefd, en wordt door onze voogdijoverheid niet langer als een kerntaak gezien. We hebben voor de bestaande archief- en boekencollectie echter een goede samenwerking kunnen vinden met de universiteitsbibliotheek Gent en het Letterenhuis in Antwerpen. Een deel van onze collectie wordt bij hen gestationeerd in een meer op de taak berekende omgeving en met de garantie dat de publieke beschikbaarheid van de titels via onlinekanalen vergroot wordt.

Dames en heren,

Bij de opening van dit nieuwe academische jaar kunnen wij stellen dat de Academie er goed voorstaat. Een nieuw decreet betekent vertrouwen van de overheid voor tenminste de komende twintig jaar, een nieuw canoncentrum verankert onze band met dit prestigieuze gebouw.

We beginnen vol goede moed aan een nieuw werkjaar.

8.3 TOESPRAKEN BIJ DE UITREIKING VAN DE LITERAIRE PRIJS VAN DE KANTL

8.3.1 LAUDATIO, UITGESPROKEN DOOR FRANS DE HAES, JURYVOORZITTER

Dames en heren, geachte laureaat, beste collega's,

Dit jaar kende de jury snel en eensgezind de vijfjaarlijkse Essayprijs van de Koninklijke Academie toe aan Thijs Lijster, voor zijn opmerkelijk boek *De grote vlucht inwaarts*. Essays over cultuur in een onoverzichtelijke wereld, verschenen bij De Bezige Bij in 2016. Thijs Lijster is docent kunst- en cultuurfilosofie in Groningen. Hij was o.m. medesamensteller van *De Kunst van Kritiek, Adorno in context*, waarin hij een boeiend essay publiceerde onder de titel 'Van steenslinger tot megabom, Adorno's filosofie van de geschiedenis', publicatie waarmee onmiddellijk het belang werd geïllustreerd van de Frank-

furter Schule in Lijsters vorming en persoonlijk denken. Thijs Lijster is immers geen vrijblijvende kamergeleerde; hij publiceert regelmatig in *De groene Amsterdammer* en in *Filosofie Magazine*. Reeds in 2009 won hij de essayprijs van *Vrij Nederland*, in 2010 de Prijs voor de Jonge Kunstkritiek en in 2015 de Boekman Dissertatieprijs.

De essays in de vandaag bekroonde bundel zijn afzonderlijk ontstaan in de jaren 2009-2015, maar cirkelen allemaal rond drie kernthema's: verinnerlijking, verstarring en wat de auteur de noodzaak van 'sterke verhalen' noemt. De bundel getuigt niet alleen van een coherente gedachte, maar ook van een grondige kennis van de hedendaagse literatuur, van de filosofie, de kunst, de sociologie en de media.

De problemen van onze tijd worden hier op een zeer inzichtelijke manier gefileerd. Thijs Lijster breekt een lans voor het collectieve vermogen om geschiedenis te máken, om geschiedenis zelf in handen te nemen en niet gewoon te ondergaan, dit als antwoord op de beweging 'naar binnen' ('verinnerlijking') die nu kan worden waargenomen. In het spoor van het kritische denken van o.m. Walter Benjamin, Theodor W. Adorno of Michel Foucault, stelt Lijster dat we ons niet verder moeten opsluiten in onszelf en wegglijden van de steeds complexer wordende wereld waarop we als individu geen vat meer hebben.

De titel van het boek is een ironische parafrase van de catastrofale 'grote sprong voorwaarts' van Mao Zedong. De 'grote verhalen' (socialisme, heilsgeschiedenis) hebben afgedaan, het ongebreideld neoliberalisme lijkt 'eeuwig' – of wil zich als zodanig opdringen. Resultaat: de westerse mens vlucht in de verinnerlijking, de kleinschaligheid en het isolement.

Bijzonder boeiend is de manier waarop Lijster, in het eerste deel van het boek, de dubbelzinnige 'verinnerlijking' illustreert met een concreet en kritisch overzicht van wat 'design' heeft betekend en nog steeds betekent: '... als de samenleving niet meer maakbaar is, dan wel de huiskamer nog' (p. 68). Maar dat blijkt een illusie: het 'gemeen' wordt immers door de hoog-kapitalistische ideologie meer en meer geprivatiseerd, terwijl het privédomein niet zozeer 'gemeen' dan wel 'openbaar' wordt gemaakt (o.m. via de snelle ontwikkeling van de zogenaamde sociale media). Vergeten we daarbij niet het feit, zo zegt ons Thijs Lijster, dat dit proces van het openbaar maken van de privésfeer weer in dienst staat van het private, namelijk corporatistische belangen' (p. 59).

In het tweede deel, getiteld 'verstarring', heeft Lijster het hoofdzakelijk over onze vreemde tijdsbeleving. De auteur stelt vast dat wat ooit 'modern' was vandaag liever 'hedendaags' wordt genoemd (zo volgt een 'hedendaagse' kunst de 'moderne' op). Dit symptoom betekent in de eerste plaats dat het ver-

leden (de geschiedenis) vervaagt of verdwijnt en dat het ‘heden’ voortdurend aan de ‘toekomst’ wordt verpand. De toekomst wordt immers gelijkgesteld met wat het heden zal opbrengen: winst. De toekomst legt beslag op het heden maar wil in wezen steeds dezelfde blijven, passend in een onaantastbaar geachte economisch-financiële logica. Gevolg: niets kan (mag) wezenlijk veranderen, het toekomstbeeld waarop elke activiteit gericht is, is bestendig: alles ‘verstart’, hoewel in de dagelijkse ervaring de tijd meer en meer hels en angstwekkend blijkt. Het is de markteconomie die immers vanzelfsprekend zou zijn (‘er bestaat geen alternatief’ zei Thatcher): op die manier is de geschiedenis een zich herhalende natuur geworden. Lijster formuleert het raak: ‘een geprojecteerde toekomst determineert het heden, waarmee de tijd als proces wordt tenietgedaan’ (p. 115). Nog scherper stelt hij dit wanneer hij het heeft over de centrale paradox van onze tijd, ‘die erin bestaat dat de ervaring van het alsmaar sneller gaan van het leven hand in hand gaat met de ervaring dat alles bij het oude blijft, dat er niets wezenlijk verandert. We zijn nog niet uit de economische crisis, of de volgende golf van financiële schandalen dient zich alweer aan, terwijl onze politici maar blijven benadrukken dat er toch echt geen alternatieven zijn voor een neoliberale koers, de vermarkting van de samenleving en de afbraak van de verzorgingsstaat.’ In deze ideologische context analyseert de schrijver een ander paradox van deze tijd dat met de eerste nauw verbonden blijkt, namelijk het groeiende positivisme van het neurofetisjisme (o.m. in de psychiatrie) en, anderzijds, het succes van alle vormen van vage spiritualiteit en occultisme. Leggen beide verzoeken niet, ieder op zijn manier, de nadruk op krachten en fenomenen die ons te boven gaan en ons een onderdanig gedrag aanbevelen? ‘Het meest opmerkelijke’, schrijft Thijs Lijster, in beide scenario’s is misschien nog wel dat ‘de materialistische overtuiging dat we volledig door de stoffes en elektrische pluisjes in ons brein gedetermineerd worden in zijn extreme gedaante omslaat in een situatie die van alle materie verstoken is – nl de mogelijkheid dat de ‘data’ uit het brein geüpload kunnen worden, dat we verder zouden kunnen leven zonder de beperkingen van een materieel lichaam, en dat we in een soort digitale versie van Hegels absolute geest zouden kunnen transfigureren. Met andere woorden, het materialisme dat de breinwetenschap ons voorschotelt is verwant aan het meest radicale idealisme’ (p. 181).

Wanneer ‘grote verhalen’, zoals godsdienst en marxisme, die een positieve omwenteling in de menselijke verhoudingen als ‘totaliteit’ dachten te bewerkstelligen niet meer mogelijk (laat staan wenselijk) worden geacht, dan kunnen filosofie, kunst en literatuur desondanks ‘sterke verhalen’ te berde brengen, verhalen die niet terugdeinzen voor een kritisch totaalbeeld van cultuur en maatschappij. De geglobaliseerde wereld verbiedt ons immers, beweert Lijster, om al te ‘bescheiden’ of ‘fragmentarisch’ te denken. Vertrekkend uit dit

standpunt biedt de auteur, in het derde deel van zijn boek, drie interessante symptoomanalyses, die ik hier slechts zal aanstippen: de evolutie van de detectivestory, het wisselend beeld van de criticus tijdens de laatste twee eeuwen, en, tot slot, de noodzaak en de impact van een radicale, ‘sterke’ literatuur: ‘Kleist, Kafka en Coetzee, zo schrijft Lijster, laten ons zien hoe een mens eruitziet in een wereld waarin de uitzonderingstoestand de regel is geworden.’ (p.277). En treffend is hier de uitvoerige beschrijving die Lijster geeft van deze ‘uitzonderingstoestand’, – nl een toestand die van een mens een ‘homo sacer’ maakt, iemand zonder rechten in het maatschappelijk bestel en die dus, binnen de zogenaamde rechtsstaat, uitgesloten en zelfs uitgeschakeld kan worden. Zo een mens of mensengroep is het fatale product van een ontredde maatschappij.

Om af te ronden, staat u mij toe even terug te komen op de zeer interessante manier waarop Lijster de evolutie van het beeld van de kunstcriticus onder de loep neemt. De huidige criticus moet immers voortdurend schipperen tussen een pseudo-democratische illusie (nl. dat iedereen criticus kan en mag zijn en een voorwerp tot kunstwerk kan en mag uitroepen) en een elitaire visie op het beroep. Vertrekkende van Michel Foucault die het verschil poneerde tussen de ‘universele’ en de ‘specifieke’ intellectueel, en rekening houdend met, enerzijds, de ‘kritische sociologie’ van Pierre Bourdieu én, anderzijds een ‘sociologie van de kritiek’ beoefend door Bourdieus leerling Luc Boltanski – , rekening houdend met wat deze zich corrigerende stellingen impliceren, bepleit Lijster een dubbele functie voor de huidige criticus: ‘Als specialist, schrijft hij, functioneert de criticus als bemiddelaar tussen de individuele esthetische ervaring en de publieke sfeer. Hij legt de historische en sociale ervaringen bloot die verborgen liggen in zowel klassieke als hedendaagse werken, en verbindt deze met kwesties rond cultuur, identiteit en traditie. De criticus is dan ook een ‘medium’ in de precieze betekenis van het woord: hij bevindt zich op de drempel van heden en verleden, van het publieke en het privé domein, en van kunst en politiek’ (p. 253).

Dames en heren, men mag *De grote vlucht inwaarts* niet alleen als een zeer pertinent en rijk cultuurfilosofisch essay beschouwen, het is bovendien verrassend intelligent, vlot en helder geschreven. Hopelijk wordt dit werk geen ‘flessenpost’, zoals Adorno dat noemde, maar een stimulans voor verder denken en efficiënt handelen. In naam van de jury feliciteer ik Thijs Lijster met de Prijs, maar vooral met het boek.

8.3.2 DANKWOORD, UITGESPROKEN DOOR THIJS LIJSTER

Dames en heren,

In zijn essay over essays, getiteld ‘Of Essay Writing’, maakt de Schotse verlichtingsfilosoof David Hume een onderscheid tussen de *learned* en de *conversible world*, de wereld van de geleerde studie en de wereld van de alledaagse conversatie. Als deze van elkaar gescheiden zijn, wat volgens Hume het geval was in de Middeleeuwen, treedt er een verarming van beide werelden op: conversatie verzandt in roddel en achterklap, in ongeïnformeerd gebabbel. Maar ook de geleerde wereld lijdt onder de scheiding: als ze afgesneden is van de alledaagse ervaring dreigt ze wereldvreemd te worden, wat het schrijven noch uiteindelijk het denken ten goede komt. Hume juicht het dan ook toe dat in zijn tijd, de eeuw van verlichting, beide werelden samenkomen: geleerden vertonen zich in salons en koffiehuisen, en de *monde* neemt bij tijd en wijlen graag een boek tot zich om de conversatie te voeden. Hume vervolgt, en ik citeer:

’Tis to be hop’d, that this League betwixt the learned and conversible Worlds, which is so happily begun, will be still farther improv’d to their mutual Advantage; and to that End, I know nothing more advantageous than such *Essays* as these with which I endeavour to entertain the Public. In this View, I cannot but consider myself as a Kind of Resident or Ambassador from the Dominions of Learning to those of Conversation;

De essayist als ambassadeur van de geleerde wereld in de wereld van de conversatie, dat is een beeld dat, zo zult u begrijpen, mij uit het hart gegrepen is. In wezen schetst Hume al een scherp beeld van wat later de ‘publieke intellectueel’ is gaan heten.

En tegelijk doen zijn woorden vandaag ietwat anachronistisch aan, zoals het essay zelf in zekere zin een anachronisme is. Ik denk dan in het bijzonder aan het soort filosofisch-academisch essay, dat in Hume’s spoor geschreven werd door denkers als Georg Simmel, Roland Barthes, Hannah Arendt en Theodor W. Adorno. Deze laatste schreef in zijn essay ‘Der Essay als Form’, en ik citeer: ‘De actualiteit van het essay is die van het anachronisme.’ Het is een uitspraak die op zijn beurt niets aan actualiteit heeft ingeboet. Want het heeft er alle schijn van dat de *learned* en de *conversible world* zich wederom van elkaar verwijderd hebben. De strijd om *rankings* in de universitaire wereld en de strijd om lezers in de journalistieke wereld vinden in het essay een gemeenschappelijk slachtoffer. Op de universiteiten worden ook geesteswetenschappers in toenemende mate geacht te publiceren in internationale Engelstalige peer-reviewede tijdschriften, die doorgaans een uniforme, op natuurwetenschappelijke leest geschoeide, en dus gortdroge stijl hanteren, die in het kort

het volgende schema volgt: zeggen wat je wilt zeggen, het zeggen, en dan zeggen wat je gezegd hebt. Essayisme staat in die wereld gelijk aan mooischrijverij, die alleen maar afleidt van het wetenschappelijke gehalte.

In feite is er op de universiteiten de afgelopen jaren in toenemende mate sprake geweest van een ontmoedigingsbeleid voor publieke intellectuelen. Scoren doe je immers niet met boeken die een breed publiek bereiken, laat staan met publicaties in Nederlandstalige tijdschriften of kranten. Wellicht krijg je een schouderklopje van een collega ('leuk stuk!'), maar als je echt aan je CV wil bouwen, kun je je tijd beter besteden aan publicaties in specialistische, Engelstalige vaktijdschriften. Het is amper meer voorstelbaar dat publieke intellectuelen als Karel van het Reve en Abraham de Zwaan, die beiden een groot deel van hun verzameld werk in Nederlandse kranten en tijdschriften publiceerden, hoogleraar waren. Tegenwoordig zouden ze met hun publicatielijst vermoedelijk niet eens een aanstelling aan een universiteit krijgen.

De schrijver die zich daar niet aan wil conformeren, de universiteit de rug toekent, en als broodschrijver aan de slag zou willen gaan, merkt echter dat hij zijn denken slechts te gelde kan maken voor zover hij scherpe meningen verwoordt die weinig ruimte laten voor nuance, of voor zover hij er de 'relevantie' van kan aantonen, zij het voor de waan van de dag, zij het om te beantwoorden aan de groeiende vraag naar spiritualiteit en 'levenskunst'.

In lijn met Hume heeft het uiteengroeien van de geleerde wereld en de wereld van het publieke debat een verschraling tot gevolg aan beide zijden, die juist voor de geesteswetenschappen, en de filosofie in het bijzonder, funest is. De academische filosofie wordt 'footloose', zoals mijn collega Hans Harbers ooit opmerkte, omdat zij steeds minder gewend en in staat is om zich te verhouden tot, en te interveniëren in, maatschappelijke debatten. De zogenoemde publieksfilosofie, anderzijds, krijgt juist een erg ad-hoc om niet te zeggen hijgerig karakter – 'Nietzsche en Kant lezen de krant' zoals een populair filosofisch boek ooit getiteld was – en is dikwijls slecht geïnformeerd over de meest recente filosofische discussies over een bepaald onderwerp.

Met het schetsen van dit beeld is het allerm minst mijn bedoeling deze feestelijke bijeenkomst te verpesten, die immers deels mijn eigen feestje is. In feite is het een wellicht wat omslachtige manier om mijn diepgevoelde dank uit te spreken voor de waardering die de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren toont door mij haar essayprijs toe te kennen. Ik ervaar dat als een hart onder de riem, een bijzondere en belangrijke erkenning voor wat ik schrijf en hoe ik schrijf, en hoe ik mijzelf als academicus tracht te positioneren in het publieke debat. Een erkenning niet alleen voor mij persoonlijk, maar ook voor het academisch-filosofisch essayisme waar ik voor sta en dat ik bewonder. Dat is er heus nog wel – ik noem een René Boomkens, Marli Huijter, en Willem

Schinkel, of hier te lande Ignaas Devisch, Lieven De Cauter, en Christoph Van Gerrewey – maar zoals gezegd is dat in het huidige academische klimaat zeker geen vanzelfsprekendheid. Veel dank dus, mede namens mijn soortgenoten voor zover ik namens hen mag spreken. Ik beschouw het als een stimulans om mijn ambassadeurschap te handhaven, of om nog een laatste maal met Hume te spreken: ‘I shall think it my constant Duty to promote a good Correspondence betwixt these two States [*learned and the conversible*], which have so great a Dependence on each other.’

Laat me dan ten slotte nog een aantal mensen bedanken, zonder wie dit boek en dus ook deze toekenning er niet was geweest: mijn uitgever De Bezige Bij, met name Haye Koningsveld en Catharina Schilder, mijn leermeesters René Boomkens en Rudi Laermans, die mij zowel inhoudelijk als in houding klaargestoomd hebben voor een rol als publiek denker, mijn collega’s bij de afdeling Kunsten, Cultuur en Media, waar er gelukkig wel degelijk waardering bestaat voor mijn soort schrijfsels, evenals mijn collega’s in Antwerpen, in het bijzonder mijn vriend en collega Pascal Gielen, die mij in zowel gesprekken als op schrift blijft inspireren. Mijn vriend Jan Sietsma verdient het genoemd te worden, omdat er vrijwel geen tekst van mij in druk verschijnt zonder dat door hem gecorrigeerd en van commentaar voorzien is. Dank aan mijn familie en vrienden, en natuurlijk boven alles aan mijn vrouw Daniëlle voor alle liefde, steun en waardering, en aan onze lieve kinderen Ruben en Eline, die mijn denkbaarheid dikwijls van de nodige adempauzes voorzien omdat ze op mijn bureaustoel willen rondraaien of gewoon een knuffel willen.

8.4 TOESPRAKEN BIJ DE UITREIKING VAN DE LEONARD WILLEMSPRIJS 2018

De prijs werd uitgereikt aan Tom Verschaffel, voor *De weg naar het binnenland*.

8.4.1 LAUDATIO, UITGESPROKEN DOOR FRANK WILLAERT, JURYVOORZITTER

Geachte leden van de Academie,
Geachte aanwezigen,
Geachte collega Verschaffel,

In 2015 presenteerde de KANTL in het kasteel van Beauvoorde onder heel wat belangstelling de eerste versie van haar dynamische canon van de Nederlandse letterkunde vanuit Vlaams perspectief. Zoals te verwachten, en eigenlijk ook wel de bedoeling was, lokte deze lijst van 50 + 1 literaire werken heel wat

discussie uit. Vooral in Nederland konden sommigen er maar weinig begrip voor opbrengen dat tussen Vondels *Lucifer* uit 1654 en Consciences *Leeuw van Vlaenderen* uit 1838 een kloof gaapte van bijna anderhalve eeuw. De commissie die niet zonder enige vermetelheid verantwoordelijk tekende voor de canon, had zich kunnen verschansen achter Tom Verschaffels boek *De weg naar het binnenland*,... maar dat verscheen pas in 2017. Dat werk dichtte het laatste hiaat dat nog open bleef in de meerdelige *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur van het begin tot 2006*. In zijn boek doet Verschaffel geen moeite om – zoals hij het zelf formuleert – naar de schaarse bloemen in het braakland op zoek te gaan. Hij probeert integendeel te verklaren waarom de Nederlandstalige literaire productie van de achttiende eeuw zo weinig aan onze hedendaagse verwachtingen beantwoordt. Die verklaring vindt hij vooral in de meertaligheid van het toenmalige literaire systeem. Grof geschetst: Latijn voor het intellectuele leven, Frans voor de belletrise, Nederlands als het erom ging het gewone, en vaak analfabete publiek te stichten, te overtuigen, op te voeden of te amuseren. Vandaar het overwicht aan religieuze en moraliserende teksten en ook aan toneel in de toenmalige Nederlandstalige literaire productie. De taalkeuze van de doorgaans meertalige auteurs, maar ook de door hen beoefende genres en gehanteerde stijlregisters hadden alles te maken met het publiek waarop zij zich richtten. In een geschiedenis die niet enkel de Nederlandse literatuur, maar kortweg de hele literaire productie in de Oostenrijkse Nederlanden als onderwerp had gehad, zou het Frans, veel meer dan het Nederlands, een centrale positie hebben ingenomen. Binnen het format van een geschiedenis van de Nederlandse literatuur kon Verschaffel uiteraard niet zo ver gaan. Maar met zijn aanpak heeft hij wellicht het meest functionalistische deel geleverd van dit project dat van meet af het functioneren van literatuur wou beschrijven in haar maatschappelijke context.

Verschaffels doel was dus niet te komen tot een opwaardering van de Nederlandse literatuur in de Oostenrijkse Nederlanden, maar wel tot een beter begrip ervan. Van wat een zwakte had kunnen zijn: het gebrek aan voorstudies, heeft hij ook een sterkte weten te maken. Liever dan te streven naar volledigheid, wat in dit genre snel tot een verwarrende en verlamme overvloed van namen en titels leidt, heeft hij gekozen voor een helder betoog dat logisch uit zijn uitgangspunt voortvloeit en met mooi uitgewerkte casussen wordt geïllustreerd. Dat heeft een heel leesbaar boek opgeleverd dat ook wie niet met het onderwerp vertrouwd is – en dat is dus vrijwel iedereen – moet kunnen boeien. Tegelijk nodigt zijn werk uit tot voortgezet onderzoek op een terrein waar nog veel te ontdekken valt.

Maar het belang van dit boek gaat de beperkingen van het onderwerp ver te buiten en kan ook het literair-historische onderzoek naar de literatuur in de Ne-

derlanden in de andere periodes inspireren. Natuurlijk behoort het besef dat de Nederlandse letterkunde in samenhang met andere literaturen bestudeerd moet worden tot de verworvenheden van ons vak. Maar deze aandacht herleidt zich meestal tot de receptie en selectieve verwerking van anderstalige invloeden. Een benadering die het literaire veld van de Lage Landen probeert te beschrijven in zijn meertaligheid, staat nog maar aan het begin. Denk bijvoorbeeld aan de toenemende aanwezigheid van het Engels nu, of aan de gescheiden maar elkaar ook wel rakende en kruisende circuits waarin Franstalige en Nederlandstalige literaire werken ontstonden en gereciperd werden tijdens de middeleeuwen. Ik besef dat een oproep tot aandacht voor de meertaligheid in de literatuurgeschiedenis van de Lage Landen wat vreemd opklinkt in een zaal waar Prudens van Duyses zin ‘De taal is gansch het volk!’ in gouden letters prijkt. Het mag u, waarde collega Verschaffel, als een verdienste worden aangerekend dat uw boek ook een Academie van het Nederlands tot kritische reflectie brengt over een uitspraak van een van haar geestelijke vaders, een uitspraak die ooit in eeuwigheid gebeiteld leek?

Geachte collega Verschaffel, beste Tom, het is me een groot genoegen dat ik u namens mijn collega’s van de Commissie voor oudere taal, literatuur en cultuur en ook namens de hele KANTL de Leonard Willemsprijs 2018 mag overhandigen.

8.4.2 DANKWOORD, UITGESPROKEN DOOR TOM VERSCHAFFEL

Dames en heren,

Het schrijven van dit boek is geen sinecure geweest, geen *walk in the park*. Het kwam me toe een boek te wijden aan een onderwerp dat er eigenlijk geen is: de Nederlandse literatuur in een tijd en een land waar niet het Nederlands, maar het Frans de taal van de cultuur en het intellectuele leven niet het Nederlands was. Meer dan eens heb ik verzucht: ‘waar ben ik aan begonnen?’ En zelfs: ‘was ik er maar nooit aan begonnen!’ Die lichte wanhoop is echter geleidelijk verdwenen. Toen ik begreep dat ik de onmogelijke premisse van deze geschiedenis niet als een probleem moest zien, maar als het onderwerp ervan. Toen het boek een vorm kreeg, en een titel. Toen het er uiteindelijk lag. Gaandeweg begreep ik dat het geen straf, maar een privilege was dit boek te mogen schrijven. En dat gevoel wordt vandaag bezegeld.

De bedankingen die in het dankwoord in het boek staan, zal ik niet herhalen. Toch kan en wil ik niet nalaten toch ook hier enkele woorden van dank uit te spreken. In de eerste plaats aan de KANTL en aan de voorzitter en de leden van de jury, die me de Leonard Willemsprijs hebben toegekend. Ik beschouw dit als een zeer grote eer. Ook wil ik in elk geval nogmaals zeer uitdrukkelijk mijn dank uitspreken ten aanzien van de beide hoofdredacteurs van de

Geschiedenis van de Nederlandse literatuur, waarvan *De weg naar het binnenland* deel uitmaakt: Mieke Musschoot en Arie Gelderblom. Zonder hun niet aflatende stimulans, steun en geduld, was het boek er simpelweg nooit gekomen. Ook de mensen van de uitgeverij, Bert Bakker (Prometheus), wil ik graag bedanken, voor de aangename samenwerking en voor het feit dat zij er een in alle opzichten *mooi* boek van hebben gemaakt.

Slechts één iets is daarbij misgelopen: de opdracht die ik in het manuscript had opgenomen, is om één of andere reden weggefallen. Ik had het boek willen opdragen – en in mijn gedacht heb ik dat ook gedaan – aan de herinnering aan drie mensen, die ik hier wil noemen. Jan Roegiers was lid van redactie en was er zeer om bekommerd dat aan de Oostenrijkse Nederlanden, zijn zo geliefde periode en onderwerp, in de *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur* recht zou worden gedaan en dat zij een volwaardige behandeling zou krijgen. Het is mijn grootste droefenis van dit project dat hij het verschijnen van dit deel niet meer heeft mogen meemaken. Het zou hem zoveel plezier hebben gedaan. Hij heeft een aantal hoofdstukken nog kunnen lezen, die over de religie en de Verlichting en over de politieke letterkunde, die hij oneindig veel beter kende dan wie ook, en zijn instemming waren voor mij dan ook een grote en noodzakelijke geruststelling. Reginald De Schryver, al sinds mijn licentiaatsverhandeling mijn leermeester en mijn promotor, heeft me de liefde voor de cultuurgeschiedenis bijgebracht. Ook hij is overleden voor dit boek er is gekomen. Ik weet zeker dat het hem een groot genoegen had gedaan. En dat geldt ook voor Jozef (of Jos) Smeyers. Hij is zowat de enige die me in het schrijven van een afzonderlijke literatuurgeschiedenis van de Zuid-Nederlandse achttiende eeuw is voorgegaan. Zonder het werk dat hij heeft gedaan, had ik dit project niet tot een goed einde kunnen brengen. In september 1996 maakt hij, samen met (onder andere) Reginald De Schryver en Jan Roegiers, deel uit van de jury van mijn proefschrift (over de geschiedbeoefening in de Oostenrijkse Nederlanden). Niemand kon toen bevroeden dat ik het was die, twintig jaar later, zijn werk zou voortzetten. Hij niet, en ik nog veel minder. Toeval bestaat niet. Of juist wel?

8.5 TOESPRAKEN BIJ HET AFSCHEID VAN EEN PERSONEELSLID

Eind juni ging Marijke De Wit, directeur van de KANTL, met pensioen. Op 20 juni vond een afscheidsplechtigheid plaats in de grote vergaderzaal van de Academie. De toespraken werden afgewisseld met muziek van Gentse componisten, gebracht door violist Paul Klinck en pianist Charles Vanden Broucke.

8.5.1 TOESPRAAK DOOR WILLY VANDEWEGHE, VASTE SECRETARIS

Toen de voorzitter mij in 2011 vroeg om het vast secretarisschap te overwegen, en ik zorgelijk aan het peilen was naar de zwaarte van de job, was een van de contacten die ik legde dat met Marijke De Wit. Ik had haar tijdens mijn voorzitterschap een paar jaar voordien had leren kennen als teamverantwoordelijke en notulist van de Bestuurscommissie: de persoon die het overzicht had, en die zowat alles wist van regels en gebruiken, en geschiedenis van de Academie. Zij zegde mij toen haar volle steun en loyaliteit toe, wat een niet onbelangrijk element was om mij over de streep te trekken.

Haar loyaliteit aan en kennis over de Academie behoorden altijd tot haar sterke kanten. Haar kennis van het recente en minder recente verleden, van het waarom van bepaalde geplogenheden, was fenomenaal. Zij was het levende geheugen van de jongste decennia aan besluitvorming, en bovendien was zij als geen ander thuis in dat ondoordringbaar kluwen van administratieve geplogenheden die samen hingen met onze binding aan de Brusselse administratie. Zij kende daar haar weg tussen adviseurs en ‘wandelende wetboeken’, en kon als er ergens een financieel probleem dreigde door een onvoorziene extra uitgave of een tekort in de subsidie, de juiste hendels in beweging brengen om het voor ons in orde te brengen. Voor generaties van bestuurders was zij dan ook een soort van levensverzekering en de stille kracht waarin zij hun vertrouwen stelden om de praktische kwesties waarvoor zij in het duister tastten, voor hen op te lossen. Zoals zij voor mij en vermoedelijk ook mijn voorganger de sprong naar het vast secretarisschap vergemakkelijkte, gold dat wellicht evenzeer voor de voorzitters die de functie op zich namen, in het vertrouwen dat de zaken goed geregeld werden.

Dat bestuursmodel, als ik het zo mag noemen, stootte op zijn limieten toen vanaf 2014 de Academie de volledige bevoegdheid kreeg over het eigen personeel, maar financieel binnen het kader van een geplafonneerde dotatie werd geduwd. Die autonomie was een stap vooruit, maar de dotatie die de vorm kreeg van een gesloten enveloppe maakte dat grote sprongen in de verloning van het personeel niet meer konden worden bijgepast door Brussel. Het verplichtte de Bestuurscommissie te gaan professionaliseren en de bestuurlijke praktijk aan de nieuwe situatie aan te passen. Er werd voor de financiële en juridische kant advies ingewonnen van externen, de scheidingslijn tussen bestuurlijke en operationele taken werd scherper getrokken, de inzet van het personeel werd op een nieuwe leest geschoeid. Het is evident dat het voor Marijke De Wit, die intussen door Brussel bevorderd was tot directeur, niet altijd even evident was om haar plaats te vinden in dit nieuwe geheel. Door haar inzet, kennis, en unieke positie als tussenpersoon tussen de Academie en Brussel, tussen het Bestuur en het personeel, zaten in haar persoon zowat alle lijnen

verstrengeld die nu uit elkaar moesten worden gehaald. Bovendien was de Academie een weg opgegaan die maakte dat veel energie gestopt moest worden in andere aspecten van de werking dan de bibliotheekwerking, die in een vroegere fase centraal stond en waarvoor Marijke destijds als bibliothecaris was aangetrokken. Voor haar opvolging zal dus iemand met een ander profiel moeten worden gezocht, en zoiets is altijd even slikken.

Het lijkt er dus op dat met het afscheid van Marijke ook afscheid wordt genomen van een tijdperk. Toch kan ik getuigen dat veel van de ontwikkelingen die ik zopas schetste, zij het misschien niet alle, ook door Marijke werden toegejuicht en dat het bestuur bij de implementatie ervan op haar actieve medewerking kon rekenen. Zij heeft een belangrijke rol gespeeld in de opening van het genootschap naar de buitenwereld, in het opengooien van de deuren voor grotere publieksparticipatie, in het opstellen van visieteksten en meerjarenplannen voor de Academie. Zij heeft een belangrijke inbreng gehad in de onderhandelingen met Brussel over de verzelfstandiging van de Academie in personele en financiële zin. Ook toen plannen gemaakt werden voor overdracht van ons boeken- en archiefbezit, dacht zij actief mee en heeft de Academie profijt gehad van haar goede contacten met de bibliotheekwereld, met name dan de Universiteitsbibliotheek, en de culturele erfgoedinstellingen.

Ik wil dan ook hulde brengen aan haar inzet en betrokkenheid, gedurende al die jaren. Ik kan niet zeggen dat het nooit eens botste, maar er was altijd een context van loyaliteit en inzet voor het hogere belang van deze Academie, die maakte dat er een basis van vertrouwen was.

Marijke, het ga je goed.

8.5.2 TOESPRAAK DOOR WERNER WATERSCHOOT, ERE-VAST SECRETARIS

Mijn eerste kennismaking met Marijke De Wit dateert uit lang vervlogen tijden. Na mijn studie Germaanse filologie was ik een viertal jaar werkzaam in het middelbaar onderwijs als leraar Nederlands-Duits, tot ik in 1967 aangesteld werd tot ‘wetenschappelijk bibliothecaris’ van de Academie. Dat adjectief ‘wetenschappelijk’ maakte deel uit van de officiële titulatuur: de bibliothecaris was met geen andere administratieve taken belast dan het beheer van bibliotheek en archief. De toenmalige vast secretaris Maurice Gilliams wees mij allereerst op de noodzaak om de aanwinsten uit de laatste jaren te verwerken. Zij vulden de tweede verdieping van de verbindingsgang tussen het voorgebouw en onze vergaderzaal. Toen ik in maart 1969 de Academie verliet om assistent te worden bij de leerstoel Nederlandse Literatuur van de Gentse Rijksuniversiteit waren de aanwinsten verwerkt en was er een begin gemaakt met een nieuwe catalogisering. In 1988 werd Marijke mijn tweede opvolger. Zij heeft de catalogoog voltooid en ook aandacht kunnen besteden aan het ar-

chief, dat ik noodgedwongen onaangeroerd had gelaten. Van bij haar aanstelling nam zij contact met mij op aangaande de verwerking van de bestanden. Haar vakkennis was niet te onderschatten. Na haar afstuderen als classica had zij in het Gentse Museum voor Schone kunsten het beschrijven van artefacten terdege ingeoeffend. Zij aarzelde niet om onmiddellijk de weg van automatiseren en digitaliseren in te slaan, toen nog een novum in de administratie. Dat kwam niet enkel onze eigen bibliotheek ten goede. Marijke heeft geen geringe rol gespeeld in de coördinatie van het netwerk van Gentse wetenschappelijke bibliotheken, waardoor die instellingen beter bereikbaar werden voor onderzoekers. Toen de Academie in de jaren 1990 onder vast secretaris Georges De Schutter en met ondersteuning van toenmaals jongere leden als Karel Porteman en Johan Taeldeman een nieuw elan ontwikkelde nam Marijke hierin actief deel. Haar officiële functie was dan ook gewijzigd: zij werd teamverantwoordelijke en adjunct van de (niet aanwezige) directeur. Deze laatste stond voor de hogere overheid in Brussel. De grotere zichtbaarheid van de Academie, die zich uitte in het ontplooiën van initiatieven allerhande bracht grote veranderingen in de personeelsstructuur met zich mee. De bibliotheek was niet langer een eenpersoonsbedrijf: met de aanwerving van Annick Florin en later van Nicolas Leus werd het belang van bibliotheek en archief en de noodzaak van communicatie in het algemeen onderstreept. De oprichting van het CTB ging evenmin ongezien voorbij. Het instituut beschikte wel over een eigen administratie, vakkundig gecoördineerd door Cindy Holtyzer, maar dat liet natuurlijk de logistiek van de hele Academie niet onberoerd. De werkdruk nam toe, het opzetten en helaas ook beëindigen van projecten moest verwerkt worden en van de teamverantwoordelijke werden meer en meer kwaliteiten als manager geëist.

Toen ik in 2004 de functie van voorzitter van de Academie opnam, maakte ik de ervaring mee van al mijn voorgangers: de termijn van één jaar is te beperkt om dat ambt ten volle te valoriseren. Om mijn weg te vinden in wettelijke beschikkingen en huishoudelijke reglementen was de hulp van onze administratie in het algemeen en van Marijke in het bijzonder meer dan welkom. Een gelijkaardige situatie, maar dan in de overtreffende trap, deed zich twee jaar later voor, toen ik vast secretaris werd. Van mijn voorganger Georges De Schutter kreeg ik alle mogelijke hulp, maar voor de dagelijkse beslommeringen was ik op de teamverantwoordelijke aangewezen. Het gebouw van de Academie kende ik sinds 1967 door en door. Als wetenschappelijk bibliothecaris op zoek naar boeken had ik die op alle mogelijke en onmogelijke plaatsen aangetroffen. Maar de inwendige werking van de instelling was een groot mysterie. Om te beginnen bleek de vast secretaris verantwoordelijk te zijn voor de hele inboedel, van het kostbaarste handschrift tot de laatste vaatdoek. Voeg daarbij het wettelijke raderwerk waarbinnen gewerkt moest worden. Hier bleek Ma-

rijke een onontbeerlijke gids te zijn dankzij haar jarenlange vertrouwdheid met de wegen van de administratie en met de interpretatie van reglementen. Dat kwam vooral in de werking van de Bestuurscommissie tot uiting. In de BC ‘oude stijl’ (thans gelukkig achterhaald) kwam gewoonweg alles ter sprake, van langdurige beleidsplannen tot een lekkende dakgoot. Marijke was er aanvankelijk aanwezig als notuliste, later had zij er zitting in als teamverantwoordelijke. Door haar jarenlange ervaring en vooral doordat zij meebeleefd had hoe visies konden wijzigen en gevoeligheden veranderen, werd haar advies aandachtig beluisterd. Zij schuwde daarbij geen duidelijke taal. En aangezien niet alle leden van de Academie behoren tot de stillen in den lande kon de discussie wel eens ferm oplopen. Maar aangezien de BC traditioneel onderbroken werd door een eenvoudige, doch voedzame broodjesmaaltijd met een glas bourgogne erbij deed de harmonie doorgaans terug haar intrede en eindigde de vergadering in peis en vree. Naast Marijkes vertrouwdheid met het wettelijk en administratief apparaat trof in zulke sessies haar zorg voor de wettelijkheid. Marijke wees er onmiddellijk op, wanneer een voorstel kans liep tegen een legale bepaling in te gaan. Zij was daarbij heel strikt. Als teamverantwoordelijke vertolkte zij verschillende rollen: zij was contactpersoon en niet zelden buffer tussen de Academie en de Brusselse administratie; maar ook beveiligde zij de instelling tegen soms voortvarende initiatieven. En in de BC aarzelde zij nooit om de belangen van de administratieve medewerkers te verdedigen wanneer besparingen met mogelijk negatieve sociale gevolgen zich opdroegen. In de behandeling van de dagelijkse routine gaf Marijke naast grote onderlegdheid blijk van even grote vasthoudendheid. Elk gerezen probleem moest terstond worden aangepakt. Zij was niet bang daaraan de nodige tijd te besteden, ook buiten de officiële werkuren. Openbare vergaderingen wist zij het nodige decorum te bezorgen. Door haar grote bekendheid met de Gentse artistieke scène slaagde zij erin vooral voor de muzikale omlijsting soms onverwachte, maar steeds kwaliteitsvolle kunstenaars aan te trekken. Het feit dat nog steeds de studenten van het Gentse conservatorium het examen piano in onze vergaderzaal afleggen getuigt van die goede verstandhouding.

In december 2013 werd Marijke tot directeur bevorderd. Het betekende de verdiende beloning van haar jarenlange inzet. Toch moeten de laatste jaren geen onverdeeld genoeg betekend hebben: de afbouw van een bibliotheek gaat elke bibliothecaris ter harte. Dat het kernbestand samenblijft is dan maar een schrale troost. Maar voor de Academie blijft het een ereschuld om haar gewezen directeur, teamverantwoordelijke en bibliothecaris van harte dank te zeggen voor jarenlange voorbeeldige plichtsvervulling.

8.5.3 TOESPRAAK DOOR ANNE MARIE MUSSCHOOT, NAMENS DE LEDEN

Beste Marijke,

Graag wil ik ook nog enkele woorden van dank uitspreken, in naam van alle leden van de Academie die het voorrecht hebben gehad op jouw medewerking te kunnen rekenen.

Jij was voor alle leden een steunpilaar, de vaste waarde en het informatiebaken, die antwoord gaf op alle mogelijke en onmogelijke vragen van de leden, de bestuursleden en de voorzitters. De organisatie van de academie, haar statuten, haar geheimen waren en zijn jou bekend als geen ander en bij alle wisselingen van het bestuur en zelfs van vast secretarissen vertegenwoordigde jij steeds de enige *vaste* waarde. Jij was, als classica en als bibliothecaris, geïnteresseerd in het verleden van de academie en je bent vertrouwd met de geschiedenis van het gebouw, waarin je velen hebt rondgeleid met deskundige uitleg. Maar ook door je bekendheid met het externe zowel als interne functioneren van de Academie, waarbij je een beroep hebt kunnen doen op jouw directe contacten met het bestuur van de stad en haar culturele leven, ben je een geprivilegieerd getuige geworden van een tijd die nu is afgesloten.

Jouw brede netwerk heeft het mogelijk gemaakt dat je een bron van inspiratie werd vanaf het moment dat de Academie verplicht werd haar solitaire opstelling te verlaten en naar buiten te komen met een programmatie voor het brede geïnteresseerde publiek. Ik heb menige keer in bewondering gestaan voor de vindingrijkheid van jouw voorstellen en heb vooral mee kunnen genieten van menige verrassende, stijlvolle muzikale omlijsting en zelfs van concerten. Geen moeite was jou te veel om het neusje van de zalm naar de academie te halen. Ik denk aan contacten met Jan De Wilde en met *Graindelavoix* en zovele anderen meer die ik hier niet allemaal kan opsommen. Je was bij de invulling van alle programma's, van de beperkte openbare bijeenkomsten en de vele andere plechtige momenten uit het verleden, tot de organisatie van de recentere contacten tussen de leden en het ruimere publiek vandaag, altijd zéér vindingrijk en nadrukkelijk aanwezig. En altijd weer moest voor accommodatie worden gezorgd voor de genodigden. Dat deed je met de glimlach, en met een team om je heen dat je ondersteunde.

Maar het is natuurlijk in de eerste plaats je organiserende aanwezigheid IN het huis die de leden van de Academie hebben leren waarderen. Vragen over de moeilijke – en laat ik het maar eerlijk zeggen – aanvankelijk ook zeer duister blijvende organisatie van al die prijsvragen en prijzen, heb jij steeds kunnen beantwoorden. Als bibliothecaris zorgde je voor contacten met andere bibliotheken en voor de aanwezigheid van de Academie in de CaGeWeb ofte Ca-

talagus van Gentse Openbare Bibliotheken: een nuttig instrument. En je was natuurlijk verantwoordelijk voor de aankoop van alle titels die de eigen bibliotheek moesten aanvullen en die nodig zijn, zij het nu in afgeslankte mate, voor de beoordeling door de leden van de prijzencommissie voor literaire en wetenschappelijke prijzen. Hier verschaft je niet alleen informatie, maar bleek je ook het geheugen zelf van de academie te zijn, zoals ik meer dan eens zelf heb mogen ervaren. Jij hield gewoon, zoals het een bibliothecaris past, alles bij en kon altijd weer de gewenste informatie bezorgen aan wie met vragen bleef zitten.

Beste Marijke,

Nu je lange carrière in de academie wordt afgerond, wil ik de hoop uitspreken dat je nog lang en zonder stress mag genieten van alles wat je positieve energie kan brengen.

8.6 OVERDRACHT VAN DELEN VAN DE BIBLIOTHEEK AAN HET LETTEREN- HUIS EN DE UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT, WELKOMSTWOORD DOOR WILLY VANDEWEGHE, VASTE SECRETARIS

Deze overdracht gebeurde op een persmoment in aanwezigheid van minister van Cultuur Sven Gatz op 10 april 2018. Vaste secretaris Willy Vandeweghe sprak een welkomstwoord uit:

Mijnheer de minister

Mevrouw de directeur van de Universiteitsbibliotheek Gent

Mevrouw de directeur van het Letterenhuis

Beste collega's academieleden

Dames en heren

Een academie van taal en letteren, daar horen boeken bij. Een academie van 1886, die dit jaar haar 132ste verjaardag viert, is gekenmerkt door veel verleden, veel archief, veel boeken. Dat is al vaak een voordeel gebleken voor vorsers die van het rijke bronnenmateriaal gebruik wensten te maken voor hun onderzoek. Vaak is dat literair- of cultuurhistorisch onderzoek, bv. biografisch onderzoek naar auteurs of geleerden die lid waren, of historisch onderzoek naar de Culturele Vlaamse Beweging of de geschiedenis van de Academie. Ook boeken over taal- en literatuurwetenschap behoren tot de collectie. Er is veel te vinden, er is veel samengebleven.

Er zijn echter ook evidente beperkingen op het opstapelen van archivalisch materiaal en het beheersmatig onderhouden van een bibliotheek. Behalve de ruimtelijke grenzen waar je zelfs in een groot gebouw al snel tegenaan stoot,

is er de nood om aan de moderne eisen van bibliotheek- en archiefonderhoud te voldoen: climatisatie en beheersing van de luchtvochtigheid, bescherming tegen verzuring, enz. Op beide punten waren er grenzen bereikt, temeer daar door de waterrijkdom in de Gentse ondergrond op een bepaald moment ook opkruipend vocht onze boekenvoorraad begon te belagen.

Intussen is de tijd, en dus ook de Academie, niet stil blijven staan. Toen wij opgericht werden, bestond er in België geen enkele universiteit met Nederlands als voertaal van onderwijs en onderzoek. Van een ‘Vlaamse’ Academie werd verwacht dat die een kenniscentrum zou zijn voor taal en letteren. Op dit ogenblik zijn er vier Nederlandstalige universiteiten met een letterenfaculteit, de UGent was de eerste in 1930. Sedert de eeuwwisseling twintigste/eenentwintigste eeuw rekende de Academie het ook steeds meer tot haar taak een breder publiek te bereiken en warm te maken voor de Nederlandse taal en letteren. Doordat steeds meer publieksactiviteiten de werking gingen bepalen, moest ook inzet van personeel aan de bibliotheekwerking onttrokken worden. De samenstelling van een Canon van de Nederlandse literatuur vanuit Vlaams perspectief is een recent en opgemerkt exploot van een academie die zich minder naar binnen keert en zich beperkt tot het genootschap, maar die naar buiten gericht is om in het culturele en maatschappelijke debat een rol te gaan spelen. Ook de subsidiërende overheid gaf te kennen de opbouw van een naar volledigheid strevende bibliotheek niet langer als een kerntaak te beschouwen. De voorbije jaren heeft de Academie dan ook beslist, om aan de gewijzigde invulling van haar kerntaken en haar werking tegemoet te komen, haar bibliotheek- en archiefbeleid anders te oriënteren. Voortaan beperkt zich dat beleid tot vier pijlers: archiefmateriaal i.v.m. de culturele Vlaamse Beweging en i.v.m. eigen geschiedenis en leden wordt rigoureus bijgehouden. Bibliotheekmateriaal: belletrie wordt verzameld voor zover die relevant is voor de Canon, wetenschappelijke literatuur staat in dienst van de wetenschappelijke werking rond Bronnenstudie en Editie van het CTB.

Op dit ogenblik werkt de Academie binnen het geïntegreerde letterenbeleid nauw samen met het VFL, en koestert ze plannen om de band met het onderwijs te versterken door in haar gebouw een Canoncentrum tot stand te brengen waar scholen hun leerlingen met het talige en literaire erfgoed kennis kunnen laten maken.

Overdracht van het archief Prudens van Duyse en het NLF aan het Letterenhuis

Voor deelarchieven van uitzonderlijk belang, gaat de Academie partnerschappen aan met andere archivalische instellingen. Een evidente partner voor een

letterenacademie is een instelling als het Letterenhuis. Met hen kwamen wij tot een overeenkomst om enkele belangrijke deelarchieven aan hun professionele zorgen toe te vertrouwen. Dankzij het archiefinventarisatieproject dat de KANTL in het eerste decennium van deze eeuw opzette, op initiatief van bibliothecaris Marijke De Wit, en uitgevoerd door archiefdeskundige Isabel Rottiers, was dit archief goed geordend en was er meteen een inventaris beschikbaar.

In verband met twee archieven zijn al stappen gezet. Er is het archief van Prudens van Duyse, de negentiende-eeuwse ‘flamboyante dichter en orangist’, waarvan de inventaris in 2012 door toenmalig rijksarchivaris Michel Nuyttens is gepubliceerd in onze wetenschappelijke reeks *Verslagen en Mededelingen*. In 2016 werd dit archief overgedragen aan het Letterenhuis, dat er al heel wat mee gedaan heeft, waarover straks meer.

In de overeenkomst met het Letterenhuis is ook sprake van het archief van het Nationaal Fonds voor de Letteren. Dit Fonds, opgericht na de Tweede Wereldoorlog, had een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling, elk beheerd door de respectievelijke taal- en letterenacademie. De Vlaamse vleugel werd opgeheven eind 1999, bij de oprichting, per 1 januari 2000, van het Vlaams Fonds voor de Letteren, het VFL. Het bevat een schat aan informatie over de beoordeling en subsidiëring van literair werk, en in de beginperiode ook over het opzetten van een aantal reeksen met vertalingen (Frans, Engels, Duits) van klassieke werken uit de Nederlandse literatuur.

Omdat deze functie dus niet langer als een actieve opdracht bij de KANTL berust, kan het archief worden overgedragen naar de plek waar het thuishoort, nl. het Letterenhuis.

Overdracht van een collectie oude en bijzondere boeken van de KANTL aan de Universiteitsbibliotheek Gent

De Academie heeft in de loop van haar geschiedenis een indrukwekkende collectie boeken bijeengebracht, meer dan 60.000 in totaal. Door dat het om een ledenbibliotheek ging, en dus een bewaarbibliotheek, is veel in goede staat bewaard gebleven. Daar komt bij dat extra zorg besteed werd aan de banden. Het tweede punt van het bibliotheekreglement uit 1887 luidt: ‘Geen boek wordt in leen gegeven dan nadat het gebonden is, en op het titelblad, alsmede op den rug, voorzien van den stempel der Academie’. Deze goed bewaarde collectie vond echter te weinig lezers, en zeker toen het gebouw een aantal waterkwaaltjes begon te vertonen, bleek dat er een duurzamer oplossing voor de bewaring en terbeschikkingstelling gevonden moest worden. Een evidente partner daarbij is natuurlijk de bibliotheek van de Universiteit Gent, die deel uitmaakt van het netwerk dat bekend staat als de ‘Vlaamse Erfgoedbibliotheek’. Dat is een samenwerkingsverband van zes Vlaamse bibliotheken met belangrijke

erfgoedcollecties: twee in Antwerpen (naast de UBib ook de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience), een in Brugge (de Openbare Bibliotheek), een in Hasselt (de Provinciale Bibliotheek Limburg), en dus de Gentse UBib.

Dat we van al die bibliotheken met UGent de gesprekken aangingen, heeft met diverse factoren te maken. Om te beginnen werken we al jaren met deze partner samen voor de online digitale catalogus 'Catalogus van de Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken', kortweg CaGeWeB, waar bibliothecaris Marijke De Wit momenteel secretaris van is. Er is natuurlijk ook de ruimtelijke nabijheid: na de overdracht kan de collectie door de leden en andere belangstellenden geraadpleegd blijven worden op korte afstand van het Academiegebouw. Daar komt bij dat er net enorme inspanningen zijn gebeurd om binnen een ingrijpend renovatieproject ook de depotruimte van de Gentse Universiteitsbibliotheek gevoelig uit te breiden. En een niet te onderschatten troef was ook het digitale beschikbaarstellingsproject i.s.m. Google Books, waardoor in één klap heel wat van de kostbare oude werken via het internet gratis raadpleegbaar zouden worden. In een eerste fase werden met het oog daarop alle oude drukken tot en met het jaar 1877 overgedragen.

In een of meer volgende fasen wordt de rest van de bibliotheek aan de UBGent overgedragen, met uitzondering dus van wat de KANTL zelf als kernbibliotheek behoudt (de vier pijlers, cf. supra). Hierbij kan de UBGent dubletten afstoten, of werken die niet in haar collectie profiel passen herbestemmen naar andere bibliotheken binnen het netwerk van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek. M.a.w. met haar overdracht naar de UBGent en toestemming voor verdere herbestemming zorgt de KANTL er voor dat haar collectie niet alleen bijeen blijft, maar ook in een hedendaagse context bewaard, ontsloten en ter beschikking gesteld wordt van de gemeenschap.

8.7 TOESPRAKEN BIJ DE PRESENTATIE VAN PUBLICATIES VAN OF IN PARTNERSCHAP MET DE KANTL

8.7.1 NOLENS HANDBOEK, 17 APRIL 2018, TOESPRAAK DOOR BERT VAN RAEMDONCK, COÖRDINATOR KANTL

Geachte heer Nolens, geachte mevrouw De Jong,
Geachte heren voorzitters van de Kamer en het Vlaams Parlement,
Geachte leden van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde,
Geachte genodigden van de Universiteit Gent en Poëziecentrum,
Beste collega's, studenten, poëzieliefhebbers,
Beste vrienden,

Het is met ontzettend veel plezier dat ik u vandaag welkom mag heten op deze studiedag over en hommage aan Leonard Nolens. Dat *ik* het ben die dat mag doen, komt doordat ik als coördinator van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde normaal gezien de gastheer van dit evenement zou zijn geweest.

Samen met onze goede collega's van Poëziecentrum en de vakgroep Letterkunde (afdeling Nederlands) van de UGent organiseren wij met de KANTL jaarlijks een studiedag over telkens een ander aspect van poëzie. In vorige edities onderzochten we bijvoorbeeld de relatie tussen poëzie en muziek, vroegen we ons af hoe ons 'beeld van een dichter' precies ontstaat, en welke figuren uit onze literatuur als zgn. 'poëziebemiddelaars' zijn opgetreden. Die studiedagen vinden afwisselend plaats in de KANTL en in Poëziecentrum, en dit jaar was het de beurt aan de KANTL om opnieuw als gastlocatie op te treden.

Dat dit weliswaar anders is uitgedraaid, heeft alles te maken met het thema dat we voor onze bijeenkomst van dit jaar hebben gekozen. Toen we dit evenement voorbereidden, besloten de drie organiserende partners namelijk om de editie van 2018 voor één keer eens aan een zeer specifiek en bijzonder thema te wijden, met name het oeuvre van Leonard Nolens.

Enerzijds was het ons opgevallen dat, ondanks de grote aandacht voor het werk van Nolens in tijdschriftnummers, essays en kritieken, er zeker nog plaats was voor (en zelfs nood aan) academische aandacht voor Nolens' oeuvre. Die vaststelling bracht ons niet alleen op het idee voor deze studiedag, collega's Yves T'Sjoen en Carl de Strycker stelden ook het eerste academische handboek samen dat volledig aan Leonard Nolens is gewijd; daar hoort u later vandaag meer over.

Anderzijds vonden we het ook méér dan gepast om – vertrekkend vanuit dat academische perspectief – ook eens gewoon feestelijk hulde te brengen aan het bijzondere oeuvre van een bijzondere dichter. We wilden er (met andere woorden) dit keer een echt feest van maken, en het deed ons dan ook onnoemelijk veel plezier dat u, wanneer we ons programma bekend maakten, daar blijkbaar erg massaal hetzelfde over dacht (en denkt), en dat de respons dus enorm is gebleken.

Drie dagen na de bekendmaking van ons programma bleek al dat we met een heerlijke kanjer van een geweldig luxeprobleem zaten opgescheept: het aantal inschrijvingen had de maximumcapaciteit van onze zaal in de KANTL (dat zijn zo'n 110 personen) toen al bereikt.

Omdat we het ondenkbaar vonden dat we iemand zouden moeten meedelen dat hij/zij dit feest niet kon bijwonen omdat onze zaal nu eenmaal vol zat, hebben we naar een alternatief uitgekeken. En kijk, dankzij de grenzeloze energie en vindingrijkheid van Sieglinde Vanhaezebrouck van Poëziecentrum hebben we een plek gevonden die bijna zo sfeervol is als de Grote Vergaderzaal van de KANTL.

In naam van de drie partners dank ik de mensen van deze Oude Vismijn voor de snelle, vriendelijke en flexibele service die ze ons hebben geboden. Het gevolg is dat ik u vandaag niet vanuit de Koningstaat welkom mag heten, maar vanuit zaal De Markt, hier in de Rekelingestraat.

We hebben een prachtig programma, waarin we zowel onze academische interesse voor het oeuvre van Leonard Nolens hebben doen spreken, als ons enthousiasme om op een creatieve, verrassende, verfrissende en verwonderende manier hulde te brengen aan de auteur van dat oeuvre.

Over dat programma ga ik zelf niets vertellen. Daarvoor geef ik dadelijk het woord aan Carl De Strycker (directeur van Poëziecentrum), die de sprekers zal inleiden en u door het vervolg van deze middag zal leiden.

Zelf rond ik af door mijn grote dank en waardering uit te spreken (i) aan Leonard Nolens, om hier vandaag samen met ons te willen zijn, (ii) aan Poëziecentrum en de vakgroep Letterkunde (afdeling Nederlands) van de UGent voor de prettige samenwerking, (iii) aan de dichters en studenten van Auw La, en (iv) aan u allen, om zo massaal met ons mee te komen vieren.

Ik wens u een heerlijk leerrijke, inspirerende, prachtig poëtische en vooral feestelijke Nolens-dag toe.

8.7.2 HET NARRENSCHIP IN DE LAGE LANDEN, 18 APRIL 2018

8.7.2.1 Welkomstwoord door Willy Vandeweghe, vaste secretaris

Beste collega's
Geachte auteurs
Dames en heren

Vandaag is de KANTL trots haar nieuwste publicatie te kunnen voorstellen: een publicatie over een schip vol zotten en vol dwazen. Het werk heeft als titel *Der zotten ende der narren scip*, het is de adaptatie van een Duits stuk, toegeschreven aan de Gentse humanist Josse Bade (1462-1535). De titel doet denken aan de *Lof der zotheid* van Desiderius Erasmus en inderdaad, de twee humanisten waren lang bevriend.

De tweedelige publicatie werd verzorgd door academielid Ann Marynissen (Universität zu Köln) en Theo Janssen (Vrije Universiteit Amsterdam). Twee taalkundigen die een literair werk uitgeven! Het past in de beste academische en filologische traditie.

Het boek verscheen als achtste aflevering in de reeks *Studies op het gebied van de cultuur in de Nederlanden*, waar in het recente verleden ook nog *Tableau Poetique* is verschenen, een teksteditie en studie door collega Werner Waterschoot, i.s.m. Frederica Van Dam, een kunsthistorica: alweer de vrucht van vakoverschrijdende samenwerking.

Wat het boek van Werner Waterschoot en dit tweedelige magnum opus van Ann Marynissen en Theo Janssen nog meer met elkaar gemeenschappelijk hebben, is dat het gaat om KANTL-publicaties die tot stand zijn gekomen binnen onze samenwerking met Leuven University Press. Zoals u misschien weet zijn wij enige tijd geleden met LUP een samenwerking aangegaan om een aantal stappen uit het omslachtige productie- en distributieproces van onze boeken beter te stroomlijnen en te professionaliseren. Die samenwerking heeft o.m. ook (gunstige) repercussies gehad voor de vormgeving van onze boeken: zowel de binnenkant als de buitenkant van onze werken zien er beter, frisser en aantrekkelijker uit. Bij een toch wel complexe publicatie zoals die van Marynissen en Janssen is dat zeer zeker een welgekomen (neven)effect, gelet op de vele afbeeldingen die zijn opgenomen en de bijzondere eisen van de vormgeving.

8.7.2.2 Laudatio door Karel Porteman, erelid

*Die ydelheit studeren ende zothheit leeren
Vercrijghen selden vele goeds ende eren.*

Wijze toehoorders,

Mag ik beginnen met twee citaten?

1. [Er zijn er die] het volk in de waan brengen dat zij meer weten dan zij doen en daarom meer boeken kopen dan ze willen lezen of kunnen begrijpen, en er tevreden mee zijn dat de boeken mooi zijn, goed gebonden en verguld. Ze zuiveren ze van stof en zand en slaan de pagina's om, ook al begrijpen ze er niets van.
2. Daarom koop ik fraaie boeken, in grote stapels. Lezen kan ik ze niet, laat staan begrijpen, maar ze schoon houden en afstoffen kan ik wel. En heeft men het over een of andere wijsheid, dan zeg ik dat ik thuis alles paraat heb wat een wijs man redelijkerwijs moet weten [...]. Maar ik hoef niet alles te weten wat er geschreven is. Voor mij is het genoeg als ik, naar mijn zin, meneer genoemd word. Mijn gezellen studeren voor mij.

Geachte toehoorders,

Als, hoop ik, toekomstige bezitters van het boek dat ik u vanmiddag mag aanprijzen, moet u zich door deze teksten niet beledigd voelen. Zelfs niet de bibliofiele verzamelaars onder u. Fraai hertaald, brengen deze citaten bij monde van een leraar en een nar een van die talloze, wijze, broeder- en zusterlijk glimlachende hekelingen die weerklinken vanop de vloot die in het zog van Sebastian Brants *Narrenschiff* aan het eind van de vijftiende eeuw de Rijn en de Seine zijn opgevaren. Van één van deze schepen werd – u hebt het gehoord – een paar jaar geleden de kapitein ontdekt: de humanist, professor en uitgever Josse Bade, een Gentenaar nog wel. Zijn Nederlandse bewerking van Brant die hier vandaag fraai gekalfaat en opgetuigd aan onze kade ligt is, ziet er dankzij de Nederlands-Vlaamse rederij Janssen-Marynissen uit als een indrukwekkend galjoen, met in de mast de wimpel van de Academie. De lading bestaat niet alleen uit vaten vol bitterzoete medicijnen tegen de zothed, maar ook uit kisten vol royaal aangeboden bijsluiters in de vorm van toelichtingen en commentaren. Welkom aan boord. En om averij te vermijden, zal ik nu de scheepvaartterminologie maar verlaten. Metaforen gaan vaak struikelen.

In het derde deel van de nieuwe literatuurgeschiedenis (655-658) heeft Herman Pleij *Der zotten ende der narren scip* een ‘prachtwerk’ genoemd en gelijk heeft hij: er zijn de heel bijzondere door een ploeg kunstenaars onder wie Albrecht Dürer ontworpen houtsneden, er is de boeiende verhouding tussen motto’s, prenten, rijm en proza die we, zij het anachronistisch, emblematisch kunnen noemen en er is de aanstekelijke kwaliteit van de zeden polijstende teksten: gevat, helder, wijs en broederlijk beschavend vanuit de christelijke en antieke moraalfilosofie, met geloof in het menselijk kunnen. En met wat we nu over de auteur weten, durf ik daaraan toe te voegen: geen Erasmus weliswaar, maar wel een humanist die het om welke reden dan ook de moeite waard vond in de volkstaal te schrijven.

De waardering van Pleij voor het historische werk mag ten aanzien van de moderne editie die hier vandaag voorligt, nog zwaar vermenigvuldigd worden. Wat een uitgave, wat een weelde aan toelichtingen en illustraties, wat een schatkist of – excusez le mot – , grabbelton voor cultuurhistorische verrijking en vermaak.

Josse Bade is als drukker-uitgever en christelijk-humanistisch moralist meer dan gefascineerd geweest door Brants *Narrenschiff*. In het verlengde ervan schreef hij twee Latijnse werken en in 1500 komt hij met een Vlaamse (vrij drastische) omwerking ‘ter lering van alle goede christenen die geen andere taal kennen dan die men in de Nederlanden spreekt’. Hij laat ze drukken bij de Parijzenaar Guy Marchand. In zes jaar (1494-1500) zijn er, volgens de Franse

boekhistoricus Frédéric Barbier van Brants boek en de vertalingen en bewerkingen ervan ongeveer dertienduizend exemplaren verschenen. En dat daarbij in de Parijse productie ook een Nederlandse versie zit, hoeft ons eigenlijk niet overmatig te verbazen. Bades netwerk in de uitgeverswereld was wijd vertakt en hij hield nauw contact met o.m. de Gentse en Antwerpse boekhandel. Onze Narrenschip-uitgevers van 2018 laten duidelijk zien hoe Bade op zijn voorbeelden zijn persoonlijke stempel heeft gedrukt. Zijn uitgangspunt was de tweede editie van een Latijnse bewerking van Brant door diens landgenoot Jacob Locher (1497). Josse Bade maakt een eigen keuze en legt eigen accenten, beoogt een breder publiek en stelt meer dan zijn voorgangers het geheel sterker in dienst van een christelijke moraal. Hij zou ook minder vrouwonvriendelijk zijn en toont zich milder inzake spel en ontspanning.

Volume één brengt naast de fraaie facsimile 's van het origineel – houtsneden en tekst – telkens een goed doordachte hertaling van de laat-middel-vlaamse tekst. Deze hertaling is én stilistisch én qua woordkeuze zeer geslaagd. Ze vertoont een groot respect voor het origineel zonder er gedateerd uit te zien: ze klinkt dus noch ouderwets, noch modieus of ronselend hedendaags. Ook de berijmde stukken zijn in proza hertaald, wat een goede keuze was om de inhoud van het betoog zo nabij mogelijk te blijven. [Al had ik voor de soms pittige motto's toch voor een rijmpje gekozen]. De moderne tekst leest bijzonder vlot en kan aanhoudend op zijn merites worden getoetst omdat hij naast de facsimile's staat afgedrukt. Een comfortabelere lectuur van oude teksten kan men zich niet voorstellen. Mediëvisten en andere kenners zullen dat misschien overbodig vinden, maar écht wijze mensen slaan een beetje luxe nooit af. En dat luxegevoel vermindert niet wanneer we ons naar de zware commentaarband begeven waarin Theo Janssen en Ann Marynissen zich onder het dek begeven om de lading van het schip nauwkeurig te monstereën. Daar gaan we weer.

Dat tweede volume draagt als titel 'Het schip ingaan', een mooie titel die, als ik hem op mijn beurt hertaal tot 'de boot ingaan', toch wat onheilspellend klinkt. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen dat onze twee weliswaar bescheiden auteurs hun studie tot mislukken gedoemd wilden zien. Wél is hun keuze voor een periscopische commentaar die tegelijk wil ingaan én op het referentiekader van Bade, én op dat van diens historisch publiek én op de cultuurhistorische nieuwsgierigheid van de hedendaagse lezers, mediëvisten en anderen, een niet vanzelfsprekende onderneming. Geen vraag laat zich immers beperken. Contexten zijn in principe eindeloos en hebben bovendien vele gezichten gaande van concrete bronnen en realia tot verwantschappen en allerlei soorten connotaties. De auteurs van deze uitgave hebben gekozen voor de wijdste blik en we moeten ze daar uiteindelijk dankbaar voor zijn. Mijn suggestie van

enige ‘overdaad’ connoteert ‘feestmaal’ en dat laatste is dit boek zonder twijfel. Voor de ene zal het nooit genoeg zijn, voor de andere misschien af en toe te veel.

De 117 columnachtige hoofdstukjes van Bade en hun prenten krijgen nagenoeg vierhonderd bladzijden commentaar. Daaraan gaat een inleiding vooraf van meer dan tweehonderd pagina’s over de narrenschiptraditie en de positie van Bades omwerking daarin, over de broederlijke berisping als werk van barmhartigheid en als praktijk bij de moderne devoten, over de inhoud van de betogen met een zeer interessante studie over de contemporaine zondenleer, over de relatie zonde en zothed, over de samenstelling van het narrenschip, zijn bemanning, zijn bestemming, de houtsneden, de invloed op Erasmus en de visuele doorwerking (Jeroen Bosch bijvoorbeeld). Al deze kwesties vormen de invalshoek van de copieuze aantekeningen, in woord én beeld (het deel bevat 269 platen waarvan zeer vele in kleur). Deze aantekeningen verklaren niet alleen – en Bades op zichzelf schijnbaar best te volgen tekst vraagt daar beslist naar –, ze zijn vaak ook de trigger van cultuurhistorie in de brede zin van het woord. Ik doe ze het best recht met enkele voorbeelden.

Als opschrift van mijn laudatio koos ik het motto van Bades hoofdstuk XXVII:

*Die ydelheit studeren ende zothheit leeren
Vercrijghen selden vele goeds ende eeren.*

Het is niet de bedoeling dat Ann Marynissen en Theo Janssen dat in hun zak steken. Bade beoogt natuurlijk iets anders. Onder meer dat ‘kundes’ moeten leiden tot ontwikkeling, zelfkennis, deugd en wijsheid en dat ze waardeloos zijn als er niets mee gedaan wordt. Eén zinnetje uit Bades uiteenzetting isoleert men beter niet uit zijn omgeving:

zot [zijn zij] die altijd met kundes bezig blijven die alleen tot andere kennis dienen, zoals logica en grammatica.

Dat vergt voor de moderne lezer – zeker als die een geschokte linguïst zou zijn – beslist uitleg. De aantekeningen openen meteen een verhelderende context: de kritiek rond 1500 van de humanisten op het onderwijs in de grammatica en de logica bij monde van Lorenzo Valla. Maar die context deint meteen uit als de plas waarin men het spreekwoordelijk keitje heeft gegooid. Van Valla’s stijltraktaten (de *Elegantiae*) en zijn vernieuwende Logica krijgen we meteen in nuce een drukgeschiedenis aangeboden alsmede een verwijzing naar Valla’s navorer Agricola, dat alles met literatuurverwijzingen. Verder wordt Bades beschouwing over onderzoek en kennis als een mogelijke zinspeling op Bernardus van Clairvaux geduid, tekst die dan op zijn beurt als een eventuele

inspirator van Thomas a Kempis' *Navolging van Christus* wordt aangevoerd, weer met citaten en verwijzingen. Zo kan de toegewijde lezer van de commentaren in deel II zich welgevallig urenlang op een zee van kennis laten drijven soms ver van Narragonië, maar dat kan je, zoals ik zei, ook beschouwen als een luxe. Of Bades beoogde publiek al die verbanden onderkende valt te bewijfelen, maar dat vermindert het genoegen niet. Op deze manier halen de uitgevers in hun commentaren bijvoorbeeld ook wel eens teksten van Jan van Ruusbroec of Boendale naarboven, terwijl deze auteurs op het eerste gezicht voor Bade geen aanwijsbare bron zijn en ze voor zijn historisch publiek alleen in handschriften ter beschikking lagen. Toch hebben zulke verwijzingen zin. Niet alleen omdat Bade in Gent bij de Broeders van het Gemeene Leven ter schole trok en bij de Moderne Devoten en in Leuven waarschijnlijk wél kennis heeft kunnen nemen van het werk van Ruusbroec, maar ook omdat ze illustreren dat het discours van de narrenschipliteratuur deel uitmaakt van grotere ideologische verbanden die het genre ver overstijgen. Tussen haakjes alle Latijnse citaten en tegencitaten zijn in het Nederlands of een andere moderne taal vertaald. Luxe.

Tot de aangenaamste toelichtingen behoren zeker die van de realia, soms bladzijdenlang en van vele illustraties voorzien. Het zijn kleine documentaires op zichzelf. Ik vermeld onder meer de uitbreidingen over etikette, schoentypes, wereldboldragers, godloochenaars, het rad van fortuin, de prostitutie, doctorshoeden, dansen, bedelarij en armenzorg, insignes, kledij, verentooien, woekerpraktijken en last but not least Het Laatste Oordeel. Met dit narrenschap vallen veel spannende historische tochten te maken. Aanleiding tot lof en prijs geven ook de toelichtingen bij spreuken en zegswijzen. Hetzelfde geldt voor de accurate en heldere beschrijving van de houtsneden. In bimediale literatuur zijn deze beschrijvingen van essentieel belang voor een goed begrip van de tekst. De ervaring heeft mij geleerd hoe slecht zelfs geroutineerde lezers vaak *kijken*. Dat zal ze met dit boek dankzij de scherpe blik van onze editoren zeker niet overkomen.

Ik eindig, zoals het hoort, met het laatste hoofdstuk, hoofdstuk CXVII, met als motto:

Er zijn veel zotten die niets kunnen,
Maar anderen kennis en wijsheid misgunnen.

De prent toont een man die drie narren op het punt staan te stenigen; hij zoekt zijn toevlucht bij twee met handgebaren docerende heren in filosofendracht. Het ligt voor de hand dat het hier over het vertrouwde verweer tegen mogelijke critici gaat. Ik citeer de aanvang van de tekst omdat die zo mooi aansluit bij de aanhalingen waarmee ik deze toespraak ben begonnen:

Zoals in het eerste hoofdstuk van dit werk tegen en contra die zotten gesproken is die veel boeken kopen of willen maken, maar daartoe kennis noch wijsheid hebben, wat een grote dwaasheid is, zo moet hier aan het eind van dit werk gesproken worden over diegenen die niets weten, noch iets kunnen, maar toch spotten en de draak steken met hen die een goed en nuttig werk maken en leveren, en die er altijd iets op aan te merken hebben, wat geen wonder is omdat het altijd veel makkelijker is enkele gebreken in een groot werk op te merken dan het zonder gebreken te maken. Ieder redelijk mens moet daarbij beseffen dat niemand volmaakt is, en hij moet niemand, zoals velen doen, ervan weerhouden iets goeds te realiseren.

Daarmee kunnen we het dus stellen en hebben we het begrepen. Of tenminste dat denken wij. Maar dat is buiten de waard gerekend. De aantekenaren trekken achter deze topos weer de coulissen open. De voorstelling van de stenen gooiende zotten staat mogelijk in relatie met die in een Duitse uitgave van Petrarca's *De remediis*. Bij Brant en Locher staat bovendien bij dit slothoofdstuk een andere prent: we zien wellicht Brant zelf geknield voor een altaar, met een doctorsmuts in de hand en achter hem de narrenattributen die hij blijkbaar heeft afgelegd; hij wordt door een kliek zotten bespot. Zou Bade dat te aanmatigend hebben gevonden, in het licht van de slotzin van het hoofdstuk: *niemand zo volmaakt of hij heeft gebreken*? Of vond hij dat hij niet als Brant kon worden voorgesteld? Volgens de editoren zou bij Josse niet alleen vrees voor spot hebben gespeeld, maar ook voor kritiek op de taal en stijl van zijn omwerking.

Voorts worden we verwezen naar gelijkaardige bedenkingen van o.m. Boendale en de vertaler van de Theophiluslegende, en dat niemand zonder fouten is of leeft mogen ook nog eens Horatius en Thomas van Kempen komen bevestigen.

Wijze toehoorders,

Dit prachtige boek biedt ons ontzettend veel informatie en eerlijk gezegd het doet ons ook een beetje duizelen. Om deze draaierigheid te remediëren of die als toekomstige lezers te anticiperen begeven we ons nu naar de receptie, zij het dan gewapend met de beschavende raadgevingen uit kapittel CV over oneerbare kletsers en gulzigaards:

Niet zwijgzaam zijn, maar ook niet veel praten
niets omstoten, geen vaatwerk breken,
geen botten met de tanden afkloven,
geen aangebeten spijs op de schaal leggen,
noch boeren, geeuwen, wrijven of krabben,
ook bij het drinken geen eten in de mond bewerken,
niet zitten staren, niet liggen, noch leunen,
noch tegen andermans benen schoppen.

Wilt u weten wie dat nog allemaal heeft gezegd en waarom en hoe: ik ken een voortreffelijk boek daarover.

8.8 STANDPUNTEN EN MENINGSVORMING

8.8.1 EDUMASTER NEDERLANDS

In het kader van de hervorming van de lerarenopleiding wordt erover gedacht de edumaster die leidt tot lesbevoegdheid Nederlands open te stellen voor bachelors die geen Nederlandse taal- en letterkunde hebben gestudeerd.

De KANTL ziet de meerwaarde van leraren met een brede, multidisciplinaire achtergrond. Zij is echter ook van mening dat een leraar in de allereerste plaats moet beschikken over een solide kennis van zijn vak. Wat het onderwijs van het Nederlands betreft, vereist dat een degelijke kennis van de huidige stand van zaken in de diverse domeinen van de neerlandistiek, de studie van de Nederlandse taal, literatuur en cultuur.

Opdat het leervak Nederlands in de middelbare scholen niet zou inboeten op zijn algemeen- en cultureel-vormende karakter, acht de KANTL een substantieel en geloofwaardig voorbereidingsprogramma voor studenten die geen bachelordiploma Taal- en Letterkunde/Nederlands hebben behaald noodzakelijk. Zij doet een oproep aan de academische en politieke overheden om het principe niet los te laten dat voor dezelfde lesbevoegdheid een vergelijkbare vooropleiding vereist is.

8.8.2 MOTIE N.A.V. 1 UUR MINDER NEDERLANDS IN HET KATHOLIEK ONDERWIJS VLAANDEREN

Snoeien in het schoolvak Nederlands is een heilloze weg

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL) verneemt met grote bezorgdheid dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen in het secundair onderwijs een uur Nederlands uit het lessenpakket wil schrappen om

een vak ‘Mens en samenleving’ mogelijk te maken.

De KANTL wijst erop dat recent nog vanuit diverse hoeken gewezen is op de zorgwekkende achteruitgang van de schrijf- en leesvaardigheid van de Vlaamse scholieren (alsook op de toenemende marginalisering van literatuur, cultuur en taalbeschouwing in het secundair onderwijs). In het licht daarvan is het voor de KANTL allerm minst duidelijk hoe de eindtermen Nederlands in de toekomst voluit gerealiseerd zullen worden, indien er in het aantal lesuren Nederlands gesnoeid zou worden.

De KANTL stelt de zin van de vorming ‘Mens en samenleving’ niet ter discussie. Dat scholen burgerschap, mediawijsheid en ondernemingszin aanwakkeren, lijkt ons een goede zaak. Een uitstekende beheersing van het Nederlands, een vlotte lees- en schrijfvaardigheid en een rijke kennis van ons talig en cultureel erfgoed zijn daarvoor echter noodzakelijke basisvoorwaarden.

Omdat het aanleren daarvan tot de essentie van het schoolvak Nederlands behoort, lijkt het ons een heilloze weg om in het aantal lesuren Nederlands te snoeien. De KANTL vraagt het Katholiek Onderwijs Vlaanderen bijgevolg om betere oplossingen te zoeken om zijn doelen te bereiken.

8.8.3 MEMORANDUM VOOR DE VERKIEZINGEN IN 2019

Zorgen voor onze taal en letteren

De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL) werd door de overheid ingesteld als een autonoom, onafhankelijk en multidisciplinair genootschap. Ons doel is de studie, de beoefening en de bloei van de Nederlandse taal en letteren.

Met dat doel voor ogen organiseren we het hele jaar door culturele en wetenschappelijke evenementen. Daarvoor werken we vaak samen met partners uit de culturele of de wetenschappelijke sector. Ons Academieggebouw in Gent is ook een open huis voor andere spelers uit die sectoren, die bij ons een inspirerende plek vinden om hun activiteiten te doen plaatsvinden.

De KANTL geeft een tijdschrift en verscheidene reeksen monografieën uit. Verder kennen we wetenschappelijke en literaire prijzen toe en zijn we verantwoordelijk voor het beheer van een groot aantal fondsen. Met de opbrengst van die fondsen worden onze prijzen en publicaties gefinancierd.

Een bijzondere plek in onze werking wordt ingenomen door de zorg voor de literaire canon. In 2015 maakten we een dynamische lijst op met 50 (+1) essentiële werken uit de Nederlandstalige literatuur. Die canonlijst is een leidraad voor leerkrachten, leesclubs, bibliothecarissen, uitgevers, theatermakers, cultuurministers, televisiemakers en andere lezers.

Naar aanleiding van de verkiezingen in 2019 dringt de KANTL er bij de politieke verantwoordelijken op aan om een bijzondere aandacht te blijven hebben voor alles wat de Nederlandse taal en letteren in Vlaanderen doet bloeien. We zetten onze voornaamste krachtlijnen even op een rij.

Op het Vlaamse niveau

Onderwijs en vorming

- Kwaliteitsvol onderwijs Nederlands in het lager en in alle richtingen van het middelbaar onderwijs:
 - Aandacht voor verdieping (grammatica, kennis van taal en literatuur)
 - Lesbevoegdheid Nederlands voor leraren met een vorming in taal en letteren
- Bescherming van het Nederlands in het hoger onderwijs:
 - behoud van de volwaardigheid en het prestige van het Nederlands als taal van onderwijs en onderzoek, met het oog op de belangrijke rol die de afgestudeerden van het hoger onderwijs in de samenleving op zich zullen nemen
 - verdere ontwikkeling van een Nederlandse wetenschappelijke terminologie en vakterminologie
- Bevordering van kwaliteitsvol standaardtaalgebruik in het onderwijs, de ambtenarij en de openbare omroep
- Volgehouden steun aan het bibliotheekwezen met het oog op leesbevordering
- Uitbouw van een volwaardig centrum rond de literaire canon in de KANTL, met middelbare scholieren als eerste doelpubliek
- Versterking van het onderwijs van het Nederlands als tweede taal voor nieuwkomers
- Ondersteuning voor leerlingen met taalachterstand in het kleuter- en basis-onderwijs

Wetenschap

- Bijzondere aandacht bij de wetenschappelijke fondsen (met name het FWO) voor onderzoek naar Nederlandse taal en literatuur, ook in het kader van Vlaams-Nederlands onderzoeksfinanciering
- Steun aan Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften, ter bevordering van het Nederlands als wetenschapstaal en om publicaties hierover in ‘open access’ mogelijk te maken

Cultuur en erfgoed

- Middelen voor het levend houden van een nationaal literair geheugen, m.n. kennis van de literaire canon
- Steun via het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) aan Nederlandstalige literaire tijdschriften, als broedplek voor experiment en aanstormend talent
- Steun via het VFL voor het uitgeven van poëzie
- Steun aan het culturele middenveld (o.a. auteursgenootschappen en andere organisaties die de lokale taal en geschiedenis bestuderen)
- Ondersteuning van initiatieven die gericht zijn op betrouwbare uitgaven van literaire werken uit de literaire canon
- Inclusie van oraal en talig erfgoed in de overheidsprogramma's rond (im)materieel erfgoed, zoals dialecten en plaats- en persoonsnamen

Taalbeleid

- Afstemming tussen Vlaanderen en Nederland i.v.m. het taal- en letterenbeleid, via de Nederlandse Taalunie (NTU) en andere organisaties
- Versterking van de steun door de NTU aan het extramurale universitair onderwijs Nederlands
- Aandacht voor helder en begrijpelijk Nederlands in de communicatie van de overheid met haar burgers
- Doorgedreven inspanningen om via VFL-steun aan vertalers het Vlaamse vertaalbeleid verder uit te bouwen
- Uitbouw van 'culturele diplomatie' via taal- en literaire activiteiten in het buitenland waar Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering actief zijn

Op het federale niveau

- Meer aandacht voor de rol van de Koninklijke Bibliotheek van België in het academische en culturele weefsel van de twee taalgemeenschappen in ons land

Op het Europese niveau

- Versterking van initiatieven en projecten die de lokale talen mee hun rol laten spelen in de digitale wereld (Digital Humanities: Clarin, Clariah, Dariah en fondsen voor vertaling)
- Blijvende aandacht voor het behoud van het Nederlands als middelgrote forumtaal in de EU en haar instellingen
- Blijvende aandacht voor taal- en letterkundig onderzoek in de Europese onderzoeksfinanciering

Inhoud Jaarboek 2018

Hoofdstuk 1: Administratieve gegevens

1.1 Wetten en decreten	1
1.1.1 Wetgeving tot 2018.....	1
1.1.2 Decreet van 12 oktober 2018	1
1.1.3 Memorie van toelichting bij het ontwerp van bovenstaand decreet	6
1.1.3.1 Algemene toelichting.....	6
1.1.3.2 Toelichting bij de artikelen.....	8
1.2 Statuten	12
1.3 Interne reglementen	18
1.3.1 Huishoudelijk reglement van de Academie.....	18
1.3.2 Reglement literaire en wetenschappelijke prijzen.....	18
1.3.2.1 Evolutie tot 2016	18
1.3.2.2 Nieuwe regeling vanaf 2016	18
1.4 Staat van de Academie op 1 januari 2019	19
1.4.1 Beschermheer	19
1.4.2 Bestuur en Bestuurscommissie.....	19
1.4.2.1 Bestuur en Bestuurscommissie 2018.....	19
1.4.2.2 Bestuursverkiezingen voor 2019	20
1.4.3 Gewone leden, naar anciënniteit	20
1.4.4 Buitengewone leden, naar anciënniteit.....	21
1.4.5 Binnenlandse ereleden, naar datum van benoeming als erelid	21
1.4.6 Buitenlandse ereleden, naar anciënniteit	21
1.4.7 Commissies	22
1.4.7.1 Werkingscommissie.....	22
1.4.7.2 Canoncommissie	22
1.4.7.3 Vaste commissies bibliotheek, archief en publicatiebeleid ..	22

1.5 Fondsen, legaten en prijzen.....	23
1.5.1 Historisch overzicht fondsen.....	23
1.5.2 Prijzen toegekend in 2018.....	23
1.5.3 Jury's voor de prijzen in 2018.....	23
1.5.3.1 Literaire prijzen.....	23
1.5.3.2 Wetenschappelijke prijzen.....	23
1.6 Personeel.....	24
1.6.1 Personeelsformatie.....	24
1.6.2 Overzicht en personeelsbewegingen.....	24

Hoofdstuk 2: **Het academieverhaal in 2018** **25**

Hoofdstuk 3: **Verslag van de ledenwerking in 2018**

3.1 De ledenvergaderingen in 2018	31
3.1.1 Overdracht van het voorzitterschap.....	31
3.1.2 Lezingen en literaire salons tijdens de maandelijkse vergaderingen	31
3.1.2.1 Chronologisch overzicht	31
3.1.2.2 Alfabetisch overzicht met abstracts van lezingen	32
3.1.2.3 Literaire salons	37
3.2 Openbare manifestaties van de Academie in 2018	37
3.2.1 KANTeLing 2018: Kasteel Beauvoorde, 4 juli 2018.....	37
3.2.2 Plechtige openingsvergadering, 17 oktober 2018	38
3.3 Studiedagen.....	38
3.3.1. Internationale conferentie: 'Literatures without Frontiers?' – 9 en 10 februari 2018	38
3.3.2. Studiedag: Bredero in de KANTL – 25 mei 2018.....	38
3.3.3. Colloquium: 'Anton van Wilderode, leraar in de letteren' – 14 november 2018.....	39
3.3.4 Symposium: Taal & Tongval – 7 december 2018	40
3.4 Wetenschappelijke en literaire prijzen: verslagen.....	40
3.4.1 Wetenschappelijke prijs van de KANTL.....	40
3.4.2 Literaire prijs van de KANTL	42

3.5 Interacademische partnerschappen	45
3.5.1 KVAB	45
3.5.1.1 Commissie NBW	45
3.5.1.2 Jonge Academie (JA)	45
3.5.1.3 VLAST	45
3.5.1.4 ACF	45
3.5.2 ALL European Academies (ALLEA)	46

Hoofdstuk 4: Resultaten van de wetenschappelijke werking in 2018

4.1 Periodieke publicaties van de Academie	47
4.1.1 Jaarboek van de KANTL	47
4.1.2 Verslagen en Mededelingen	47
4.2 Monografieën en verzamelwerken	48
4.2.1 Algemeen	48
4.2.2 Theo Janssen en Ann Marynissen: Het Narrenschip in de Lage Landen (2 dln.)	48
4.3 De werking van het KANTL-onderzoekscentrum CTB in 2018	49
4.3.1 Teksteditie	49
4.3.2 Bronnenstudie	51
4.3.3 Studiedagen	51
4.3.4 Interne dienstverlening	52
4.3.5 Medewerking aan wetenschappelijke tijdschriften	52
4.4 Bibliotheek en archief	52
4.4.1 Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland	52
4.4.2 Reorganisatie archief en bibliotheek	53
4.4.3 Typering van de KANTL-bibliotheek	54

Hoofdstuk 5: Het Canonproject

5.1 Inleiding	59
5.2 Canonwerking gericht op publieksparticipatie	59
5.3 Canonwerking gericht op (secundair) onderwijs	61
5.4 Canonwerking gericht op diversiteit	61
5.5 Canonwerking gericht op duurzaamheid	62

Hoofdstuk 6: Culturele werking en dienstverlening voor externen

6.1 Boekpresentaties	63
6.1.1 De Vlaamse waternamen. Verklarend en geïllustreerd woordenboek (deel 2)	63
6.1.2 Theo Janssen en Ann Marynissen: Het Narrenschip in de Lage Landen (2 dln.)	64
6.2 De schrijverswerkplek in het ‘Toren paviljoen’	64
6.3 Aperitiefgesprekken ‘Literair Zomerlief’	64
6.4 Concertreeksen Gentse Feesten 2018	65
6.5 Zaalwerking door derden	66

HOOFDSTUK 7:

LIJST VAN INDIVIDUELE PUBLICATIES

7.1 Publicaties van de gewone en buitengewone leden	71
7.2 Publicaties van de binnen- en buitenlandse ereleden.....	78

HOOFDSTUK 8:

BERICHTEN, TOESPRAKEN EN STANDPUNTEN

8.1 Toespraken bij de overdracht van het voorzitterschap, 17 januari 2018	87
8.1.1 Toespraak van Erik Vlamincx, scheidend voorzitter.....	87
8.1.2 Toespraak van Frank Willaert, aantredend voorzitter.....	90
8.2 Toespraak van de vaste secretaris op de openbare oktober- vergadering, 17 oktober 2018	92
8.3 Toespraken bij de uitreiking van de literaire prijs van de KANTL.....	95
8.3.1 Laudatio, uitgesproken door Frans De Haes, juryvoorzitter ..	95
8.3.2 Dankwoord, uitgesproken door Thijs Lijster	99
8.4 Toespraken bij de uitreiking van de Leonard Willemsprijs 2018	101
8.4.1 Laudatio, uitgesproken door Frank Willaert, juryvoorzitter ...	101
8.4.2 Dankwoord, uitgesproken door Tom Verschaffel	103
8.5 Toespraken bij het afscheid van een personeelslid	104
8.5.1 Toespraak door Willy Vandeweghe, vaste secretaris.....	105
8.5.2 Toespraak door Werner Waterschoot, ere-vast secretaris	106
8.5.3 Toespraak door Anne Marie Musschoot, namens de leden	109
8.6 Overdracht van delen van de bibliotheek aan het Letterenhuis en de Universiteitsbibliotheek Gent, welkomstwoord door Willy Vandeweghe, vaste secretaris.....	110

8.7 Toespraken bij de presentatie van publicaties van of in partnerschap met de KANTL.....	113
8.7.1 Nolens handboek, 17 april 2018, toespraak door Bert Van Raemdonck, coördinator KANTL.....	113
8.7.2 Het Narrenschip in de Lage Landen, 18 april 2018	115
8.7.2.1 Welkomstwoord door Willy Vandeweghe, vaste secretaris..	115
8.7.2.2 Laudatio door Karel Porteman, erelid.....	116
8.8 Standpunten en meningsvorming.....	122
8.8.1 Edumaster Nederlands.....	122
8.8.2 Motie n.a.v. 1 uur minder Nederlands in het Katholiek Onderwijs Vlaanderen	122
8.8.3 Memorandum voor de verkiezingen in 2019	123